

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI DERSİ İLE İLGİLİ ÖĞRETİM
ELEMANLARI VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ BİLGİ, BECERİ VE
DENEYİMLERİNİN BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nuran HOŞ ERCİN

**TRABZON
Haziran, 2011**

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI DERSİ İLE İLGİLİ ÖĞRETİM
ELEMANLARI VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ BİLGİ, BECERİ VE
DENEYİMLERİNİN BELİRLENMESİ**

Nuran HOŞ ERCİN

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nce Yüksek Lisans
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

**Tezin Danışmanı
Doç. Dr. Muammer ÇALIK**

**TRABZON
Haziran, 2011**

KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 10/06/2011

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Muammer ÇALIK

Üye : Doç. Dr. Haluk ÖZMEN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Faik Özgür KARATAŞ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Haluk ÖZMEN

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Nuran HOŞ ERCİN

10/06/2011

ÖNSÖZ

Bu çalışmada; Topluma Hizmet Uygulamaları dersi ile ilgili öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının bilgi, beceri ve deneyimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda; mülakat, anket ve doküman analizleriyle dersten beklentiler, karşılaşılan güçlükler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Yüksek lisans tez danışmanlığımı üstlenerek, gerek konu seçiminde gerekse çalışmanın yürütülmesi sırasında yardımlarını ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen çalışma boyunca yaşadığım aksaklıklara rağmen sabır ve inancıyla beni yüreklendiren sayın hocam Doç. Dr. Muammer ÇALIK'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamda zaman ayırarak benimle mülakat yapmayı kabul eden ve ellerindeki proje dosyalarını benimle paylaşan; Yrd. Doç. Dr. Semih AYTEKİN, Yrd. Doç. Dr. Yakup TOPAL, Yrd. Doç. Dr. Esra KELEŞ, Yrd. Doç. Dr. Gönül GÜNEŞ, Yrd. Doç. Dr. H. Şevki AYVACI, Okt. Ender İSKURT, Öğr. Gör. Kemal CİVELEK, Okt. Yasemin ŞENGÜL, Ört. Gör. Mustafa KUL, Öğr. Gör. Nurettin ATALAY, ve Öğr. Gör. Mehmet AKPINAR hocalarıma teşekkür ederim.

Bu dersi almış sınıf öğretmenliği, fen ve teknoloji öğretmenliği, sosyal bilgiler öğretmenliği ve matematik öğretmenliği programlarından öğretmen adayı arkadaşlarıma, vakit ayırdıkları ve sabır gösterdikleri için şükranlarımı sunarım.

Son olarak çalışmam boyunca beni yalnız bırakmayan, tüm aşamalarda yardım ve desteğini daima hissettiğim sevgili eşim Mustafa Emre ERCİN'e, hayatım boyunca akademik çalışmaların içinde olmamı arzu eden, bu konuda bana inancımı sürekli dile getiren iyi bir öğretmen ve insan olmak için en önemli modelim sevgili babam Reşat HOŞ'a, hayatını bizi iyi yetiştirmeye adayan sevgili annem Seher HOŞ'a ve beni hiç yalnız bırakmayan kardeşlerime minnet dolu sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Nuran HOŞ ERCİN

Trabzon 2011

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
ÖZET.....	VI
ABSTRACT.....	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	VIII
TABLolar DİZİNİ.....	IX
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Giriş.....	1
1.2. Hizmet Ederek Öğrenme (Service Learning).....	3
1.3. Araştırma Problemi.....	4
1.4. Araştırmanın Amacı.....	5
1.5. Araştırmanın Önemi	6
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
1.7. Araştırmanın Varsayımları.....	8
1.8. İlgili Literatür İncelemesi.....	8
1.8.1. Ulusal Düzeyde Yapılan Çalışmalar.....	8
1.8.2. Uluslar Arası Düzeyde Yapılan Çalışmalar.....	11
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	13
2.1. Araştırmanın Yöntemi.....	13
2.2. Araştırmanın Evreni.....	14
2.3. Araştırmanın Örnekleme.....	14
2.4. Araştırmada Kullanılan Araçlar.....	14
2.4.1. Mülakatlar.....	14
2.4.2. Öğretmen Adayı Anketi.....	15
2.4.3. Araştırmanın Pilot Çalışması.....	16
2.5. Verilerin Analizi.....	18
2.6. Geçerlilik ve Güvenirlik.....	18
3. BULGULAR.....	19
3.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemi İle İlgili Elde Edilen Bulgular.....	19
3.1.1. Öğretmen Adayları Anketinden Elde Edilen Bulgular.....	19
3.1.2. Öğretmen Elemanlarıyla Yapılan Mülakatlardan Elde Edilen Bulgular.....	22
3.1.3. Öğretmen Adaylarıyla Yapılan Mülakatlardan Elde Edilen Bulgular.....	23

3.2.	Araştırmanın İkinci Alt Problemi İle İlgili Elde Edilen Bulgular.....	26
3.2.1.	Öğretmen Adayları Anketinden Elde Edilen Bulgular.....	26
3.2.2.	Öğretmen Elemanlarıyla Yapılan Mülakatlardan Elde Edilen Bulgular.....	29
3.2.3.	Öğretmen Adaylarıyla Yapılan Mülakatlardan Elde Edilen Bulgular.....	29
3.3.	Araştırmanın Üçüncü Alt Problemi İle İlgili Elde Edilen Bulgular.....	29
3.3.1.	Öğretmen Adayları Anketinden Elde Edilen Bulgular.....	31
3.3.2.	Öğretmen Elemanlarıyla Yapılan Mülakatlardan Elde Edilen Bulgular.....	38
3.3.3.	Öğretmen Adaylarıyla Yapılan Mülakatlardan Elde Edilen Bulgular.....	38
3.4.	Araştırmanın Dördüncü Alt Problemi İle İlgili Elde Edilen Bulgular.....	40
3.4.1.	Öğretmen Adayları Anketinden Elde Edilen Bulgular.....	40
3.4.2.	Öğretmen Elemanlarıyla Yapılan Mülakatlardan Elde Edilen Bulgular.....	44
3.4.3.	Öğretmen Adaylarıyla Yapılan Mülakatlardan Elde Edilen Bulgular.....	47
3.5.	Araştırmanın Beşinci Alt Problemi İle İlgili Elde Edilen Bulgular.....	48
3.5.1.	Öğretmen Adayları Anketinden Elde Edilen Bulgular.....	48
3.5.2.	Öğretmen Elemanlarıyla Yapılan Mülakatlardan Elde Edilen Bulgular.....	52
3.5.3.	Öğretmen Adaylarıyla Yapılan Mülakatlardan Elde Edilen Bulgular.....	52
3.6.	Araştırmanın Altıncı Alt Problemi İle İlgili Elde Edilen Bulgular.....	54
3.6.1.	Öğretmen Adayları Anketinden Elde Edilen Bulgular.....	54
3.6.2.	Öğretmen Elemanlarıyla Yapılan Mülakatlardan Elde Edilen Bulgular.....	56
3.6.3.	Öğretmen Adaylarıyla Yapılan Mülakatlardan Elde Edilen Bulgular.....	57
4.	TARTIŞMA.....	59
4.1.	Araştırmanın Birinci Alt Problemiyle İlgili Tartışma.....	59
4.2.	Araştırmanın İkinci Alt Problemiyle İlgili Tartışma.....	60
4.3.	Araştırmanın Üçüncü Alt Problemiyle İlgili Tartışma.....	62
4.4.	Araştırmanın Dördüncü Alt Problemiyle İlgili Tartışma.....	64
4.5.	Araştırmanın Beşinci Alt Problemiyle İlgili Tartışma.....	66
4.6.	Araştırmanın Altıncı Alt Problemiyle İlgili Tartışma.....	67
5.	SONUÇLAR.....	70
5.1.	Araştırmanın Birinci Alt Problemiyle İlgili Sonuçlar.....	70
5.2.	Araştırmanın İkinci Alt Problemiyle İlgili Sonuçlar.....	70
5.3.	Araştırmanın Üçüncü Alt Problemiyle İlgili Sonuçlar.....	71
5.4.	Araştırmanın Dördüncü Alt Problemiyle İlgili Sonuçlar.....	72
5.5.	Araştırmanın Beşinci Alt Problemiyle İlgili Sonuçlar.....	72
5.6.	Araştırmanın Altıncı Alt Problemiyle İlgili Sonuçlar.....	73

6.	ÖNERİLER.....	74
6.1.	Araştırmanın Sonuçlarına Dayalı Olarak Yapılan Öneriler.....	74
6.2.	Araştırmacının Deneyimleri ve Diğer Araştırmacılara Önerileri.....	75
	KAYNAKLAR.....	76
	EKLER.....	79
	ÖZGEÇMİŞ.....	103

ÖZET

Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi ile İlgili Öğretim Elemanları ve Öğretmen Adaylarının Bilgi, Beceri ve Deneyimlerinin Belirlenmesi

Bu çalışmanın amacı, Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin uygulanması ve yürütülmesiyle ilgili öğretim elemanlarının ve öğretmen adaylarının görüş ve beklentilerini belirlemektir. Araştırmada durum çalışması yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Fen Eğitimi, Matematik Eğitimi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi ve Sosyal Bilgiler Eğitiminden birer tane olmak üzere toplam 4 Yardımcı Doçent Doktor, Sınıf Öğretmenliğinden 3 ve Sosyal Bilgiler Eğitiminden 2 olmak üzere toplam 5 Öğretim Görevlisi ve Matematik Eğitiminden 1 Okutman olmak üzere toplam 10 öğretim elemanı ve Sınıf öğretmenliğinden 64, Fen ve Teknoloji öğretmenliğinden 57, Sosyal Bilgiler 33, Matematik öğretmenliğinden 54 olmak üzere toplam 208 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veri toplamak amacıyla, anket ve mülakat kullanılmıştır. Elde edilen veriler frekans ve yüzde hesaplamalarıyla analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, öğretim elemanlarının gurupların azaltılmasına ve kılavuz niteliğinde bir kaynağa ihtiyaç duydukları görülmüştür. Öğretmen adaylarının ise öğretim elemanlarının rehberliğinin artmasına, örnek çalışmalar ve proje aşamalarını içeren bir kaynağın oluşturulmasına ihtiyaç duydukları sonucuna varılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara bağlı olarak, Üniversitede gönüllü öğretim elemanı ve öğretmen adayları birlikte çalıştırılabilecekleri bir Topluma Hizmet Uygulama Merkezinin kurulması gerektiği önerisinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Topluma Hizmet Uygulamaları, Öğretmen Eğitimi, Öğretmen Adayları

ABSTRACT

Determination of Lecturers' And Pre-Services Teachers' Knowledge, Skills And Experiences About Community Service Practise Course

The aim of this study is to determine lecturers' and pre-service teachers' views and expectations of conduction and implementation of "Community Service Practices" course. Within case study research design, a questionnaire and interview protocol were used to collect data. The sample of the study consisted of totally 10 lecturers (4 assistant professor--one each from Science Education, Mathematics Education, Computer and Instructional Technology Education and Social Science Education), 5 lecturers--three from Primary Teacher Education and two from Social Science Education, one from Mathematics Education) and totally 208 pre-service teachers (64 from Primary Teacher Education, 57 from Science and Technology Education, 33 from Social Science Education and 54 from Primary Mathematics Education). In analyzing data, the obtained data were exposed to frequency(f) and percentage(%) calculations. The results showed that lecturers requested a decrease in group number involved in this course and needed a sample guideline. Further, it was found that pre-service teachers required an increase in lecturer guidance and needed a guideline with sample studies and directions of each stage of the project. In light of the results, it is suggested that Community Service Center where volunteer lecturers and pre-service teachers may collaboratively work should be established in university.

Keywords: Community Service Practices, Teacher Education, Prospective Teachers

ŞEKİL DİZİNİ

<u>Sekil No</u>	<u>Sekil Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1.	Çalışmanın akış diyagramı.....	17

TABLolar DİZİNİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1.	Topluma hizmet uygulamaları dersinin teori kısmında neler yaptıklarına dair öğretmen adaylarının görüşleri.....	20
Tablo 2.	Topluma hizmet uygulamaları dersinin uygulama kısmında neler yapıldığına dair öğretmen adaylarının görüşleri.....	21
Tablo 3.	Öğretim elemanlarının topluma hizmet uygulamaları dersinin teori kısmında yapılanlarla ilgili görüşleri.....	22
Tablo 4.	Öğretim elemanlarının topluma hizmet uygulamaları dersinin uygulama kısmında yapılanlarla ilgili görüşleri.....	24
Tablo 5.	Topluma hizmet uygulamaları dersinin teorik kısmında yapılanlarla ilgili öğretmen adaylarının görüşleri.....	25
Tablo 6.	Topluma hizmet uygulamaları dersinin uygulama kısmında yapılanlarla ilgili öğretmen adaylarının görüşleri.....	25
Tablo 7.	Öğretmen adaylarının öğretim elemanlarının rehberliği ile ilgili görüşleri.....	26
Tablo 8.	Öğretmen adaylarının öğretim elemanlarından beklentileri.....	28
Tablo 9.	Öğretim elemanlarının öğretmen adaylarından beklentileri.....	30

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
Tablo 10.	Öğretmen adaylarının öğretim elemanlarından beklentileri.....	30
Tablo 11.	Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinden elde ettikleri kazanımları ile ilgili görüşleri.....	32
Tablo 12.	Topluma hizmet uygulamaları dersiyle ilgili amaçlara ulaşılma düzeyi.....	34
Tablo 13.	Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersini alacak öğretmen adaylarına tavsiyeleri.....	37
Tablo 14.	Öğretim elemanlarının topluma hizmet uygulamaları dersiyle ilgili amaçları ve bu konudaki görüşleri.....	39
Tablo 15.	Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinden kazanımları hakkında görüşleri.....	39
Tablo 16.	Topluma hizmet uygulamaları dersi esnasında karşılaşılan güçlüklerle ilgili öğretmen adaylarının görüşleri.....	42
Tablo 17.	Topluma hizmet uygulamaları dersi esnasında karşılaşılan güçlüklerin nasıl giderildiğine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri.	43
Tablo 18.	Öğretmen adaylarının grup arkadaşları ile uyumlarına ilişkin görüşler.....	45
Tablo 19.	Öğretim elemanlarının topluma hizmet uygulamaları dersinin yürütülmesi esnasında karşılaştıkları güçlüklerle ilgili görüşleri.....	46

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
Tablo 20.	Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersi ile ilgili karşılaştıkları güçlükler ve bu konudaki görüşleri.....	47
Tablo 21.	Topluma hizmet uygulamaları dersinin değerlendirilme şeklinden öğretmen adaylarının haberdar olmalarıyla ilgili görüşleri.....	49
Tablo 22.	Öğretmen adaylarının nasıl değerlendirilmek istediklerine dair görüşleri.....	51
Tablo 23.	Öğretim elemanlarının topluma hizmet uygulamaları dersini hangi kriterlere göre nasıl değerlendirdiklerine dair verdikleri cevaplar	53
Tablo 24.	Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinde nasıl değerlendirildiklerine dair görüşleri.....	53
Tablo 25.	Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersini nasıl değerlendireceklerine dair görüşleri.....	54
Tablo 26.	Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinde kullanılacak kaynağın içeriğiyle ilgili görüşleri.....	55
Tablo 27.	Öğretim elemanlarının kullandıkları kaynaklarla ilgili görüşleri.....	56
Tablo 28.	Öğretim elemanlarının bu dersin kaynağının neler içermesi gerektiğiyle ilgili görüşleri.....	57

Tablo 29. Öğretmen adaylarının bu dersin kaynağının neler içermesi gerektiğiyle ilgili görüşleri.....	58
-------------------------------------------------------------------------------------------------------	----

1.GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Eğitimin en önemli toplumsal işlevleri; bireyi toplumsallaştırmak, toplumun sürekliliğini sağlamak ve toplumsal değişmeyi sağlamaya çalışan kuşaklar yetiştirmektir. Bu işlevlerin yerine getirilmesinde yükseköğretim kurumları yani üniversitelerin önemi oldukça fazladır. Yükseköğretim kurumları, içinde buldukları topluma bilgi çağını yakalaması için gerekli anahtarları sağlarlar. Bu kurumların bir ülkenin kalkınmasında ve bireylerin gelişimlerinde önemli işlevleri bulunmaktadır. Yükseköğretim kurumlarının, toplumun her kesimi için nitelikli işgücünü yetiştirme, bilim ve teknoloji üretme, toplumu aydınlatma, toplumsal değişme ve gelişmelere önderlik etme gibi görevleri yerine getirmesi beklenir. Yükseköğretim kurumları sadece devlet, iş, bilim, hukuk, tıp ve diğer gelişmiş alanlarda yeni liderleri yetiştirmekle kalmamakta, aynı zamanda tüm halkı üniversite öncesi düzeyde eğitecek personeli yetiştirme ve program standartlarını oluşturma gibi sorumlulukları da üstlenmektedir. Üniversiteler, işlevlerini içinde buldukları çağın değişme ve gelişmesine paralel olarak yerine getirirlerse çağdaş bir toplum oluşturabilirler (Astin ve Astin 2000; Oğuz 2004).

Bu bağlamda, eğitim fakülteleri istihdam ettiği emeğin niteliği, kurumsal ve deneysel araştırmalarla sağladığı veri tabanı itibariyle; öncelikle yakın çevrelerinde bulunan eğitsel kurumların, yani okulların ve yetişkin eğitimi merkezlerinin ve diğer eğitim hizmetleri sunan kuruluşların hizmetlerinin planlanmasından donanımına, işleyişinden değerlendirilmesine dek her aşamada çok boyutlu katkılar sağlayabilecek durumdadır. Eğitim bilimlerinin kuram ve ilkeleri çerçevesinde gerçekleştirilen araştırma ve uygulama çalışmalarının doğruluğuna bağlı olarak verilecek bu katkıların, eğitim sisteminin her boyutunda amaca ulaşma düzeyini artırması söz konusudur. Eğitim fakülteleri, bilgi birikimi ve uzmanlıkları itibariyle, buldukları illerin ve yakın çevrelerinin eğitim uygulamalarını geliştirmekte etkin bir hizmet sunmaktadır. Eğitim fakülteleri; yönetici ve öğretmenlerin hizmet içi eğitimi ile insan gücü boyutunda, eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi çalışmaları ile planlama ve program geliştirme boyutunda, yerel önderlerin eğitimi ile çevre ilişkilerinin geliştirilmesi boyutunda ve kendi eğitim programlarını uygulama ile örnek olma boyutunda değerli katkılar sağlamaktadır (Yeşilyaprak, 2006).

21. yüzyılın değişim ve gelişim gereğinin bir sonucu olarak, Yüksek Öğretim Kurum'u (YÖK) öğretmen yetiştirme programlarında bazı yeni düzenlemeler yapmıştır. Öğretmenlerin toplumsal faaliyetler konusunda yeterliliklerini artırmak ve hizmet öncesi eğitim döneminde de topluma faydalı olabilmelerini sağlamak amacı ile "Topluma Hizmet Uygulamaları" adı altında yeni bir ders öğretim programına girmiştir (Çoban, Kaşkaya ve Ağırbaş, 2010).

Coşkun (2009), bu dersin amacını; öğretmen adaylarına hizmet öncesi eğitimleri sırasında toplumsal duyarlılık kazandırmak, onları toplumsal sorumluluk üstlenecek düzeye getirmek, toplumla bütünleşmelerini sağlamak, toplumsal liderlik rolünü oynayabilir duruma getirmek, özgüvenlerini kazanmaları için deneyimler kazanmalarını sağlamak, girişimci yetilerini kazanmaları için gerekli ortamı oluşturmak şeklinde ifade etmiştir.

Topluma Hizmet Uygulamaları dersi her anabilim dalında bir dönem okutulan 1 saat teorik, 2 saat uygulama olmak üzere haftada 3 saat/ 2 kredilik zorunlu bir derstir. Bu ders anabilim dallarının eğitim-öğretim planlarının özelliğine göre genelde üçüncü ya da dördüncü sınıfta güz veya bahar döneminde okutulmaktadır. Ders, bir öğretim elemanı rehberliğinde teorik ve pratik çalışmaların bir arada yer aldığı öğrencinin ön planda olduğu ve aktif görev üstlendiği bir ders çeşididir. "Öğrencileri okulun dört duvarı arasına sokmaması ve bizzat toplumun içerisinde ilgi duyduğu çalışmaların gerçekleştirilmesine olanak vermesi sebebiyle de öğrencilerin bireysel önceliklerini kullanmalarına zemin hazırlamaktadır" (Erciyes Üniversitesi Topluma Hizmet Uygulamaları Rehberi, 2008).

Toplum hizmetine dayalı öğrenme bir *eğitsel deneyim* olduğu düşünüldüğünde, başlıca şu özellikleri barındırmaktadır.

1. Öğrenciler toplum ve okul işbirliği ile koordine edilmiş güncel toplumsal ihtiyaçlardan oluşan ve dikkatlice organize edilmiş hizmet deneyimlerine aktif katılarak öğrenir ve de gelişirler.
2. Öğrencilerin etkinlikler süresince gördükleri ve yaptıklarıyla ilgili düşünme, konuşma ve de yazmaları onların öğretim programlarının bir parçasıdır.
3. Sınıfın dışında ve toplumun içinde sürdürülen hizmet çalışmaları öğrencilere gerçek yaşam koşullarıyla başa çıkmak için yeni bilgi ve becerileri kullanabilme ve okulda öğrendikleri bilgi ve becerilerle bağdaştırma fırsatını sağlar (Pritchard ve Whitehead, 2004).

4. Bilginin geliştirildiği, kullanıldığı kültürün, bağlamın ve uygulamanın bir parçası olduğunu belirten ve bir şey gerçekten biliniyorsa uygulamaya geçilebilir yani başka durumlara transfer edilebilir görüşünü savunan durumlu öğrenmeyle uyumluluk göstermektedir (Brown, Colins ve Duguid 1989; Kılıç 2004).
5. Topluma Hizmet Uygulamaları dersi projeler ile gerçekleştirilen bir ders olmasından dolayı öğrencilerin sorun çözme becerilerini geliştirmekle kalmayıp, uygulama, analiz, sentez düzeyindeki hedeflerin gerçekleşmesinde de faydalanılmaktadır (Demirel, 2005).

Öğretmenliğin toplumsal sorumluluk taşıyan meslek alanlarından birisi olması nedeniyle bu ders sayesinde öğretmen adaylarının toplumsal sorunlara karşı duyarlılık ve farkındalığının geliştirilmesi ve okul ve toplum arasında bir köprü kurulmasına yardımcı olmaları beklenmektedir. Bu dersin yaşamın içinden deneyimlerle öğrenmeyi sağlaması öğretmen adaylarında manevi doyum duygusunu artıracak ve onların akademik başarıları üzerinde olumlu etki yaratacaktır (Schmidt, Shumow ve Kaçkar, 2006). Ayrıca Topluma Hizmet Uygulamaları dersi, uygulama projeleri ile öğretmen adayının “yurttaş-öğretmen” olarak gelişmesine katkı verebilecek çalışma konularını sunabilmesi sayesinde kendisini toplum içinde bir nesne gibi değil özne olarak gören öğretmenlerin yetiştirilmesine imkân sağlamaktadır (Çuhadar, 2008).

Öğrencilerin önüne yeni ufuklar açabilmek, topluma hizmet konusunda onları farklı projeler ile heyecanlandırabilmek ve dersin kuramsal bölümünün “demokratik-katılımcı yurttaşlığı” öğretilmesi amacına uygun işlenmesi öncelikle bu ders için görevlendirilen öğretim elemanlarına düşmektedir. Dolayısıyla, Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin başarı ile yürütülmesi ve beklenen sonuçlara ulaşılabilmesi için gerek bu dersi okutacak öğretim elemanlarının gerekse öğretmen adaylarının ders ile ilgili görüş ve beklentilerinin belirlenmesine yönelik bir araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

1.2. Hizmet Ederek Öğrenme (Service Learning)

Hizmet Ederek Öğrenme (Service Learning) öğrencilerin; girişimci, problemi çözen, takım olarak çalışan, yeteneklerini diğerlerine yardım ederken gösteren bireyler olmasını sağlayan bir öğrenme yöntemidir. Bu yöntem sayesinde öğrenciler; Topluma

faydalı olmak için akademik, sosyal, kişisel becerilerini kullanarak gerçek sonuçlara sahip kararlar alabilecek, sosyal farkındalıkları artacak, kendilerini ve toplumu daha iyi anlayacaklardır (Kaye, 2004). Hizmet ederek öğrenme öğrencilerin zekâ gelişimini, akademik başarılarını, vatandaşlık eğitimini besler ve okul reformunu güçlendirir. Sosyal öğrenme kavramsal çerçevesinde, hizmet ederek öğrenme, öğrencilerde toplumsal sorumluluk duygusunu, birey olarak katılım yeterliliklerini ve vatandaşlık eğitimini geliştirir (Pritchard ve Whitehead, 2004; Küçükoğlu ve Kaya, 2009).

Furco (1996) öğrencileri hizmet ederek öğrenmeye götüren süreçle ilgili hiyerarşik bir sıra oluşturmuştur: (1) Gönüllük çalışmaları: Bu süreçte öğrenciler bir kuruma giderek hizmet eder ve bazı deneyimler kazanır. Ancak elde edilen kazanımlarda amaçtan ziyade tesadüflük söz konusudur. (2) Stajlar: Özel bir çalışma alanında öğrencilerin akademik bilgilerinin ve mesleki becerilerinin geliştirilmesi ve deneyimlerinin yapılan işlerle artırılmasının sağlar. Bu durumda da birincil amaç öğrencilerin fayda sağlamasıdır. (3) Hizmet ederek öğrenme: Hiyerarşinin en üst basamağında olup, öğrenciler hizmet ettiği kurumda hizmet alan kişilere, kuruma ve öğrencilere fayda sağlamayı amaçlar. Diğer kategorilere göre çift yönlü bir faydalanma söz konusudur.

Hizmet ederek öğrenmenin önemli basamaklarından biri de zihnin bir konuyla ilgili bilgileri karşılaştırarak, aralarındaki bağlantıları inceleyerek bir yargıya ya da karara varma etkinliği olan yansıtma (refleksiyon) yöntemidir. Refleksiyon, Bu durumda hizmet ederek öğrenme ile yansıtma (refleksiyon) yönteminin birlikte ve interaktif tarzda düşünülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Eyler, Giles ve Schmiede, 1996; Toole ve Toole, 1995).. Başka bir ifadeyle, hizmet ederek öğrenmenin etkili olması için sürecin öncesinde, süreç boyunca ve sürecin sonrasında yansıtma (refleksiyonu) yapıldığı müddetçe başarılı olunacağı anlamına gelmektedir Öğrenciler hizmet ederek öğrenme esnasında yansıtmayı (reflection) yazılı, görsel, online, portfolyo vb. ile yapabilirler (Ash ve Clayton, 2004).

Refleksiyon; Hizmet ederek öğrenme yönteminin öğrencilerin girişimciliğini ve sosyal farkındalığını artırması ve Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin hedefleriyle benzerlik göstermektedir. Ancak, Topluma Hizmet Uygulamaları kapsamında gerçekleştirilen etkinlikler çoğunlukla gönüllülük çalışmasından öteye geçememektedir. Başka bir ifadeyle, etkinliklerin büyük bir kısmı, hizmetin götürüldüğü kurum ya da kişilerin fayda görmesine odaklanmaktadır. Dolayısıyla, hizmet ederek öğrenmede alan bilgisinin etkinliklere entegre edilmesi ve karşılıklı faydanın ön şart olması Topluma

Hizmet Uygulamaları dersinden farklı olan önemli noktadır. Ayrıca, Hizmet ederek öğrenmenin önemli bir basamağı olan yansıtma (refleksiyon) Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin sadece bir dönem olarak yürütülmesinden dolayı ikinci plana atılmış bir aşama gibi gözükmektedir.

1.3. Araştırmanın Problemi

Öğretmen adayları için zorunlu bir ders olan Topluma Hizmet Uygulamaları dersi, toplumun güncel sorunlarını belirlemeye ve çözüm üretmeye yönelik projeler hazırlamayı gerektiren bir derstir (Çuhadar, 2008). Bu ders ile birlikte öğretmen adaylarının; toplumsal düzeni ve içinde yaşadıkları kültürü anlaması, toplumsal etkinliklere katılması ve liderlik rolü üstlenebilmesi beklenmektedir (Gündüz, 2007). Amacı ve içeriği bakımından öğretmen adaylarının mesleki gelişimine katkı sağlaması beklenen bu ders için öğretmen adaylarına ve bu dersi yürütecek öğretim elemanlarına rehberlik edecek, kısıtlı sayıda kitap ve üniversitelerin yayınladığı hemen hemen birbirinin aynısı birkaç sayfalık rehber kılavuzlar bulunmaktadır. Mevcut kılavuzlarda öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının ders süresince karşılaştıkları sorunlar, karşılıklı beklentileri ve sonraki yıllar için önerilerine yönelik bilgilere yer verilmemiştir. Bu durum da, öğretmen adayları ve öğretim elemanları için yeni bir ders olmasından dolayı kaynak ihtiyacını artırmaktadır. Bu yetersizlik, öğretim elemanlarını dersi kendi algılarına göre işlemeye yönlendirmektedir. Böylece farklı programlardaki öğretmen adaylarının dersle ilgili kazanımları değişkenlik gösterebilmektedir.

Literatürde Topluma Hizmet Uygulamaları dersiyle ilgili sınırlı sayıda çalışmanın olması ve öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının dersle ilgili görüşlerini, karşılıklı beklentilerini, karşılaştıkları sorunları inceleyen detaylı bir çalışmanın olmaması bu çalışmaya ihtiyaç doğurmuştur. Ayrıca örnek projelerin, karşılaşılan sorunların, öğretmen adayı ve öğretim elemanlarının karşılıklı beklentilerinin yer aldığı kılavuz kitapçık niteliğinde bir kaynağın bulunmaması da bu çalışmanın gerekliliğini vurgular niteliktedir. Bu araştırmada, “Öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının Topluma Hizmet Uygulamaları dersiyle ilgili görüş ve beklentileri nelerdir?” sorusuna cevap bulmak, bu cevapları ve örnek projeleri kapsayan bir kılavuz kitapçık oluşturabilmek için aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin teori ve uygulama kısmında neler yapılmaktadır?
2. Öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının karşılıklı beklentileri nelerdir?
3. Topluma Hizmet Uygulamaları dersi ile ilgili öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının beklenti, kazanım ve önerileri nelerdir?
4. Dersin işleyişi süresince ne tür güçlüklerle karşılaşmaktadır?
5. Topluma Hizmet Uygulamaları dersi hangi kriterlere göre, nasıl değerlendirilmektedir?
6. Topluma Hizmet Uygulaması dersi için düzenlenmiş kaynaklar nelerdir? Bu ders için hazırlanacak kaynak neler içermelidir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı; Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin uygulanması ve yürütülmesiyle ilgili öğretim elemanlarının ve öğretmen adaylarının görüşlerinin ve beklentilerinin belirlenmesidir.

Bu çalışmanın alt amaçları ise şu şekildedir;

7. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin teori ve uygulama kısmında neler yapıldığını belirlemek,
8. Öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının karşılıklı beklentilerini tespit etmek,
9. Topluma Hizmet Uygulamaları dersi ile ilgili öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının beklenti, kazanım ve önerilerini belirlemek,
10. Dersin işleyişi süresince karşılaştıkları güçlükleri tespit etmek,
11. Öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının dersin değerlendirilme şekliyle ilgili görüşlerini ortaya çıkarmak,
12. Topluma Hizmet Uygulaması dersinin mevcut veya yeni hazırlanacak kaynakların içermesi gerekenlerle ilgili öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının görüşlerini belirlemektir.

1.5. Araştırmanın Önemi

Öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının Topluma Hizmet Uygulamaları dersiyle ilgili görüş ve beklentilerinin ortaya konulması ve bu verilerin bir kılavuz kitapçıkta toplanması, dersin içeriğinin ve amacının anlaşılmasına yardımcı olarak daha verimli geçmesini sağlayabilecektir. Bu sebeple; araştırmanın sonuçları, daha önceden gerçekleştirilmiş projelerden bazı bölümler, proje başlıkları, örnek bir projenin yürütülüş aşamaları gibi bölümler içeren bir kılavuz kitapçık oluşturulmuş ve araştırmanın eklerine koyulmuştur (EK-1). Böylece öğretim elemanları, önceki dönemlerde bu dersin yürütülmesinde karşılaşılan sıkıntıları en aza indirebilecek ve öğretmen adaylarının beklentilerine cevap verebilecek şekilde rehberlik etme fırsatını yakalayabilecektir.

Bir projenin geliştirilmesi ve yürütülmesini gerektiren bu ders, eğitim fakültesinde bazı programlardaki öğretmen adayları için ilk proje denemesi olmaktadır. Topluma hizmet sahalarının belirlenmesi ve karar verilen bir sahada projenin yürütülmesi son derece vakit alan bir süreç olabilmektedir. Örnek projeler, yeni projelere fikir vermesi, çalışmaların rapora dönüşmesinde yaşanacak teknik sıkıntıların önceden görülüp zaman kaybını ortadan kaldırması açısından önemli bir rehber niteliğinde olacaktır. Ayrıca, bu dersle ilgili kaynakların sınırlı olmasından dolayı dersi yürütecek öğretim elemanları için de yol gösterici olması bakımından önemlidir.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları şu şekilde özetlenebilir.

1. Ankette yer alan soru sayısının fazla ve soruların açık uçlu olması öğretmen adaylarının sorulardan sıkılmasına ve soruları rastgele cevaplamalarına neden olabilir.
2. Bu araştırma, KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi öğretim elemanları ve öğretmen adaylarını kapsayan bir durum çalışmasıdır. Bu nedenle sonuçların genellenmesi amaçlanmamaktadır.
3. Çalışma ilköğretim anabilim dalındaki öğretmen adaylarıyla yapılmış ancak Okul Öncesi Öğretmenliğinin, tek şube olması ve ankete yeterli sayıda katılımın sağlanamaması sebebiyle çalışmaya dâhil edilememiştir.

4. Araştırma, dört ayrı branştan öğretmen adaylarıyla yürütülmüştür. Uygulamaların yapıldığı saatlerde sınıflarda farklı sayılarda öğretmen adayı olduğu için her branştan eşit sayıda katılımcıya ulaşılamamıştır. Örneğin birkaç kez öğretim elemanlarıyla görüşülerek ders saatleri istenmesine rağmen sosyal bilgiler öğretmen adaylarından istenen sayıya ulaşılamamış, geçersiz anketlerin de kullanılamaması sebebiyle sadece 33 öğretmen adayının anketleri araştırmaya dâhil edilebilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sayısının diğer branşlara göre az olmasının bir sebebi de pilot çalışmanın bu branştaki öğretmen adaylarıyla yapılmasıdır.
5. Soruların açık uçlu olmasından dolayı öğretmen adaylarının verdikleri cevaplar aynı anda farklı farklı kategorilere dâhil edilebilmektedir. Dolayısıyla toplam frekansların örneklem sayısından fazla çıkması çalışmanın bir sınırlılığıdır.

1.7. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın varsayımları şu şekilde özetlenebilir.

1. Öğretmen adaylarının mülakat ve anket sorularına cevap verirken samimi oldukları varsayılmıştır.
2. Doküman incelemesinde ulaşılabilecek tüm projelerin incelendiği ve proje dosyaları hazırlanırken grupların birbirlerinden etkilenmedikleri varsayılmıştır.

1.8. İlgili Literatür İncelemesi

Araştırmanın bu bölümünde, Topluma Hizmet Uygulamaları ile ilgi ulusal ve uluslararası çalışmalara yer verilmiş yurt dışında yapılan çalışmaların bizimkilerle benzer ve farklı yanlarına değinilmiştir.

1.8.1. Ulusal Düzeyde Yapılan Çalışmalar

Ayvacı ve Akyıldız (2009) Topluma Hizmet Uygulamaları dersiyle ilgili, dersin bireye ve topluma kazandırdıkları ve toplumun beklentilerini inceleyen bir çalışma

yapmıştır. Araştırma, KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü 3. sınıfta öğrenim gören 70 öğretmen adayıyla ve topluma hizmet alanındaki çalışmalara doğrudan ya da dolaylı olarak katılan 10 okul müdürü, 8 dernek yöneticisi, 4 belediye başkanı ve 7 sivil toplum örgütü yetkilisiyle yürütülmüştür. Araştırmada; Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin amaçlı, planlı ve programlı uygulanması halinde, üniversite toplum işbirliğinin üst düzeyde gerçekleşmesine katkı sağlayabileceği ve bu yönde çevrenin sosyal, kültürel ve ekonomik gelişimini etkileyebileceği sonucuna varılmıştır.

Elma v.d (2009) öğretmen adaylarının Topluma Hizmet Uygulamaları dersini nasıl algıladığını belirlemek ve bu algıların çeşitli değişkenler (cinsiyet, sivil toplum kuruluşlarına üyelik, öğrenim gördükleri anabilim dalı) açısından farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacıyla bir çalışma yapmıştır. Araştırma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümünde 3. Sınıf Topluma Hizmet Uygulamaları dersini alan 415 öğretmen adayıyla yapılmıştır. Öğretmen adaylarının derse ilişkin algılarının cinsiyet, sivil toplum kuruluşlarına üyelik ve öğrenim gördükleri anabilim dalı değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığı t-testi ve tek boyutlu varyans analizi ile incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, öğretmen adaylarının derse ilişkin algılarının olumlu olduğu belirlenmiştir. Örneğin; cinsiyet değişkenine göre sosyalleşme ve anabilim dalı değişkeni açısından öğretmen adaylarının kurum boyutlarıyla ilgili algıları arasında da anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma, öğretmen adaylarının hazırlayacağı projelerde gerçek hayatta karşılaşılabilecekleri durumlara yer verilmesi ve dersin planlanması sürecine öğretmen adaylarının katılmasının sağlanmasını önermektedir. Ayrıca, Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin her boyutu ile araştırılabilmesi için yapılacak çalışmaların sadece nicel boyutta kalmayıp; dersin bireysel, kurumsal ve toplumsal etkilerinin derinliğine ortaya konulabilmesi için nitel çalışmaların da yapılmasının gerekliliğine değinilmiştir.

Gürol ve Özercan, (2010) Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilere verilen Topluma Hizmet Uygulaması dersinin öğrenciler üzerinde ne kadar etkili olduğunu ortaya koymak amacıyla bir çalışma yapmışlar. Araştırmanın çalışma grubunu, Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, BÖTE, Sınıf Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Matematik Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliğinde okuyan rastlantısal yolla seçilmiş 60 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada oniki açık uçlu sorudan oluşan görüşme formu kullanılmış ve veriler görüşme formuyla toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde NVİVO programından yararlanılmıştır. Araştırmadan elde edilen

bulgulardan ulaşılan sonuçlara göre ğretmen adaylarının almış oldukları THU dersinin kendi gelişimlerine faydasının olduğuna inandıkları ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra bu dersin pek etkili olmadığını, uygun bir Şekilde işlenmediğini belirtenler de olmuştur.

Tanrısever ve Yelken (2011), ğretmen adaylarının Topluma Hizmet Uygulamaları Dersine ilişkin kazanımları, karşılaştıkları güçlükleri ve czm önerilerini araştıran bir clışma yapmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılarak araştırmacı tarafından geliştirilen “ Topluma Hizmet Uygulamaları Anket Formu” ile veriler toplanmıştır. Araştırma, Mersin niversitesi öğrencilerinden bu dersi alan 339 ğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Öğretmen adaylarının proje konusu belirlemede, projenin maliyetini karşılamada, projelerin değerlendirilmesi ve zaman konusunda sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir.

Erciyes Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Trakya Üniversitesi Topluma Hizmet Uygulamaları dersi için rehber bir doküman eksikliğinin farkına vararak birer rehber hazırlamışlardır. Ancak, hazırlanan bu rehberlerin hemen hemen birbirinin aynısı olduğu görülmüştür. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin tanımı, amacı, genel ilkeleri, dersin işleniş esasları, görev, yetki ve sorumluluklar, etkinlik katılım belgesi, Topluma Hizmet Uygulamaları dönem planı, Topluma Hizmet Uygulamaları dersi proje öneri formu ve değerlendirme ltleri, proje sonuç raporu ve proje sonuç raporu değerlendirme formundan oluşmaktadır. Ancak, burada bahsedilen konular ve formlar sadece birer teorik örnek olmakta, somutlaştırma ve içeriği örneklendirme boyutu ise yetersiz kalmaktadır. Ayrıca, bu formlara benzer bir yapıda yazılmış ve ilgili yazarın Almanya'nın Leuphana Luneburg niversitesindeki deneyimlerini içeren bir kitap bulunmaktadır (Coşkun, 2009). Kitap içeriği incelendiğinde ğretim elemanlarının ve ğretmen adaylarının derse yönelik görüşleri, beklentileri ve yaşadıkları güçlüklerle ilgili herhangi bir bilgi bulunmamakta olup, üniversitelerin hazırladıkları rehberlerde olduğu gibi kitap cğu boyutuyla teorik kalmakta, somutlaştırma ve içerik örneklendirme boyutu ile de sınırlı kalmaktadır. Nitekim kitap kapsamında örneklendirilen projeler, ğretmen adayları tarafından Topluma Hizmet Uygulamaları kapsamında hazırlanan örnek projeler veya dokümanlar olmamakla beraber, bazı kurum ve kuruluşlarca yürütülen belli başlı birkaç projenin rneklendirilmesi Őeklinindedir. Benzer Şekilde; Aksoy, Cetin ve Sönmez (2009) ve Kuzucu, Kamer (2009) “Topluma Hizmet Uygulamaları” kitaplarında dersin temel kavramlarına, amaç ve önemine, toplumsal kavramlara, sivil toplum kuruluşları ve uygulama alanlarına değinilmiştir.

1.8.2. Uluslar Arası Düzeyde Yapılan Çalışmalar

Colby, Bercaw, Clark ve Galiardi (2009) hizmet ederek öğrenme (Service Learning) kapsamında 413 Sınıf Öğretmen adaylarının görüşlerini almak amacıyla bir anket uygulamışlardır. Çalışmada, hizmet ederek öğrenmenin öğretmen adaylarının sosyal konuları daha fazla anlamalarına, kendi görüş ve önyargılarını sorgulamalarına, topluma karşı daha fazla sorumluluk hissetmelerine ve kariyerlerine yeni mesleki beceri eklemelerine yardımcı olduğu sonucuna varılmıştır.

Donnison ve Itter (2010) yaptıkları çalışmada, Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin eğitimin ikinci yılından ilk yılına kaydırılmasının eğitim sürecini nasıl etkileyeceği araştırılmıştır. Araştırma, La Trobe Üniversitesi'nde 205 öğretmen adayıyla internet üzerinden yapılmış ve 100 öğretmen adayından geri dönüt alınabilmektedir. Araştırmada; Öğrencilerin profesyonel, kişisel ve akademik olarak Topluma Hizmet Uygulamaları dersinden faydalandıkları eğitimin ilk yılında bu dersle tanışmalarının eğitim hayatları boyunca duyarlılıklarının artmasını sağladığı sonucuna varılırken bu dersin üniversite hayatına uyum sağlama, karşılaşılan sorunların üstesinden gelme sürecinde bir geçiş stratejisi olarak kullanılması önerilmiştir.

Yukarıda özetlenen çalışmaların benzerlik ve farklılıklarına bakıldığı zaman, en önemli farklılık hizmet ederek öğrenmeye yönelik derslerinin daha uzun süreli olmasıdır. Mesela, Colby vd. (2009)'nin araştırmalarını yürüttükleri dersin ana iskeleti, amacı ve kazanımları Topluma Hizmet Uygulamaları dersiyse benzerlik gösterse de farklı olarak bu ders tek bir dönem okutulmayıp 3 yıla yayılmıştır. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin ulusal düzeyde yeni bir ders olmasından dolayı, çalışmalar bu dersin kazanımlarını, öğretmen adaylarının algılarını, bu algıların nelere bağlı değiştiğini, dersin öğrenciler üzerindeki etkisini incelerken, uluslar arası çalışmalar dersin okutulduğu yılın daha önceki yıllara çekilmesinin etkileri ve dersin uygulamasının ve sürecinin iyileştirilmesi yönelik konulara öncelik vermektedir. Ayrıca, yurt dışındaki Topluma Hizmet tarzındaki uygulamalar, haftalık çalışma takvimi, topluma hizmet merkezleri ve veri tabanları vasıtasıyla yürütülmektedir. Sonuç olarak, mevcut literatür, Topluma Hizmet Uygulamaları dersiyse ilgili öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının beklenti ve görüşlerini araştıran bir çalışmanın bulunmadığını ve bilimsel araştırma açısından doldurulması gereken önemli bir boşluk olduğunu ifade etmektedir

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın problemine, amacına, önemine, sınırlılıklarına değinilmiş ve literatür incelemesinde benzer çalışmalarla ilgili bilgiler verilmiştir. Bir sonraki bölümde yapılan çalışmalarla ilgili bilgiler verilecektir.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

Bu çalışmada; Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin uygulanması ve yürütülmesiyle ilgili öğretim elemanlarının, öğretmen adaylarının görüşlerinin ve beklentilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde yukarıda ifade edilen amaca ulaşmak için yapılan çalışmalar ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Durum çalışmaları insanların, konuların, sorunların ya da programların yakından incelenmesini içerir. Ayrıca etnografyalardan farklı olarak daha kısa zamanda, belki yılda birkaç hafta, odaklanmış sorularla derinlikli tasvirler ve yorumlamalar getirmeye çalışır. Bunun yanında, biyografiler ve diğer tarihsel araştırma yaklaşımlarından farklı olarak durum çalışmaları güncel durumları aydınlatma ve anlama amacı taşır (Hays, 2004). Durum çalışmalarında genellikle birden fazla veri toplama yöntemi işe koşulur; bu yolla zengin ve birbirini teyit edebilecek veri çeşitliliğine ulaşılmaya çalışılır. Durumlar birbirlerinden farklı olduğu için sonuçların genellemesi söz konusu değildir. Ancak bir duruma ilişkin olarak elde edilen sonuçların benzer durumların anlaşılmasına yönelik örnekler ve deneyimler oluşturması beklenir. Daha önce çalışılmamış durumlar bütüncül tek durum deseni kullanılarak çalışılabilir. Böyle durumların çalışılması da daha sonraki çalışmacılar için yol gösterici olması açısından önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bu çalışma, öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının Topluma Hizmet Uygulamaları dersiyle ilgili görüşlerini, deneyimlerini, dersin içeriği ya da işleyişiyle ilgili eleştirilerini tespit etmek ve elde edilen veriler yardımıyla bir kılavuz kitapçık geliştirmek için tasarlanmıştır. Bu konuda böyle bir çalışmanın yapılmaması ve daha sonraki bu konuda çalışacak araştırmacılara yol gösterici olabileceği düşünüldüğünden uygun yaklaşımın durum çalışmasının bütüncül tek durum deseni olacağına karar verilmiştir.

Çalışmanın yaklaşımına karar verdikten sonra veri toplama araçları belirlenmiştir. Daha fazla veri elde edebilmek için hem öğretim elemanları hem öğretmen adaylarıyla mülakat, ulaşılabilecek kadar öğretmen adayıyla anket çalışması yapılmıştır.

2.2. Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini, Topluma Hizmet Uygulamaları dersini alan öğrenciler ve dersi veren öğretim elemanları oluşturmaktadır.

2.3. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örneklemini Fen Eğitimi, Matematik Eğitimi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi ve Sosyal Bilgiler Eğitiminden birer tane olmak üzere toplam 4 Yardımcı Doçent Doktor, Sınıf Öğretmenliğinden 3 ve Sosyal Bilgiler Eğitiminden 2 olmak üzere toplam 5 Öğretim Görevlisi ve Matematik Eğitiminden 1 Okutman olmak üzere toplam 10 öğretim elemanı ve Sınıf öğretmenliğinden 64, Fen ve Teknoloji öğretmenliğinden 57, Sosyal Bilgiler öğretmenliğinden 33, Matematik öğretmenliğinden 54 olmak üzere toplam 208 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Araştırmacının ilköğretim bölümünden mezun olmasından dolayı kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi (convenience sampling) tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Dolayısıyla ilköğretim bölümündeki öğretim elemanlarından ve öğretmen adaylarından mümkün olduğu kadar örnekleme ulaşılarak örneklem çeşitlenmesi yapılmaya çalışılmıştır.

2.4. Araştırmada Kullanılan Araçlar

Araştırmada öğretim elemanları ve öğretmen adayları ile mülakat, öğretmen adayları ile anket çalışması yapılmıştır.

2.4.1. Mülakatlar

Mülakat, araştırılan konu hakkında bireylerin deneyim, tutum, duygu, düşünce ve inançlarının neler olduğunu ortaya koymak ve bunların altında yatan önemli nedenleri ortaya çıkarmak için gerçekleştirilen görüşmelerdir (Wellington, 2000; Gillham, 2000; Karasar, 2002; Yıldırım ve Şimşek, 2003; Çepni, 2007). Çalışmada öğretim elemanları ve öğretmen adayları ile yarı yapılandırılmış mülakat yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakatın amacı açık uçlu sorular ile katılımcının bakış açısını belirlemektir. Araştırmacı, katılımcılar tarafından yanıtlanmış soruları tekrar sormayabilir, bazı soruları değiştirebilir veya sormaktan

vazgeçebilir. Bu durum araştırmacıya zaman esnekliği ve daha samimi iletişim imkânı sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırma süresince Topluma Hizmet Uygulamaları dersini okutmuş 10 öğretim elemanı (ÖE₁-ÖE₁₀) ve sınıf öğretmenliği (ÖA₁, ÖA₂), sosyal bilgiler öğretmenliği (ÖA₃,ÖA₄), fen ve teknoloji öğretmenliği (ÖA₅, ÖA₆), matematik öğretmenliği (ÖA₇, ÖA₈) öğrencilerinden toplam 8 öğretmen adayıyla önceden randevu alınarak mülakatlar yürütülmüştür. Katılımcılara, Topluma Hizmet Uygulamaları dersiyle ilgili görüş, beklenti ve önerilerini öğrenmeye yönelik açık uçlu sorular sorulmuş ve ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Görüşmelere dışarıdan müdahale edilmemesi için sessiz ve güvenilir ortamlar tercih edilmiştir. Öğretim elemanlarıyla yürütülen mülakatlar 30 ile 45, öğretmen adaylarıyla yürütülen mülakatlar ise 15 ile 30 dakika arasında sürmüştür. Mülakatlar sırasında elde edilen ses kayıtları sonrasında tekrar dinlenerek düzenlenmiş ve yazılı hale (transkript) getirilmiştir.

2.4.2. Öğretmen Adayı Anketi

Öğretmen adaylarının Topluma Hizmet Uygulamaları dersiyle ilgili deneyimlerini, görüşlerini, beklentilerini tespit etmek amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan bir anket geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Öğretmen adaylarının düşüncelerini gerekçeleriyle ayrıntılı bir şekilde ifade edebilmeleri, sorularda anlaşılmayan şeyler olması halinde anında müdahale edilebilmesi amacıyla kişisel görüşme türündeki anket uygulaması uygun bulunmuştur. Bu anketle 208 öğretmen adayının topluma Hizmet Uygulamaları dersinin etkin veya eksik yanlarının yorumlanmasında yol gösterici olabileceği düşünülmüştür.

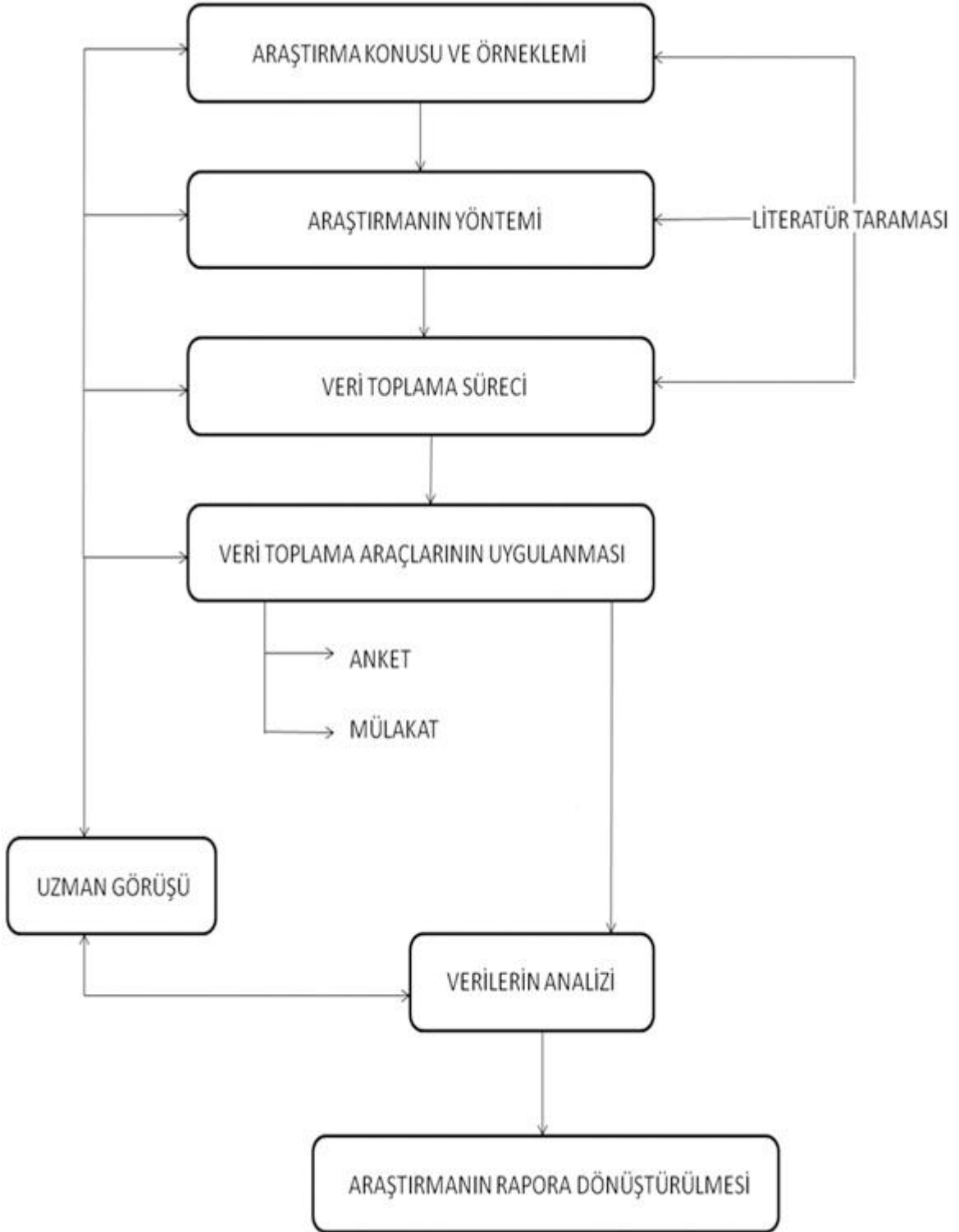
Bu düşünceye yola çıkarak ankette sorulacak sorulara karar verilmiş ve anket üç ana bölümden oluşacak şekilde düzenlenmiştir.

Anketin ilk bölümünde dersin uygulanması, ikinci bölümünde değerlendirme, üçüncü bölümünde ise rehberlik ile ilgili açık uçlu sorular sorulmuştur. Anketin uygulanacağı sınıflar belirlenmiş, dersi yürüten öğretim elemanlarından gereken izinler alınmıştır. Uygulama sırasında öğretmen adaylarına yeteri kadar süre verilmiş ve anket formları toplanmıştır.

2.4.3. Araştırmanın Pilot Çalışması

Mülakat soruları hazırlanmış ve bu soruların geçerliliğini sağlamak amacıyla fen eğitimi alanında uzman iki öğretim elemanının görüşlerine başvurularak düzenlenmiştir. Sınıf Öğretmenliğinden bir öğretmen adayı ve bir öğretim görevlisi ile mülakatların pilot çalışması yapılmış, anlaşılmayan sorular daha anlaşılır hale getirilmiş, bazı yeni sorular eklenmiştir. Örneğin öğretmen adaylarına hangi kriterlere göre değerlendirildikleri sorusuna onların değerlendirme kriterlerinin ne olabileceği de eklenerek soru genişletilmiştir. Örneğin: öğretmen adaylarına yöneltilen mülakat sorularından olan “*Dersin değerlendirilmesiyle ilgili neler düşünüyorsunuz?*” sorusu “*Uygulamalarınız hangi kriterlere göre değerlendirildi, size göre nasıl değerlendirilmeliydi?*” sorusu ile daha anlaşılır hale getirilmiştir. Ayrıca öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının birbirlerinden beklentileri mülakat sorularına eklenmiştir. Öğretim elemanlarının mülakat sorularına EK-2, öğretmen adayları mülakat sorularına ise EK-3’de yer verilmiştir.

Anketin pilot çalışması, Sosyal Bilgiler Öğretmenliğinden kırk öğretmen adayı ile yapılmış, soruların tamamının açık uçlu olması sebebiyle kısa ve tek kelimelik cevapların verildiği görülmüştür. Bu sebeple soruların sonuna “açıklayınız” ifadesi eklenmiş, fen eğitimi alanında uzman bir öğretim elemanının görüşü de alınarak ankete son şekli verilmiştir (EK-4) . Pilot çalışma sırasında anketle birlikte öğretmen adaylarına yaptıkları projeler ve bundan sonra yapılmasını önerebilecekleri projeleri yazmaları istenilen ayrı bir kâğıt dağıtılmıştır (EK-5) . Ancak hem anket sorularına hem bu sorulara cevap vermeleri vakit aldığından ayrıca öğretmen adaylarının isteksiz tavırlarından bu uygulamadan vazgeçilmiştir.



Şekil.1 Araştırmanın akış diyagramı

2.5. Verilerin Analizi

Dey (1993) veri analiz sürecini “betimleme”, “sınıflama” ve “ilişkilendirme” olmak üzere üç aşamada incelemiştir. Betimleme aşamasında toplanan veriler kapsamlı bir şekilde tanımlanır. Sınıflama aşamasında ise veriler kodlanır ve bu kodlara göre sınıflandırılır. Bu sınıflandırma işlemi temaların ortaya çıkışını kolaylaştırır. En son aşama olarak ise, temalar altında sınıflandırılan veriler ilişkilendirilir ve bu ilişkiler yorumlanır.

Bu araştırmada; Öğretim elemanı ve öğretmen adaylarına uygulanan mülakatlara ve öğretmen adayı anketlerine verilen cevaplar soru soru incelenmiştir. Sorulara verilen cevaplar kısa cümleler halinde yazılmış ve bu halleri fen eğitimi alanında uzman bir öğretim elemana gösterilmiş ortak fikir alışverişiyle kodlar belirlenmiştir. Belirlenen kodlardan temalar oluşturulmuş ve bu temalar tekrar öğretim elemanına gösterilmiş önerilen değişiklikler yapılmıştır. Daha sonra frekans ve yüzde hesaplamalarıyla veriler analiz edilmiştir. Temaların anlaşılabilirliğini sağlamak amacıyla örnek cevaplara yer verilerek tablolaştırılmış, bu tablolara araştırmanın bulgular kısmında yer verilmiştir. Bütün süreç boyunca her aşamada uzman görüşü alınmış ve tavsiyeler doğrultusunda çalışma tez haline dönüştürülüp yazılmıştır.

2.6. Geçerlilik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla; kullanılan anket ve mülakat soruları fen eğitimi alanında uzman bir öğretim elemanı ile hazırlanmış ve pilot çalışmalar yapılmıştır. Pilot çalışmanın sonucunda gerekli düzeltmelerin yapılması ve verilerin analiz edilmesi sürecinde de uzman görüşü alınmıştır. Ayrıca; araştırmada birden fazla veri toplama aracı kullanılarak, görüşme yapılan bireylerin sayısı mümkün olduğunca arttırılmaya çalışılarak geçerlilik ve güvenilirlik sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın yöntemine, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına ve verilerin analizine yer verilmiştir. Bir sonraki bölümde veri toplama araçlarından elde edilen bulgulara yer verilecektir.

3. BULGULAR

Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin uygulanması ve yürütülmesiyle ilgili öğretim elemanlarının (öğretim üyeleri, öğretim görevlileri ve okutman) ve öğretmen adaylarının görüşlerinin ve beklentilerinin yer aldığı bu çalışmada elde edilen verilerin analizinden elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir. Tablolarda; Öğretim elemanları (ÖE), öğretmen adayları (ÖA), Sınıf Öğretmenliği (SÖ), Matematik Öğretmenliği (MÖ), Fen ve Teknoloji Öğretmenliği (FTÖ), Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (SBÖ) şeklinde kısaltılmıştır.

3.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemi İle İlgili Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde öğretim elemanları ve öğretmen adaylarından “*Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin teori ve uygulama kısmında neler yapılmaktadır?*” alt problemine yönelik anket ve mülakatlardan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.1.1. Öğretmen Adayları Anketinden Elde Edilen Bulgular

Tablo 1'de görüldüğü gibi, Sınıf Öğretmeni Adaylarının %56,2'sinin, Matematik Öğretmen Adaylarının %35,1'inin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %54,3'ünün, Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %30,3'ünün cevapları Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin teori kısmı için “*Yapılanların paylaşılması*” kategorisine dâhil edilirken, “*Dersin içeriği ve yapılacaklarla ilgili bilgilendirilmenin yapılması*” şeklinde cevap verenlerin aynı öğretim programı sırasına göre oranları %32,8, %42,5, %35,0, %51,5 olarak tespit edilmiştir. Sınıf Öğretmeni Adaylarının %3,1'i, Matematik Öğretmen Adaylarının %1,8'i, Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %3,0'ü dersin teori kısmını “*Devam takibinin yapılması*” şeklinde ifade ederken, “*Sorunların tartışılması*” kategorisi Matematik Öğretmen Adaylarının %12,9'unu, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %5,2'sini, ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %6,0'sını barındırmaktadır. Sınıf Öğretmen Adaylarının %7,8'i, Matematik Öğretmen Adaylarının %5,5'i, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %5,2'si ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %12,1'i Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin teori kısmında neler yaptıklarına dair cevap vermemişlerdir.

Tablo 1. Topluma hizmet uygulamaları dersinin teori kısmında neler yaptıklarına dair öğretmen adaylarının görüşleri

Kategoriler	SÖ		MÖ		FTÖ		SBÖ		TOPLAM		Örnek Cevaplar
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Yapılanların paylaşılması	36	56,2	19	35,1	31	54,3	10	30,3	96	46,1	Bir hafta boyunca çalışmamızla ilgili yaptıklarımızı sınıfla paylaşıyorduk.
Dersin içeriği ve yapılacaklarla ilgili bilgilendirilmenin yapılması	21	32,8	23	42,5	20	35,0	17	51,5	81	38,9	Neler yapacağımız hakkında yol yöntem belirledik.
Sorunların tartışılması	-	-	7	12,9	3	5,2	2	6,0	12	5,7	Karşılaştığımız sorunları ve bunları nasıl çözebileceğimizi hocamız ve arkadaşlarımızla paylaşıyorduk.
Devam takibinin yapılması	2	3,1	1	1,8	-	-	1	3,0	4	1,9	İmza atıp çıkıyorduk.
Cevaplamama	5	7,8	3	5,5	3	5,2	4	12,1	15	7,2	-

Tablo 2' de görüldüğü gibi, Sınıf Öğretmen Adaylarının %6,2'si, Matematik Öğretmen Adaylarının %9,2'si, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %3,5'i, Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %9,0'u Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin uygulama kısmında “*Kültürel projeler*” yaptıklarını belirtirken, “*Sosyal hizmet kurumlarına yönelik projeler*” gerçekleştirdiklerini belirtenlerin oranları Sınıf Öğretmen Adaylarından %9,3, Matematik Öğretmen Adaylarından %12,9 ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarından %18,1 olarak tespit edilmiştir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %9,3'ü , Matematik Öğretmen Adaylarının %3,7'si Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %12,2'si ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %6,0'sı dersin uygulama kısmında “*Çevre bilincini geliştirme ve geri dönüşüm çalışmaları*” yaptıklarını belirtirken, Sınıf Öğretmen Adaylarının %9,3'ü, Matematik Öğretmen Adaylarının %5,5'i ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %6,0'sı dersin uygulama kısmında “*Yardımlaşma projeleri*” yaptıklarını ifade etmiştir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %15,6'sı, Matematik Öğretmen Adaylarının %20,3'ü, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %36,8'si ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %6,0'sı dersin uygulama kısmında “*Eğitim kurumlarına ve eğitime destek projeleri*” kategorisine dâhil edilirken, Sınıf Öğretmen Adaylarının %4,6'sı, Fen ve Teknoloji

Öğretmen Adaylarının %22,8'i, Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %15,1'i dersin uygulama kısmında “*Toplumu bilinçlendirme projeleri*” yaptıklarını belirtmiştir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %37,5'i, Matematik Öğretmen Adaylarının %37,0'si, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %17,5'i ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %21,2'si dersin uygulama kısmında “*Projeye yönelik uygulamaların yapılması*” kategorisinde cevap verirken, aynı öğretim program sırasına göre cevap vermeyenlerin oranı %7,8, %16,6, %10,5, %21,2 şeklindedir.

Tablo 2. Topluma hizmet uygulamaları dersinin uygulama kısmında neler yapıldığına dair öğretmen adaylarının görüşleri

Kategoriler	SÖ		MÖ		FTÖ		SBÖ		TOPLAM		Örnek Cevaplar
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Projeye yönelik uygulamaların yapılması	24	37,5	20	37	10	17,5	7	21,2	61	29,33	Seçtiğimiz kuruma gidip uygulamalar yaptık.
Eğitim kurumlarına ve eğitime destek projeleri organize etme	10	15,6	11	20,3	21	36,8	2	6	44	21,15	Bir okulun laboratuvarını düzenleyip kullanılır hale getirdik.
Toplumu bilinçlendirme projeleri gerçekleştirme	3	4,6	-	-	13	22,8	5	15,1	21	10,1	Ermeni meselesi ilgili bir konferans düzenledik.
Sosyal hizmet kurumlarına yönelik projeleri gerçekleştirme	6	9,3	7	12,9	-	-	6	18,1	19	9,135	Grup arkadaşlarımla birlikte yetiştirme yurdunda çalıştık
Çevre bilincini geliştirme ve geri dönüşüm çalışmaları	6	9,3	2	3,7	7	12,2	2	6	17	8,173	Pet şişelerini toplayıp yurtlardaki kutularda biriktiriyorduk.
Kültürel projeler düzenleme (Sinema, konser, panel vb.)	4	6,2	5	9,2	2	3,5	3	9	14	6,731	Bir okul gezisi düzenledik.
Yardımlaşma projelerini yürütme	6	9,3	3	5,5	-	-	2	6	11	5,288	Yardımlaşma derneğine üye olup onlarla çalıştık.
Cevaplamama	5	7,8	9	16,6	6	10,5	7	21,2	27	12,98	-

3.1.2. Öğretim Elemanlarıyla Yapılan Mülakattan Elde Edilen Bulgular

Tablo 3'te görüldüğü gibi, öğretim elemanlarının 6'sının (ÖE₂-ÖE₅, ÖE₇, ÖE₁₀) Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin teorik kısmında yapılanlarla ilgili görüşleri “*Dersin içeriğiyle ilgili bilgilendirme*” kategorisine yerleştirilirken, 5 öğretim elemanının (ÖE₃, ÖE₄, ÖE₆, ÖE₇, ÖE₉) dersin teori kısmıyla ilgili görüşleri “*Neler yapılabileceğini tartışma*” kategorisine dâhil edilmiştir. 3 öğretim elemanının (ÖE₂, ÖE₈, ÖE₁₀) dersin teorik kısmıyla ilgili görüşleri “*Proje yürütmeye yönelik bilgilendirme*” kategorisine yerleştirilirken, 7 öğretim elemanının (ÖE₁, ÖE₅, ÖE₈, ÖE₉) dersin teorik kısmıyla ilgili görüşleri “*Karşılaşılan sorunları tartışma*” kategorisine dâhil edilmiştir.

Tablo 3. Öğretim elemanlarının topluma hizmet uygulamaları dersinin teori kısmında yapılanlarla ilgili görüşleri

Kategoriler	f	ÖE'nin kodları	Örnek cevaplar
Karşılaşılan sorunları tartışma	7	ÖE ₁ -ÖE ₅ , ÖE ₈ , ÖE ₉	Verdikleri raporlarda karşılaştıkları sorunlar da ortaya çıkıyordu. Bu konuda onlara yardımcı olmaya çalıştık (ÖE ₁).
Dersin içeriğiyle ilgili bilgilendirme	6	ÖE ₂ -ÖE ₅ , ÖE ₇ , ÖE ₁₀	Topluma hizmet ne demektir, proje nedir, hangi çalışmaların proje sayılabileceği hususunda öğrencileri bilgilendirdik (ÖE ₃).
Neler yapılabileceğini tartışma	5	ÖE ₃ , ÖE ₄ , ÖE ₆ , ÖE ₇ , ÖE ₉	Deneyimimiz ve kullanabileceğimiz bir kaynak olmadığı için, teorik olarak topluma hizmetin ne olduğunu öğrencilerimizle tartışıp yapılabilecekler karar verdik (ÖE ₉).
Proje yürütmeye yönelik bilgilendirme	3	ÖE ₂ , ÖE ₈ , ÖE ₁₀	Projede nelerin nasıl yapılabileceğini anlattık (ÖE ₂).

Tablo 4'te görüldüğü gibi, 5 öğretim elemanın (ÖE₁, ÖE₅, ÖE₇, ÖE₉, ÖE₁₀) dersin uygulama kısmında yapılanlarla ilgili görüşleri “*Çevreyle ilgili çalışmaların yapılması*” kategorisinde yer alırken, 6 öğretim elemanının (ÖE₃-ÖE₅,ÖE₇-ÖE₉) görüşleri “*Sosyal konularda bilinçlendirme çalışmalarının yürütülmesi*” kategorisine dâhil edilmiştir.3 öğretim elemanı (ÖE₁,ÖE₂,ÖE₆) dersin uygulama kısmında “*Yardım kampanyalarının düzenlenmesi*” kategorisinde cevap verirken, 4 öğretim elemanının (ÖE₂-ÖE₄,ÖE₉) görüşleri “*Sosyal kurum ziyaretlerinin gerçekleştirilmesi*” kategorisine dâhil edilmiştir. ÖE₆ kodlu öğretim elemanı ise dersin uygulama kısmı için yapılanlarla ilgili “*Hijyen çalışmalarının uygulanması*” cevabını vermiştir.

3.1.3. Öğretmen Adaylarıyla Yapılan Mülakattan Elde Edilen Bulgular

Tablo 5'te görüldüğü gibi, 2 öğretmen adayının (ÖA₃, ÖA₅) Toplum Hizmet Uygulamaları dersinin teorik kısmında yapılanlarla ilgili görüşleri “*Devam takibinin yapılması*” kategorisine dâhil edilirken, 5 öğretmen adayının (ÖA₁, ÖA₃, ÖA₅, ÖA₆, ÖA₈) dersin teorik kısmıyla ilgili görüşleri “*Bulguların paylaşılması*” kategorisinde yer almaktadır. 2 öğretmen adayı (ÖA₂, ÖA₇) dersin teorik kısmında “*Sorunlara çözüm aranması*” cevabını verirken, 5 öğretmen adayı (ÖA₁-ÖA₄, ÖA₈) dersin teori kısmında “*Dersin içeriği hakkında bilgilendirilme*” cevabını vermişlerdir.

Tablo 6'da görüldüğü gibi, 2 öğretmen adayı (ÖA₁, ÖA₄) Toplum Hizmet Uygulamaları dersinin uygulama kısmında “*Yardım çalışmalarının Yürütülmesi*” cevabını verirken, 3 öğretmen adayı (ÖA₃, ÖA₅, ÖA₈) dersin uygulama kısmıyla ilgili “*Etüt çalışmalarının gerçekleştirilmesi*” kategorisinde cevap vermişlerdir.1 öğretmen adayı (ÖA₇) dersin uygulama kısmında “*Bilinçlendirme çalışmalarının yapılması*” şeklinde cevap verirken, 2 öğretmen adayı (ÖA₂, ÖA₆) dersin uygulama kısmında “*Geri dönüşüm çalışmalarının uygulanması*” cevabına değinmiştir.

Tablo 4. Öğretim elemanlarının topluma hizmet uygulamaları dersinin uygulama kısmında yapılanlarla ilgili görüşleri

Kategoriler	f	ÖE'nin kodları	Örnek cevaplar
Sosyal konularda bilinçlendirme çalışmaları	6	ÖE ₃ -ÖE ₅ , ÖE ₇ -ÖE ₉	Tarihi geçmemiş ilaçları halktan toplayıp sağlık kurumlarına geri kazandırma çalışması yaptık (ÖE ₃).
Çevreyle ilgili çalışmaların yapılması	5	ÖE ₁ ,ÖE ₅ ,ÖE ₇ , ÖE ₉ ,ÖE ₁₀	Çevre kirliliğiyle halkı bilinçlendirme çalışmaları yaptık. Pazar yerindeki pazarcılarla konuşup pazar yerlerinde oluşan kirlilikle mücadele ettik. Bir okul bahçesine ağaç diktik (ÖE ₇).
Sosyal kurum ziyaretlerinin gerçekleştirilmesi	4	ÖE ₂ -ÖE ₄ ,ÖE ₉	Huzurevini ziyaret eden grubumuz her hafta dönüşümlü olarak oradaki yaşlılara kitap okudular. Yuvayı ziyaret edip çocukların ihtiyaçlarının giderilmesinde görevlilere yardım ettiler ancak yuvadan izin alıp orada çalışma yapmak çok kolay olmadı. Yetkililer yabancı birinin çocuklara bu denli yaklaşmasından tedirgin oluyor ve oralara giden gruplara izin sürecinde çok zaman kaybettirdiler (ÖE ₄).
Yardım kampanyalarının düzenlenmesi	3	ÖE ₁ ,ÖE ₂ ,ÖE ₆	İnternette rastgele bir okul seçtik. Horasan'da bir ilköğretim okulu öğretmenleriyle irtibata geçerek ihtiyaçlarını sorduk. Bizden 60 öğrenci için ayakkabı istediler. Bu isteklerine cevap verdik. Aynı ildeki kurumlara yığılma sorununu böyle bir çalışma yaparak aşmış olduk (ÖE ₁).
Hijyen çalışmalarının uygulanması	1	ÖE ₆	Bir bayram öncesi ve sonrası ilçedeki stadın temizlenmesi, bayrama hazır hale getirilmesi, Söğütlü sahilinin temizlenmesi, derenin temizlenmesi gibi çalışmalar yaptırıldı. İzin problemi yaşayabilecekleri, cezaevi gibi üst baş aramasına tabii tutulacakları yerlere gitmelerini istemedim (ÖE ₆).

Tablo 5. Topluma hizmet uygulamaları dersinin teorik kısmında yapılanlarla ilgili öğretmen adaylarının görüşleri

Kategoriler	f	ÖA'nın kodları	Örnek cevaplar
Bulguların paylaşılması	5	ÖA ₁ , ÖA ₃ , ÖA ₅ , ÖA ₆ , ÖA ₈	Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin ne olduğu, bu derste neler yapacağımızı, nasıl projeler yapılabileceğini konuştuk (ÖA ₈).
Dersin içeriği hakkında bilgilendirme	5	ÖA ₁ -ÖA ₄ , ÖA ₈	Her hafta uygulamalar yapıyor, bunları rapor haline getiriyor ve teslim ediyorduk. Ayrıca grup sözcümüz o hafta yaptıklarımızı diğer arkadaşlarımıza sunuyordu (ÖA ₁).
Devam takibinin yapılması	2	ÖA ₃ , ÖA ₅	Bu uygulama dersi. Teoride pek bir şey yapmıyorduk. Raporlarımızı teslim edip imzamız atıp dağılıyorduk (ÖA ₃).
Sorunlara çözüm aranması	2	ÖA ₂ , ÖA ₇	Zaten proje belirleme aşamasında çok zaman kaybetmiştik. Sonrasında gittiğimiz kurumlarla da izin sorunu yaşadık. Teori derslerinde bunu hocamızla paylaştık, kuruma telefon açarak hocamız bu sorunu halletti (ÖA ₂).

Tablo 6. Topluma hizmet uygulamaları dersinin uygulama kısmında yapılanlarla ilgili öğretmen adaylarının görüşleri

Kategoriler	f	ÖA'nın kodları	Örnek cevaplar
Etüt çalışmalarının gerçekleştirilmesi	3	ÖA ₃ , ÖA ₅ , ÖA ₈	Biz, Söğütlü'de bir ilköğretim okulunda haftanın bir günü Seviye Belirleme Sınavı ile ilgili çalışmalar yaparak öğrencilere katkı sağlamaya çalıştık. Yaptığımız çalışmanın mesleki anlamda bize de katkı sağlamasını önemseydiğimiz için böyle bir tercihte bulunduk (ÖA ₅).
Yardım çalışmalarının yürütülmesi	2	ÖA ₁ , ÖA ₄	Kullanılmayan kıyafetleri topladık ve belediyenin bu işler için ayrılmış biriminde biriktirdik. Daha sonra onları yaşlara göre raflara dizdik (ÖA ₄).
Geri dönüşüm çalışmalarının uygulanması	2	ÖA ₂ , ÖA ₆	Atık pillerin geri dönüşümünü sağlamak için fakültemiz koridorlarına atık pil kutuları yerleştirdik. Yurtlarda kalan arkadaşlardan yardım istedik. Bu konuda broşürler hazırladık. Oldukça başarılı ve önemli bir proje olduğunu düşünüyorum (ÖA ₆).
Bilinçlendirme çalışmasının yapılması	1	ÖA ₇	Fakültede sigara zararlarıyla ilgili broşürler dağıttık, stant kurup konuya ilgi çektik. Ayrıca Kızılay ile birlikte çalışıp kan bağışını teşvik çekmeye çalıştık (ÖA ₇).

3.2. Araştırmanın İkinci Alt Amacıyla İlgili Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde “*Öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının karşılıklı beklentileri nelerdir?*” ikinci alt problemine anket ve mülakatlara elde edilen verilerle cevap aranmıştır.

3.2.1.Öğretmen Adayları Anketinden Elde Edilen Bulgular

Tablo 7’de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarına öğretim elemanlarının rehberliği ile ilgili görüşlerini almak için; “*Dersin ve uygulamaların yürütülmesi esnasında öğretim elemanlarından yeterince rehberlik/yardım aldığınızı düşünüyor musunuz?*” sorusu sorulduğunda, Sınıf Öğretmen Adaylarının %25’i, Matematik Öğretmen Adaylarının %55,5’i, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %73,7’si ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %27,3’ü öğretim elemanlarından yeterli düzeyde rehberlik aldıklarını belirtirken, aynı öğretim programı sırasına göre kısmen yeterli düzeyde rehberlik aldıklarını belirtenlerin oranı %17,2, %18,5, %26,2 ve %21,2’dir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %66,6’sı, Matematik Öğretmen Adaylarının %24,1’i, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %7,0’si ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %48,5’i öğretim elemanlarının rehberliğini yetersiz düzeyde görürken, sınıf Öğretmen Adaylarının %1,6’sının cevabı “*Rehberliğe ihtiyaç duymama*” kategorisine ve Matematik öğretmen adaylarından %1,8’sinin cevabı “*Cevaplamama*” kategorisine yerleştirilmiştir.

Tablo 7. Öğretmen adaylarının öğretim elemanlarının rehberliği ile ilgili görüşleri

Kategoriler	SÖ		MÖ		FTÖ		SBÖ		TOPLAM		Örnek Cevaplar
	f	%	F	%	f	%	f	%	F	%	
Yeterli Düzeyde	16	25	30	55,5	42	73,7	9	27,3	97	46,6	Evet, hocamız gereğinden fazla ilgiliydi.
Yetersiz Düzeyde	42	66,6	13	24,1	4	7,0	16	48,5	75	36,1	Bizden bir proje oluşturmamız istendi. Her aşamada yalnızdık.
Kısmen Yeterli Düzeyde	11	17,2	10	18,5	11	26,2	7	21,2	39	18,7	Yeterince iletişim halinde olamadık.
Rehberliğe İhtiyaç Duymama	1	1,6	-	-	-	-	-	-	1	0,4	Yardım ya da rehberlik istemedim.
Cevaplamama	-	-	1	1,8	-	-	-	-	1	0,4	-

Tablo 8'de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarına öğretim elemanlarından beklentileri ile ilgili; “*Dersin daha verimli yürütülmesi için öğretim elemanlarından beklentileriniz nelerdir?*” sorusu sorulduğunda, Sınıf Öğretmen Adaylarının %1,6’sının , Matematik Öğretmen Adaylarının %9,2’sinin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %3,5’inin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %3,0’ünün cevapları “*Daha fazla zaman ayrılmalı*” kategorisi altında toplanırken, aynı öğretim programı sırasıyla “*Gruplar uygulama esnasında yerinde ziyaret edilmeli*” kategorisindeki cevapların oranları %20,3, %7,4, %19,2, %33,3’tür. Sınıf Öğretmen Adaylarının %4,7’ sinin öğretim elemanlarından beklentileri ile ilgili verdikleri cevaplar “*Proje seçimine yardım edilmeli*” kategorisine yerleştirilirken, Sınıf Öğretmen Adaylarının %4,7’sinin, Matematik Öğretmen Adaylarından %27,8’inin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarından %8,8’inin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarından %21,2’inin verdikleri cevaplar ise “*Örnek çalışmalar gösterilmeli*” kategorisi altında toplanmıştır. Sınıf Öğretmen Adaylarından %6,2’si, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarından %7,0’si ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarından %6,1’i “*Proje yürütülen kurumlarla iletişim halinde olunmasını*” beklerken, Matematik Öğretmen Adaylarından %5,5’i ve Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarından %3,5’ü “*Objektif değerlendirilmenin yapılması*” beklentisini dile getirmişlerdir. Matematik Öğretmen Adaylarından %5,5’inin ve Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarından %1,7’sinin cevapları “*Anlayışlı olunması*” kategorisine dahil edilirken, Matematik Öğretmen Adaylarının %1,8’i ise “*Maddi kaynak bulmaya yardımcı olunması*” beklentisini ifade etmiştir. Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarından %3,5’inin verdikleri cevaplar “*Beklenti ve taleplerini daha açık ortaya konması*” kategorisi altında toplanırken, Sınıf Öğretmen Adaylarının %23,4’ünün, Matematik Öğretmen Adaylarının %33,3’ünün, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %26,2’sinin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %18,2’sinin cevapları “*Yeterli rehberliğin yapılması*” kategorisinde yer almıştır. Sınıf Öğretmen Adaylarının %12,5’i, Matematik Öğretmen Adaylarının %9,2’si, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %1,7’si ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %12,2’si öğretim elemanlarından “*Dersin teori kısmına daha çok önem verilmesi*” kategorisinde belirtirken, aynı öğretim programı sırasıyla cevap vermeyenlerin oranı %17,2, %20,4, %31,5, %12,2’dir.

Tablo 8. Öğretmen adaylarının öğretim elemanlarından beklentileri

Kategoriler	SÖ		MÖ		FTÖ		SBÖ		TOPLAM		Örnek Cevaplar
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Yeterli rehberlik yapılması	15	23	18	33	11	19	6	18	50	24	Bu ders için olmazsa olmaz unsur rehberliktir. Rehberlik yeterli değildi.
Gruplar uygulama esnasında yerinde ziyaret edilmeli	13	20	4	7,4	11	19	11	33	39	18,7	Sadece verdiğimiz raporlar projenin tam anlaşılmasını sağlamaz çok emek harcanyor yerinde ziyaret etmeliler
Örnek çalışmalar gösterilmeli	3	4,6	15	28	5	8,7	7	21	30	14,4	Ne yapacağımızı anlayana kadar çok vakit geçti, örnek çalışma gösterilmeliydi.
Dersin teori kısmına daha çok önem verilmesi	8	13	5	9,2	1	1,7	4	12	18	8,6	Dersin içeriğini, neler verileceğini daha detaylı bilmeleri gerekir. Bu sadece proje yürütme dersi değil.
Proje yürütülen kurumlarla iletişim halinde olunmalı	4	6,2	-	-	4	7	2	6	10	4,8	Kurumlar bize zorluk çıkarttılar. Hocalar onlarla görüşmeler biz bu sorunları yaşamayız.
Daha fazla zaman ayrılmalı	1	1,6	5	9,2	2	3,5	1	3	9	4,3	Daha verimli yürütülebilmesi için bize ayrılan zaman artmalı. Ders 1. ve 2. sınıfta okutulmalıdır.
Objektif değerlendirme yapılmalı	-	-	3	5,5	2	3,5	-	-	5	2,4	Belli başlı kişilerin yaptığı projeler çok beğenildi, oysa biz de çok emek verdik.
Anlayışlı olunması	-	-	3	5,5	1	1,7	1	3	5	2,4	Bizden bir şeyler isterken içinde bulunduğumuz durumu dikkate alınmalılar.
Proje seçimine yardım edilmeli	3	4,6	-	-	-	-	-	-	3	1,4	Hocamız konu belirlerken bize fikir verebilirdi.
Beklenti ve taleplerini daha açık ortaya konması	-	-	-	-	2	3,5	-	-	2	0,9	Dönemin yarısı ne yapacağımızı anlamakla geçti.
Maddi kaynak bulmaya yardımcı olunması	-	-	1	1,8	-	-	-	-	1	0,4	Projemiz bize çok para harcatmış, destek verecek birileri bulmamıza yardım edilmeli.
Cevaplamama	11	17	11	20	18	32	4	12	44	21,2	-

3.2.2. Öğretim Elemanları Mülakatından Elde Edilen Bulgular

Tablo 9'da görüldüğü gibi, öğretim elemanlarına öğretmen adaylarından beklentileri ile ilgili; “*Topluma Hizmet Uygulamaları dersini yürütürken öğretmen adaylarından ne bekliyorsunuz?*” sorusu sorulmuştur. 2 öğretim elemanının (ÖE₂, ÖE₈) öğretmen adaylarından beklentileri ile ilgili görüşleri “*Sorumluluk sahibi olunması*” kategorisinde yer alırken, 3 öğretim elemanının (ÖE₂, ÖE₄, ÖE₁₀) görüşleri ise “*Derse karşı önyargılı olunmaması*” kategorisine yerleştirilmiştir. 2 öğretim elemanı (ÖE₃, ÖE₈) “*Dersin mesleki gelişim için fırsat bilinmesi*” beklentisini ifade ederken, 5 öğretim elemanının (ÖE₁, ÖE₄, ÖE₅, ÖE₇, ÖE₉) öğretmen adaylarından beklentileri ile ilgili görüşleri “*Toplumsal sorunlara karşı duyarlı olunması.*” kategorisine dâhil edilmiştir. 2 öğretim elemanının (ÖE₇, ÖE₁₀) öğretmen adaylarından beklentileri ile ilgili görüşleri ise “*Kendilerine olan güvenleri*” kategorisine yerleştirilmiştir.

3.2.3. Öğretmen Adaylarının Mülakatlarından Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının öğretim elemanlarından beklentileri ile ilgili “*Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin daha verimli geçmesi için öğretim elemanınızdan ne bekliyorsunuz?*” sorusu sorulmuştur. Tablo 10'da görüldüğü gibi, 3 öğretmen adayı (ÖA₂, ÖA₃, ÖA₅) “*Dersin teorik kısmının verimli hale getirilmesi.*” beklentisini ifade ederken, 2 öğretmen adayı (ÖA₁, ÖA₇) da “*Öğretmen adaylarının sorunlarına duyarlı olunması*” şeklinde cevap vermişlerdir. 2 öğretmen adayının (ÖA₃, ÖA₈) görüşü “*Etkinlik seçimine yardım edilmesi*” kategorisine yerleştirilirken, 3 öğretmen adayının (ÖA₂, ÖA₄, ÖA₈) görüşü ise “*Daha fazla zaman ayrılması*” kategorisine dâhil edilmiştir.

3.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Amacı İle İlgili Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde öğretim elemanları ve öğretmen adaylarından “*Topluma Hizmet Uygulamaları dersi ile ilgili öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının beklenti, kazanım ve önerileri nelerdir?*” üçüncü alt problemine anket ve mülakatlardan elde edilen verilerle cevap aranmıştır.

Tablo 9. Öğretim elemanlarının öğretmen adaylarından beklentileri

Kategoriler	f	ÖE'nin kodları	Örnek cevaplar
Toplumsal sorunlara karşı duyarlı olunması	5	ÖE ₁ , ÖE ₄ , ÖE ₅ , ÖE ₇ , ÖE ₉	Çok yönlü düşünebilsinler. Öğrencinin sosyolojik, psikolojik durumunu dikkate alsınlar. Sorunları fark edebilsinler, dile getirebilsinler, çözüm önerileri üretebilsinler (ÖE ₁)
Derse karşı önyargılı olunmaması	3	ÖE ₂ , ÖE ₄ , ÖE ₁₀	Bu dersi sorun olarak algılayıp işe başlarlar ise bu projelerindeki performanslarına da yansıyor. Öncelikle yaptıkları işe inanacaklar ve bu dersi topluma faydalı olmak için güzel bir fırsat kabul edecekler (ÖE ₄)
Sorumluluk sahibi olunması	2	ÖE ₂ , ÖE ₈	Kestirmeden işi halletme yoluna gitmeyip gerekeni yapmalılar (ÖE ₂)
Dersin mesleki gelişim için fırsat bilinmesi	2	ÖE ₃ , ÖE ₈	Biz bu fakültede öğretmen yetiştiriyoruz. Bana göre bu ders daha yeterli ve duyarlı bir öğretmen olabilmek için güzel bir fırsat. Öğretmen adayı arkadaşlarımdan bu fırsatı iyi değerlendirmelerini bekliyoruz (ÖE ₃)
Kendilerine olan güvenleri	2	ÖE ₇ , ÖE ₁₀	Kendilerine güven duymaları çok önemli. Dersin sorumlusu hocalarından destek alabileceklerini bilsinler ve iyi işler yapmak için gayret içerisinde olsunlar. Sonuca ulaşmalar bile önemli olan gayret içerisinde olmayı sürdürmeleridir (ÖE ₁₀)

Tablo 10. Öğretmen adaylarının öğretim elemanlarından beklentileri

Kategoriler	f	ÖA'nın kodları	Örnek cevaplar
Dersin teorik kısmının verimli hale getirilmesi	3	ÖA ₂ , ÖA ₃ , ÖA ₅	Bu ders bizim için de hocamız için de yeni bir dersti. Ne yapacağımıza karar verme bunu dönem içinde zamana düzgün yayma konusunda çok başarılı olamadık. Proje yürütmek için yapılması gerekenler teorik derslerde daha detaylandırılmalı (ÖA ₂).
Daha fazla zaman ayrılması	3	ÖA ₂ , ÖA ₄ , ÖA ₈	Bizim grup zaten kalabalıktı. Teori derslerinde herkes bir şeyler danışmak istiyor ama süre yeterli değil. Hocamız bize vakit ayıramadı. Bence bu kadar kalabalık grup bir hocaya verilmemeli (ÖA ₄).
Öğretmen adayının sorunlarına duyarlı olunması	2	ÖA ₁ , ÖA ₇	Karşılaştığımız sorunlarla baş başa bırakıldık. Belki bu bizim mücadele gücümüzü arttırmak için yapılmıştır ancak hocamızın çok çabuk halledebileceği bir durum bizim projemizi vaktinde gerçekleştirmemize yol açtı. Bence bir dönem proje yürütmek için kısa bir süre, bu yüzden hocamız bize zaman kazandıracak yardımlardan kaçınmamalıydı (ÖA ₇).
Etkinlik seçimine yardım edilmesi	2	ÖA ₃ , ÖA ₈	Bu bir gönüllük dersidir herkes istediğini yapsın dendi. Biz dâhil birçok grubun aklına orijinal fikirler gelmediği için aynı kurumlarda yığılmaya sebep olduk. Etkinlikler hocamız kontrolünde seçilmiş olsaydı bence çok daha güzel olurdu (ÖA ₈).

3.3.1. Öğretmen Adayları Anketlerinden Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarına Topluma Hizmet Uygulamaları dersinden elde ettikleri kazanımları ile ilgili görüşleri için; “*Bu dersin size kazandırdığı en önemli özellik(ler) nedir?*” sorusu sorulmuştur. Tablo 11’de görüldüğü gibi, Sınıf Öğretmen Adaylarının %17,2’sinin, Matematik Öğretmen Adaylarının %37,0’sinin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %54,4’ünün, Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %24,2’sinin cevapları “*Duyarlılık*” kategorisi altında toplanırken, aynı öğretim programı sırasıyla “*Sosyalleşme*” kategorisindeki cevapların oranı %15,6, %11,1, %11,1, %21,2’dir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %6,2’sinin, Matematik Öğretmen Adaylarının %5,5’inin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %10,5’inin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %15,2’sinin verdikleri cevaplar “*Problem çözme becerisi*” kategorisine dahil edilirken, aynı öğretim programı sırasıyla “*Yardımlaşma bilinci*” kategorisindeki cevapların oranı %28,1, %16,7, %10,5, %33,3 şeklindedir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %6,2’sinin, Matematik Öğretmen Adaylarının %7,4’ünün, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %12,2’sinin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %6,1’inin verdikleri cevaplar “*Sosyal sorunlarla ilgili deneyim*” kategorisi altında toplanırken, aynı öğretim programı sırasına göre “*Manevi Doyum*” kategorisindekilerin oranı %10,9, %13,0, %3,5, %6,1’dir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %4,7’sinin, Matematik Öğretmen Adaylarının %1,8’inin ve Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %1,7’sinin cevapları “*Ortak Çalışma Becerisi*” kategorisi altında toplanırken, Sınıf Öğretmen Adaylarının %3,1’i, Matematik Öğretmen Adaylarının %1,8’i ve Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %7,0’si “*Mesleki becerideki artış*” kategorisinde cevap vermişlerdir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %9,4’ü, Matematik Öğretmen Adaylarının %13,0’ü, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %1,7’si ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %3,0’ü Topluma Hizmet Uygulamaları dersinden “*Kazanımın Olmaması*” kategorisinde cevap verirken, Sınıf Öğretmen Adaylarının %1,6’sı ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları %6,1’i Topluma Hizmet Uygulamaları dersinden elde ettikleri kazanımları ile ilgili cevap vermemişlerdir.

Tablo 11. Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinden elde ettikleri kazanımları ile ilgili görüşleri

Kategoriler	SÖ		MÖ		FTÖ		SBÖ		TOPLAM		Örnek Cevaplar
	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Duyarlılık	11	17,2	20	37,0	31	54,4	8	24,2	70	33,7	Kan bağışının önemini fark ettik
Yardımlaşma bilinci	18	28,1	9	16,7	6	10,5	11	33,3	44	21,2	Muhtaç insanların ihtiyaçlarını gidermek için yapılabilecekleri öğrendik
Sosyalleşme	10	15,6	6	11,1	10	17,5	7	21,2	33	15,9	Farklı bölümden arkadaşlarla işbirliği içinde çalıştık
Problem çözme becerisi	4	6,2	3	5,5	6	10,5	5	15,2	18	8,7	Organize bir eylemi nasıl yürüteceğimize dair beceri geliştirdik
Manevi doyum	7	10,9	7	13,0	2	3,5	2	6,1	18	8,7	İşe yaramanın hazzını ve gururunu yaşadık
Sosyal sorunlarla ilgili deneyim	4	6,2	4	7,4	7	12,2	2	6,1	17	8,2	Sosyal sorunlar ile ilgili çok çalışma izledik. Çok deneyim kazandık
Kazanımın olmaması	6	9,4	7	13	1	1,7	1	3	15	7,2	Bu dersten hiçbir şey kazandığıma inanmıyorum
Mesleki becerideki artış	2	3,1	1	1,8	4	7	-	-	7	3,4	Öğretmenlik adına çok deneyimimiz oldu
Ortak çalışma becerisi	3	4,7	1	1,8	1	1,7	-	-	5	2,4	Her işi takım ruhuyla yürüttük. Birlikte çalışmayı öğrendik
Cevaplamama	1	1,6	-	-	-	-	2	6,1	3	1,4	-

Öğretmen adaylarına Topluma Hizmet Uygulamaları dersiyle ilgili amaçlarına ulaşip ulaşmadıklarıyla ilgili görüşleri için; “*Bu uygulamaların sonucunda Topluma Hizmet Uygulamaları açısından amaçlanan kazanımların tamamına veya çoğunluğuna ulaştığınızı düşünüyor musunuz?*” sorusu sorulmuştur. Tablo 12’de görüldüğü gibi, “*Topluma Hizmet Uygulamaları Dersinin Amaçlarına Ulaşıldı*” kategorisinde Sınıf Öğretmen Adaylarının %18,7’sinin, Matematik Öğretmen Adaylarının %29,6’sının, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %38,6’sının ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %24,2’sinin verdikleri cevap "evet" olmasına rağmen “*Gerekçe göstermeyenler*” kategorisi altında toplanırken, aynı öğretim programı sırasıyla “*Toplumsal Duyarlılığın Artması*” kategorisinde cevap verenlerin oranı %35,9, %31,5, %29,8, %12,2’dir. “*Proje yürütme Becerisi Kazandırma*” kategorisinde ise Sınıf Öğretmen Adaylarının %4,7’si , Matematik Öğretmen Adaylarının %1,8’i ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %3,0’ü cevap verirken “*Topluma Hizmet Uygulamaları Dersinin Amaçlarına Ulaşılmadı.*” kategorisinde Sınıf Öğretmen Adaylarının %15,6’sının, Matematik Öğretmen Adaylarının %7,4’ünün, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %5,3’ünün ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %12,2’sinin verdikleri cevap "hayır" olmasına rağmen “*Gerekçe Göstermeyenler*” kategorisi altında toplanırken, Sınıf Öğretmen Adaylarının %4,7’sinin, Matematik Öğretmen Adaylarının %5,5’inin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %15,2’sinin cevapları “*Öğretim Elemanının Deneyimsizliği*” kategorisine dahil edilmiştir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %1,6’sının, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adayları %1,7’sinin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları %3,0’ünün verdikleri cevaplar “*İnsanların Tepkisi*” kategorisine yerleştirilirken, Matematik Öğretmen Adaylarının %9,2’sinin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %5,3’ünün ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %6,1’inin cevapları “*Zaman Kaybının Olması*” kategorisine dâhil edilmiştir. “*Not Kaygısının Olması*” kategorisinde ise Matematik Öğretmen Adaylarının %11,1’i, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %1,7’si ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %6,1’i cevap verirken, “*Topluma Hizmet Uygulamaları Dersinin Amaçlarına Kısmen Ulaşıldı*” kategorisinde Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %8,8’inin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %3,0’ünün cevapları “*Küçük bir kitleye hitap edilmesi*” kategorisi altında toplanmıştır.

Tablo 12. Topluma hizmet uygulamaları dersiyle ilgili amaçlara ulaşılma düzeyi

Kategoriler		SÖ		MÖ		FTÖ		SBÖ		TOPLAM		Örnek cevaplar
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin amaçlarına ulaşıldı	Gerekçe göstermeyenler	12	18,7	16	29,6	22	38,6	8	24,2	58	27,9	Deneyimimiz az olduğu için gecikmeler olsa da ulaştık
	Toplumsal duyarlılığın artması	23	35,9	17	31,5	17	29,8	4	12,2	61	29,3	Ulaştığımız düşünüyorum çünkü bu dersi alan herkes artık etrafındaki sorunlara daha duyarlı bakar
	Proje yürütme becerisi kazandırma	3	4,7	1	1,8	-	-	1	3	5	2,4	Problemi tespit edip proje ürettik. Uygulama sürecinde birçok beceri kazandırmıştır
Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin amaçlarına ulaşılmadı	Gerekçe göstermeyenler	10	15,6	4	7,4	3	5,3	4	12,2	21	10,1	Hayır, çünkü bu hayata yayılması gereken bir iştir. Bir dönemde olmaz
	ÖE'nin deneyimsizliği	3	4,7	3	5,5	-	-	5	15,2	11	5,3	Yeni koyulan bir ders hocalarımız teorik açıdan yeterli bilgiyi veremediler
	İnsanların Tepkisi	1	1,6	-	-	1	1,7	1	3	3	1,4	Kesinlikle hayır! Toplum fayda görmek istemiyor. Ben bunu gördüm.

Tablo 12'nin devamı

	Zaman kaybının olması	-	-	5	9,2	3	5,3	2	6,1	10	4,8	Bu dersi programı rahat bir yıla koymalıdır. Çok zamanımızı aldı.
	Not kaygısının olması	-	-	6	11,1	1	1,7	2	6,1	9	4,3	Ben sadece not aldım. Bu da gönüllü yapılması gereken bir iştir.
THU'nun amaçlarına kısmen ulaşıldı	Küçük bir kitleye hitap edilmesi	-	-	-	-	5	8,8	1	3	6	2,8	Trabzon küçük bir şehir, imkânları az. Projeyi çok az kişiye ulaştırdık.
Cevaplamama		10	15,6	1	1,8	9	15,8	-	-	22	10,6	-

Öğretmen adaylarına; “*Bu dersi alacak öğretmen adayı arkadaşlarınıza tavsiyeleriniz nelerdir?*” sorusu sorulmuş, bu ders için önerileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 13'te görüldüğü gibi, Sınıf Öğretmen Adaylarının %26,7'sinin, Matematik Öğretmen Adaylarının %27,7'sinin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %19,3'ünün ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %18,2'sinin bu dersi alacak öğretmen adayı arkadaşlarına tavsiyeleri “*Planlamanın iyi yapılması*” kategorisine dahil edilirken, aynı öğretim programı sırasıyla “*Grup arkadaşlarının seçimi*” kategorisinde cevap verenlerin oranı %10,9, %33,3, %8,7, %3,0'tür. Sınıf Öğretmen Adaylarının %6,3'nün, Matematik Öğretmen Adaylarının %5,5'inin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %8,7'sinin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %6,1'inin tavsiyeleri “*Ön yargılı olunmaması*” kategorisi altında toplanırken, aynı eğitim programı sırasıyla “*Alternatif projeler düşünülmesi*” kategorisinde cevap verenlerin oranı %28,1, %14,8, %26,3, %36,4'tür. Sınıf Öğretmen Adaylarının %15,6'sının, Matematik Öğretmen Adaylarının %18,5'inin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %21,1'inin, Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %21,2'sinin ve tavsiyeleri “*Ders sorumlunuzla iletişim halinde olunması*” kategorisine dâhil edilirken, aynı öğretim programı sırasıyla “*Projenin Sahiplenilmesi*” kategorisinde cevap verenlerin oranı %12,5, %7,4, %5,3, %6,1'dir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %23,4'ünün, Matematik Öğretmen Adaylarının %25,9'unun, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %8,7'sinin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %33,3'ünün tavsiyeleri “*Projeyi Yapma Arzusu*” kategorisine dâhil edilirken, aynı öğretim programı sırasıyla “*Projeye başlamadan kurumlarla görüşülmesi*” kategorisinde cevap verenlerin oranı %7,8, %13, %21,1, %18,2'dir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %1,6'sı, Matematik Öğretmen Adaylarının %5,5'i ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %6,1'i öğretmen adayı arkadaşlarına tavsiyeleri ile ilgili cevap vermemişlerdir.

Tablo 13. Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersini alacak öğretmen adaylarına tavsiyeleri

Kategoriler	SÖ		MÖ		FTÖ		SBÖ		TOPLAM		Örnek Cevaplar
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Alternatif projelerin bulunması(düşünülmesi)	18	28,1	8	14,8	15	26,3	12	36,4	53	25,5	Mutlaka yedekte bir projeleri de olsun. Süreç içinde değişiklik yapmak gerekirse seçenekleri olur
Planlamanın iyi yapılması	17	26,7	15	27,7	11	19,3	6	18,2	49	23,6	Bir dönemlik süre zaten çok az her şeyi planlamak gerekiyor yoksa aksilikler çıkabilir
Projeyi yapma arzusu	15	23,4	14	25,9	5	8,7	11	33,3	45	21,6	Bu bir gönüllülük işi gruptaki herkes projeyi sevmeli ve yapmak istemeli
Ders sorumlusuyla iletişim halinde olunması	10	15,6	10	18,5	12	21,1	7	21,2	39	18,8	Hocalardan yardım alsınlar, danışsınlar bazı sorunları tek başlarına çözemezler
Grup arkadaşlarının seçimi	7	10,9	18	33,3	5	8,7	1	3	31	14,9	Tanımadığınız kişilerle bir grup olmasınlar. Bir kişinin hatasını tüm grup ödüyor
Projeye başlamadan kurumlarla görüşülmesi	5	7,8	7	13	12	21,1	6	18,2	30	14,4	Çalışma yapacakları yerleri ziyaret edip planlarını ona göre yapsınlar. Böylece daha az sorun yaşarlar
Projenin sahiplenilmesi	8	12,5	4	7,4	3	5,3	2	6,1	17	8,2	Proje boyunca bir sürü aksilik çıkabiliyor hemen proje değiştirmeye kalkmamalılar
Ön yargılı olunmaması	4	6,3	3	5,5	5	8,7	2	6,1	14	6,7	Tedirgin olup gözlerinde büyütmesinler
Cevaplamama	1	1,6	3	5,5	-	-	2	6,1	6	2,8	-

3.3.2.Öğretim Elemanları Mülakatından Elde Edilen Bulgular

Öğretim elemanlarına Toplum Hizmet Uygulamaları dersiyle ilgili amaçları ve bu konudaki görüşleri için ; ”*Toplum Hizmet Uygulamaları dersinin öğrencide nasıl değişiklik meydana getirmesini amaçladınız ve amacınıza ulaştınız mı?*” sorusu sorulmuştur. Tablo 14'te görüldüğü gibi, ÖE₄ numaralı öğretim elemanının görüşü “*Devletin ve kurumlarının işleyişini öğrenme*” cevap kategorisinde yer alırken, 8 öğretim elemanının (ÖE₁-ÖE₄, ÖE₆-ÖE₈, ÖE₁₀) numaralı öğretim elemanının görüşleri “*Toplum sorunlarını fark edebilme*” cevap kategorisinde yer almaktadır. 3 öğretim elemanının (ÖE₃, ÖE₅, ÖE₉) görüşleri “*Çözüm önerileri üretebilme*” cevap kategorisinde yer almaktadır. 1 öğretim elemanın cevabı (ÖE₁) “*İletişim becerilerini geliştirebilme*” cevap kategorisine dâhil edilirken, 1 öğretim elemanın (ÖE₄) görüşü de “*Sorumluluk alabilme*” cevap kategorisinde yer almaktadır.

Bu amaçlara ulaşıp ulaşılmadığı sorulduğundaysa, 8 öğretim elemanı (ÖE₁-ÖE₅, ÖE₇-ÖE₉) dersle ilgili amaçlara ulaştıklarını ifade ederken, 2 öğretim elemanı (ÖE₆, ÖE₁₀) ilgili amaçlara ulaşamadıklarını belirtmişlerdir.

3.3.3. Öğretmen Adayları Mülakatlarından Elde Edilen Bulgular

Tablo 15'de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarına “*Toplum Hizmet Uygulamaları size ne(ler) kazandırdı?*” sorusu sorulduğunda, 3 öğretmen adayının (ÖA₁, ÖA₂, ÖA₄) dersin kazanımları hakkındaki görüşleri “*Proje yürütmeyi öğrenme*” kategorisinde yer alırken, 2 öğretmen adayı (ÖA₅, ÖA₇) “*Sadece dersin geçilmesini sağlama*” görüşünü belirtmiştir. 4 öğretmen adayı (ÖA₁, ÖA₃, ÖA₆, ÖA₈) cevabı “*Sosyalleşme*” kategorisindeyken, 1 öğretmen adayının (ÖA₄) görüşü ise “*Çözüm üretme becerisini geliştirme*” kategorisinde yer almaktadır.

Tablo 14. Öğretim elemanlarının topluma hizmet uygulamaları dersiyle ilgili amaçları ve bu konudaki görüşleri

Kategoriler	f	ÖE'nin kodları	Örnek cevaplar
Toplum sorunlarını fark edebilme	8	ÖE ₁ -ÖE ₄ , ÖE ₆ -ÖE ₈ , ÖE ₁₀	Amaç öğrencileri toplumsal sorunları önemseyen fark eden duyarlı bireyler haline getirmektir. Bir sürü etkinlik takip ettiler. Diğer grupların çalışmalarını takip ettiler buna rağmen bunu not alacakları bir ders olarak görmekten öteye gidemediler. Çok başarılı birkaç proje dışında amaca ulaşabildiğimizi sanmıyorum (ÖE ₆).
Çözüm önerileri üretebilme	3	ÖE ₃ , ÖE ₅ , ÖE ₉	Bu dersin en büyük hedefi herkesin fark ettiği toplumsal sorunlara bir çözüm üretmekti. Yüzde yüz ulaşıldığını söyleyemem ama öğrencilerin çoğunda sonuç sevindiriciydi (ÖE ₅).
Devletin ve kurumların işleyişini öğrenme	1	ÖE ₄	Öğrencilerimizi biz burada tabiri caiz ise sırça köşkte tutuyoruz. Bu ders sayesinde öğrencilerin toplumun gerçek sorunlarıyla alakadar olma fırsatı doğdu. Öğrencilerimizin birçoğu devletin işleyişinden, resmi kurumların işleyişinden bihaber. Bu ders ile bu sorunu aşabilmeyi amaçlamıştım (ÖE ₄).
İletişim becerilerini geliştirebilme	1	ÖE ₁	Öğrencilerimiz her şeyden önce iyi bir öğretmen olmalılar yani iletişim becerileri çok iyi gelişmeli. Bu dersin amacı onlara bu sosyal imkânı sağlamak. Bence son derece faydalı oldu (ÖE ₁).
Sorumluluk alabilme	1	ÖE ₄	Projelerin bütün sorumluluğunu öğrenciye bıraktık. Bir diğer amaçta bu dersin öğrencideki sorumluluk bilincini geliştirmesiydi. Büyük ölçüde amaca ulaşıldığını düşünüyorum (ÖE ₄).

Tablo 15. Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinden kazanımları hakkında görüşleri

Kategoriler	f	ÖA'nın kodları	Örnek cevaplar
Sosyalleşme	4	ÖA ₁ , ÖA ₃ , ÖA ₆ , ÖA ₈	Etkinlikler çok yoğun geçti. Zaman zaman şikâyet ettim ancak şimdi geri dönüp baktığımda çok fazla insanla tanışmışım, çevrem genişlemiş (ÖA ₆).
Proje yürütmeyi öğrenme	3	ÖA ₁ , ÖA ₂ , ÖA ₄	Daha öncede proje çalışmaları yapmıştık ancak bu ders bana gerçek bir projeyi tüm aşamalarıyla yürüterek sonuca ulaşabilmeyi öğretti (ÖA ₄).
Sadece dersin geçilmesini sağlama	2	ÖA ₅ , ÖA ₇	Bana göre bizim ülkemizin eğitim sisteminin alt yapısı henüz böyle uygulamalı, gönüllülük esasına dayanan bir ders için hazır değil. Yurt dışındaki öğrenciler daha ilköğretim yıllarında proje yürütmeye dayalı bir sisteme tabii. Biz üniversitede böyle işe giriyoruz. Ben geç kalınmış buluyorum. Alt yapı da dersi veren hoca da, biz de böyle bir ders için hazır değildik. Ders çok güzel hedeflere ulaşmak niyetiyle programa koyulmuştu belki ama bence bize fayda sağlamadı. Benim için not almak için yapılmış bir projenin ötesine geçemedi (ÖA ₅).
Çözüm üretme becerisini geliştirme	1	ÖA ₄	Etrafımızda sürekli karşılaştığımız ancak üzerine hiç kafa yormadığımız sosyal sorunların çözümüne yönelik fikir üretmeyi öğrendik. Ben bu dersi çok gerekli görüyorum. Artık hayata daha bilinçli bakıp etrafımı fark ediyorum (ÖA ₄).

3.4.Araştırmanın Dördüncü Alt Amacı ile İlgili Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde adaylarından “*Dersin işleyişi süresince ne tür güçlüklerle karşılaşmaktadır?*” alt problemine yönelik anket ve mülakatlarla elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.4.1. Öğretmen Adaylarıyla Yapılan Anketten Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarına Topluma Hizmet Uygulamaları esnasında karşılaştıkları güçlüklerle ilgili; “*Dersin uygulanması esnasında hangi sorunlarla karşılaştınız?*” sorusu sorulmuştur. Tablo 16’da görüldüğü gibi, Sınıf Öğretmen Adaylarının %15,6’sının, Matematik Öğretmen Adaylarının %5,5’inin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %3,0’ünün verdikleri cevaplar “*Ulaşım*” kategorisi altında toplanırken, Sınıf Öğretmen Adaylarının %17,2’sinin, Matematik Öğretmen Adaylarının %9,2’sinin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %35,1’inin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %6,1’inin cevapları “*İzin sıkıntısı*” kategorisine yerleştirilmiştir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %12,5’inin, Matematik Öğretmen Adaylarının %7,4’ünün, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %3,5’inin, Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %6,1’inin verdikleri cevaplar “*Proje konusuyla ilgili sıkıntılar*” kategorisine dahil edilirken, Sınıf Öğretmen Adaylarının %4,7’sinin, Matematik Öğretmen Adaylarının %22,2’sinin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %3,0’ünün cevapları “*Grup uyumu*” kategorisi altında toplanmıştır. Sınıf Öğretmen Adaylarının %12,5’inin, Matematik Öğretmen Adaylarının %29,6’sının, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %3,5’inin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %12,2’inin verdikleri cevaplar “*Zaman*” kategorisi altında toplanırken, aynı öğretim programı sırasıyla “*Maddi sıkıntılar*” kategorisinde cevap verenlerin oranı %23,4, %27,8, %8,8, %15,2’dir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %15,6’sının, Matematik Öğretmen Adaylarının %16,7’sinin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %3,5’inin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %15,2’sinin Topluma Hizmet Uygulamaları esnasında karşılaşılan güçlüklerle ilgili verdikleri cevaplar “*Rehberlik*” kategorisine dahil edilirken, aynı öğretim programı sırasıyla “*İnsanların ön yargılı tavırları*” kategorisinde cevap verenlerin oranı %20,3, %13,0, %36,8, %30,3’tür. “*Herhangi bir problemle karşılaşmama*” kategorisinde Sınıf Öğretmen Adaylarının %4,7’ü, Matematik Öğretmen Adayları %3,7’ü, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adayları %14,0’ü ve Sosyal Bilgiler

Öğretmen Adayları %9,0'u bulunmaktadır. Sınıf Öğretmen Adaylarının %1,6'sı Topluma Hizmet Uygulamaları esnasında karşılaşılan güçlüklerle ilgili cevap vermemişlerdir.

Öğretmen adaylarına; “*Karşılaştığınız sorunların üstesinden nasıl geldiniz?*” sorusu sorulmuştur. Tablo 17'de görüldüğü gibi, Sınıf Öğretmen Adaylarının %3,1'inin, Matematik Öğretmen Adaylarının %20,1'inin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %7,0'sinin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %15,2'sinin Topluma Hizmet Uygulamaları esnasında karşılaşılan güçlüklerin nasıl giderildiğine dair verdiği cevaplar “*Sorunu çözmek için yeterli zamanın olmaması*” kategorisi altında toplanırken, aynı öğretim programı sırasıyla “*Projeye sahip çıkma*” kategorisinde cevap verenlerin oranı %35,9, %35,2, %26,3, %24,2'dir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %10,9'unun, Matematik Öğretmen Adaylarının %14,8'inin ve Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %1,7'sinin verdiği cevaplar “*Maddi destek sağlayacak kişiler bulma*” kategorisine dahil edilirken, Sınıf Öğretmen Adaylarının %10,9'unun, Matematik Öğretmen Adaylarının %3,7'inin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %35,1'inin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %12,2'sinin cevapları “*Yetkilileri ikna etmeye çalışma*” kategorisine dahil edilmiştir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %12,5'inin, Matematik Öğretmen Adaylarının %5,5'inin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %3,5'inin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %3,0'ünün verdiği cevaplar “*Proje konusunu değiştirme*” kategorisi altında toplanırken, aynı öğretim programı sırasıyla “*Öğretim elemanından yardım alma*” kategorisinde cevap verenlerin oranı %12,5, %9,2, %14,0, %15,2'dir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %7,8'i, Matematik Öğretmen Adaylarının %11,1'i, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %3,5'i ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %42,4'ü Topluma Hizmet Uygulamaları esnasında karşılaşılan güçlüklerin nasıl giderildiğine dair cevap vermemişlerdir.

Tablo 16. Topluma hizmet uygulamaları dersi esnasında karşılaşılan güçlüklerle ilgili öğretmen adaylarının görüşleri

Kategoriler	SÖ		MÖ		FTÖ		SBÖ		TOPLAM		Örnek Cevaplar
	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	
İnsanların ön yargılı tavırları	13	20,3	7	13,0	21	36,8	10	30,3	51	24,5	Bir okulun laboratuvarını temizleyip düzenledik. Okuldaki hocalar başta çok tepkiseldiler.
İzin sıkıntısı	11	17,2	5	9,2	20	35,1	13	39,4	49	23,5	Dekanlıktan izin alındığı halde yuva yetkilileri bizi içeri almadı.
Maddi sıkıntılar	15	23,4	15	27,8	5	8,8	5	15,2	40	19,2	Malzeme almak, mekan bulmak için çok para lazım, bizi sarstı.
Zaman	8	12,5	16	29,6	2	3,5	4	12,2	30	14,4	Bu dönem derslerimiz zaten ağır, böyle uygulamalı bir dersi daha rahat bir döneme koymalılar.
Rehberlik	10	15,6	9	16,7	2	3,5	5	15,2	26	12,5	Hocamız bize yeteri kadar zaman ayıramadı.
Proje konusuyla ilgili sıkıntılar	8	12,5	4	7,4	2	3,5	2	6,1	16	7,7	Proje bulmakta zorlandık.
Grubun uyumu	3	4,7	12	22,2	-	-	1	3,0	16	7,7	Bilgisayarcı arkadaşlarla grup yapıldık bence bu çok yanlıştı, anlayamadık.
Herhangi bir problemle karşılaşmama	3	4,7	2	3,7	8	14,0	3	9,0	16	7,7	-
Ulaşım	10	15,6	3	5,5	-	-	1	3,0	14	6,7	Biz bir köy okulunda çalıştık oraya araç bulmak zor oldu.
Cevaplamama	1	1,6	-	-	-	-	-	-	1	0,5	-

Tablo 17. Topluma hizmet uygulamaları dersi esnasında karşılaşılan güçlüklerin nasıl giderildiğine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri

Kategoriler	SÖ		MÖ		FTÖ		SBÖ		TOPLAM		Örnek Cevaplar
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Yetkilileri ikna etmeye çalışma	7	10,9	2	3,7	20	35,1	4	12,2	33	15,8	Dilekçe yazarak yaptığımız işin ciddiyetine inandırmaya çalıştık.
Öğretim elemanından yardım alma	8	12,5	5	9,2	8	14,0	5	15,2	26	12,5	Uygulama okulundaki öğretmenlerin tavrı hoş değildi. Hocamız bizimle geldi.
Sorunu çözmek için yeterli zamanın olmaması	2	3,1	13	20,1	4	7,0	5	15,2	24	11,5	Sorunumuzu çözmeye girişimlerimizin sonuçlanmasına zaman kalmadı.
Maddi destek sağlayacak kişiler bulma	7	10,9	8	14,8	1	1,7	-	-	16	7,7	Arkadaşlarımızın aileleri bize destek sağladı.
Proje konusunu değiştirme	8	12,5	3	5,5	2	3,5	1	3,0	14	6,7	Sorunların üstüne gitmeyip projeyi değiştirdik.
Projeye sahip çıkma	23	35,9	19	35,2	15	26,3	8	24,2	65	5,6	Her türlü zorluğa karşı projemizi sürdürdük ve sonlandırdık.
Cevaplamama	8	12,5	6	11,1	2	3,5	14	42,4	30	14,4	-

Tablo 18'de görüldüğü gibi, Sınıf Öğretmen Adaylarının %26,6'sının, Matematik Öğretmen Adaylarının %64,8'inin ve Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %66,7'sinin, Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %63,6'sının grup arkadaşlarıyla olan uyumları üzerine verdikleri cevaplar “*Görev paylaşımı yapılması*” kategorisi altında toplanırken, aynı öğretim programı sırasıyla “*Birlikte hareket etme*” kategorisinde cevap verenlerin oranı %12,5, %20,4, %28,1, %24,2'dir. Matematik Öğretmen Adaylarının %5,5'inin verdiği cevaplar “*Uyumlu çalışamama*” kategorisine dahil edilirken, Matematik Öğretmen Adaylarının %1,8'inin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %6,1'inin verdiği cevaplar “*Kendi grubunu oluşturamamanın oluşturduğu sıkıntılar*” kategorisi altında toplanmıştır. Sınıf Öğretmen Adaylarının %1,6'sının, Matematik Öğretmen Adaylarının %3,7'sinin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %1,7 ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %6,1'inin cevapları “*Haberleşme sorununun olması*” kategorisi altında toplanırken, Matematik Öğretmen Adaylarının %1,8'inin ve Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %1,7'sinin cevapları “*Grup eleman sayısının fazla olmasının yarattığı sıkıntılar*” kategorisi dahil edilmiştir. Matematik Öğretmen Adaylarının %1,8 ve Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %1,7'sinin grup arkadaşlarıyla olan uyumları üzerine cevap vermemişlerdir.

3.4.2. Öğretim Elemanları Mülakatından Elde Edilen Bulgular

Tablo 19'da görüldüğü gibi, 7 öğretim elemanın (ÖE₁-ÖE₃, ÖE₆-ÖE₈, ÖE₁₀) Toplum Hizmet Uygulamaları dersinin yürütülmesi esnasında karşılaştıkları güçlüklerle ilgili görüşleri “*Grupların kalabalık olması*” kategorisinde yer alırken, 7 öğretim elemanın (ÖE₁, ÖE₂, ÖE₄-ÖE₆, ÖE₈, ÖE₉) görüşleri ise “*İzin sıkıntısının yaşanması*” kategorisine yerleştirilmiştir. 3 öğretim elemanı (ÖE₁, ÖE₃, ÖE₇) “*Derse uyum sorununun yaşanması*” görüşünü bildirirken, 3 öğretim elemanı da (ÖE₁, ÖE₈, ÖE₉) “*Kurumlara yığılma olmasını*” ifade etmiştir. 2 öğretim elemanı (ÖE₅, ÖE₉) “*Maddi sıkıntılarının olması*” cevabını verirken, 2 öğretim elemanı da (ÖE₅, ÖE₆) “*Alt yapının dersin uygulanması için yetersiz olması*” kategorisinde görüşlerini ifade etmiştir. 1 öğretim elemanı (ÖE₆) “*Öğrencilerin kurumları tanımamasını*” ifade ederken, 1 öğretim elemanı (ÖE₈) da “*Grup uyumunun sağlanamaması*” şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Tablo 18. Öğretmen adaylarının grup arkadaşları ile uyumlarına ilişkin görüşler

Kategoriler	SÖ		MÖ		FTÖ		SBÖ		TOPLAM		Örnek Cevaplar
	F	%	F	%	f	%	f	%	f	%	
Görev paylaşımı yapılması	17	26,6	35	64,8	38	66,7	21	63,6	111	53,4	Sorun yaşamadık. Herkes almak istediği görevi söyledi ve yerine getirdi.
Birlikte hareket etme	8	12,5	11	20,4	16	28,1	8	24,2	43	20,7	Bizim grup çok iyi idi. Her yere beraber gittik.
Haberleşme sorununun olması	1	1,6	2	3,7	1	1,7	2	6,1	6	2,8	Sorumsuz insanlar var, ulaşamadık, çalışmalar aksadı.
Uyumlu çalışmama	-	-	3	5,5	-	-	-	-	3	1,4	Tanımadığımız insanlarla grup olduk, sorunlar yaşadık.
Kendi grubunu oluşturamamanın oluşturduğu sıkıntılar	-	-	1	1,8	-	-	2	6,1	3	1,4	Bu bir gönüllülük çalışması, herkes istediği kişi ile çalışmalı.
Grup eleman sayısının fazla olmasının yarattığı sıkıntılar	-	-	1	1,8	1	1,7	-	-	2	0,9	Kalabalık bir gruptuk, iletişim sorunu yaşadık.
Cevaplamama	8	12,5	15	28	15	26,3	-	-	40	19,2	-

Tablo 19. Öğretim elemanlarının topluma hizmet uygulamaları dersinin yürütülmesi esnasında karşılaştıkları güçlüklerle ilgili görüşleri

Kategoriler	f	ÖE'nin kodları	Örnek cevaplar
Grupların kalabalık olması	7	ÖE ₁ -ÖE ₃ , ÖE ₆ -ÖE ₈ ,ÖE ₁₀	Bu uygulamalı bir ders. Haftalık raporları okumak, öğrencileri takip etmek çok zor oldu. Ders dışında öğrenciler sürekli gelip danıştılar. Onlar da haklı ama ben çok yoruldum. Dört ya da beş grubu geçmemeli (ÖE ₁₀).
İzin sıkıntısının yaşanması	7	ÖE ₁ ,ÖE ₂ , ÖE ₄ -ÖE ₆ ,ÖE ₈ ,ÖE ₉	Fakültemizin diğer hizmet sunabileceğimiz kurumlar arasında bir protokolü yok. Dolayısıyla her gidiş için ayrı izin lazım. Bu da bize sorun oldu. En büyük sıkıntımız kurumlar arası kopukluktan kaynaklandı (ÖE ₄).
Derse uyum sorununun yaşanması	3	ÖE ₁ , ÖE ₃ , ÖE ₇	Benim açımdan bu ders neyin nesi bilmeden dersi vermeye başladık. Deneyimimiz yoktu, önümüzde takip edecek bir örnek yoktu (ÖE ₃).
Kurumlara yığılmanın olması	3	ÖE ₁ , ÖE ₈ , ÖE ₉	Bu ders aynı anda bütün bölümlerde okutuldu. Öğrencilerin aklına gelen hep belli başlı kurumlar oluyor. Bu da o kurumlarda yığılmalara sebep oluyor. Benzer çalışmalarını farklı gruplar yapmaya kalkınca kurumlardaki yetkililer de sıkıntı çıkarıyor (ÖE ₁).
Maddi sıkıntıların olması	2	ÖE ₅ , ÖE ₉	Maddi sıkıntılar yaşandı. Bütün külfet öğrencinin sırtında. Bir broşür bastırmak yaklaşık 70 TL.Bu durum öğrenciye ekstra yük getirdi. İşin aslı en büyük sıkıntı alt yapı hazır değil (ÖE ₅).
Alt yapının dersin uygulanması için yetersiz olması	2	ÖE ₅ , ÖE ₆	Öğrenciler resmi bir kuruma nasıl gidilir, orada nasıl davranılır, nasıl konuşulur bunlardan pek haberdar değiller (ÖE ₅).
Öğrencilerin kurumları tanımaması	1	ÖE ₆	Öğrenciler resmi bir kuruma nasıl gidilir, orada nasıl davranılır, nasıl konuşulur bunlardan pek haberdar değiller (ÖE ₆).
Grup uyumunun sağlanamaması	1	ÖE ₈	Matematik ve Bilgisayar Öğretmenliğindeki öğrencileri karışık grup yapıp sosyalleşmelerini, işbirliği içinde çalışmalarını hedefledik ancak öğrenciler tanışıp birbirlerini anlayana kadar çok zaman kaybettiler. Ortak çalışma zamanı bulmakta zorlandılar (ÖE ₈).

3.4.3. Öğretmen Adayı Mülakatından Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarına, “*Topluma Hizmet Uygulamaları dersinde karşılaştığınız güçlükler nelerdir?*” sorusu sorulduğunda, Tablo 20’de görüldüğü gibi, 4 öğretmen adayı (ÖA₁, ÖA₂, ÖA₄, ÖA₆) “*Etkinlik bulmakta sıkıntının yaşanması*” cevabını ifade ederken, 2 öğretmen adayı (ÖA₃, ÖA₄) “*Grup uyumunun sağlanamaması*” kategorisinde görüşlerini belirtmiştir. 4 öğretmen adayı (ÖA₃, ÖA₅, ÖA₇, ÖA₈) “*İzin sorununun ortaya çıkmasını*” ifade ederken 3 öğretmen adayının (ÖA₂, ÖA₅, ÖA₆) görüşleri ise “*Zaman sıkıntısının yaşanması*” kategorisine dâhil edilmiştir.

Tablo 20. Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersi ile ilgili karşılaştıkları güçlükler ve bu konudaki görüşleri

Kategoriler	f	ÖA'nın kodları	Örnek cevaplar
Etkinlik bulmakta sıkıntının yaşanması	4	ÖA ₁ , ÖA ₂ , ÖA ₄ , ÖA ₆	Biz etkinliği seçene kadar zorlandık. Orijinal bir şeyler aklımıza gelmedi. Zaten genelde herkes aynı şeyleri yaptı (ÖA ₂).
İzin sorununun ortaya çıkması	4	ÖA ₃ , ÖA ₅ , ÖA ₇ , ÖA ₈	Kurumlara her gidişimizde izin kağıdı istendi. İzinler alınıncaya kadar bir sürü zaman kaybettik (ÖA ₇).
Zaman sıkıntısının yaşanması	3	ÖA ₂ , ÖA ₅ , ÖA ₆	Programımızın en yoğun olduğu döneme bir de böyle bir ders koymuşlar. Proje yürütmek çok sistemli çalışma gerektiren ve zaman isteyen bir iş. Çok fazla vaktimizi aldı. Daha rahat bir dönemde verilmeli (ÖA ₅).
Grup uyumunun sağlanamaması	2	ÖA ₃ , ÖA ₄	Farklı bölümden arkadaşlarla çalıştığımız için boş zamanlarımızı ayarlamakta zorlandık. Bence herkes kendi sınıf arkadaşlarıyla çalışmalı. Hatta grubunu da kendi belirlemeli (ÖA ₄).

3.5.Araştırmanın Beşinci Alt Amacıyla İlgili Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde “Topluma Hizmet Uygulamaları dersi hangi kriterlere göre, nasıl değerlendirilmektedir?” beşinci alt problemine yönelik anket ve mülakatlardan elde edilen bulgularla cevap aranmıştır.

3.5.1 Öğretmen Adayları Anketinden Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarına Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin değerlendirilmesine ilişkin görüşleri ile ilgili; “*Öğretim elemanının sizi nasıl ve neye göre değerlendirdiğinden haberdar mısınız?*” sorusu sorulduğunda, Tablo 21’de görüldüğü gibi, Sınıf Öğretmen Adaylarının %6,2’sinin, Matematik Öğretmen Adaylarının %18,5’inin ve Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %5,3’ünün cevapları “*Etkinlik sayısı ve çeşidi*” kategorisine dahil edilirken, Sınıf Öğretmen Adaylarının %4,7’sinin, Matematik Öğretmen Adaylarının %1,8’inin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %3,5’inin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %6,1’inin cevapları “*Özgünlük*” kategorisine yerleştirilmiştir, Sınıf Öğretmen Adaylarının %7,8’inin ve Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %15,8’inin cevapları “*İnandırıcılık*” kategorisine dahil edilirken, Sınıf Öğretmen Adaylarının %39,1’nin, Matematik Öğretmen Adaylarının %55,5’inin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %28,1’inin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %12,2’sinin verdikleri cevaplar “*Rapor ve sunum*” kategorisi altında toplanmıştır. Sınıf Öğretmen Adaylarının %3,1, Matematik Öğretmen Adaylarının %1,8’inin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %10,5’inin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %6,1’inin cevapları “*Performans*” kategorisinde yer alırken, aynı öğretim programı sırasıyla “*Etkinliği sonlandırabilme*” kategorisinde cevap verenlerin oranı %1,6, %1,8, %7,0, %9,1’dir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %1,6’sının, Matematik Öğretmen Adaylarının %9,2’sinin ve Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %3,5’inin cevapları “*Teorik sınav*” kategorisine dahil edilirken, Sınıf Öğretmen Adaylarının %7,8’inin, Matematik Öğretmen Adaylarının %7,4’ünün, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %1,7’sinin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %3,0’ünün verdiği cevaplar “*ÖE’nin kendi kriterleri*” kategorisi altında toplanmıştır. Sınıf Öğretmen Adaylarının %4,7’sinin, Matematik Öğretmen Adaylarının %1,8’inin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %5,3’ünün ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %12,2’sinin verdiği cevaplar “*Evet*” kategorisi altında toplanırken, Sınıf Öğretmen

Adaylarının %9,4'ünün, Matematik Öğretmen Adaylarının %38,9'unun, Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %36,4'ünün cevapları “Hayır” kategorisi altında toplanmıştır. Sınıf Öğretmen Adaylarının %4,7'si, Matematik Öğretmen Adaylarının %1,8'i, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %3,5'i ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %3,0'ü Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin değerlendirilmesine ilişkin görüşleri ilgili cevap vermemişlerdir.

Tablo 21. Topluma hizmet uygulamaları dersinin değerlendirilme şekliinden öğretmen adaylarının haberdar olmalarıyla ilgili görüşleri

Kategoriler	SÖ		MÖ		FTÖ		SBÖ		TOPLAM		Örnek Cevaplar
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Rapor ve sunum	25	39,1	30	55,5	16	28,1	4	12,2	75	36,1	Bütün çalışmalarını rapor ettik. Hocamız onları değerlendirildi.
Hayır	6	9,4	21	38,9	-	-	12	36,4	39	18,7	(Hayır deyip açıklama yapmayanlar)
Etkinlik sayısı ve çeşidi	4	6,2	10	18,5	3	5,3	-	-	17	8,2	Ne kadar çok etkinlik yaptıysan o kadar iyi not alıyorsun
İnanırcılık	5	7,8	-	-	9	15,8	-	-	14	6,7	Yaptıklarımıza hocamızı inandırmak zorundaydık.
Evet	3	4,7	1	1,8	3	5,3	4	12,2	14	6,7	(Evet deyip açıklama yapmayanlar)
Performans	2	3,1	1	1,8	6	10,5	2	6,1	11	5,3	Aktifliğimiz, bireysel katılımımızın önemli olduğunu düşünüyorum.
ÖE'nin kendi kriterlerine göre	5	7,8	4	7,4	1	1,7	1	3,0	11	5,3	Hocamız belirlediği kriterlere göre değerlendirdi.
Etkinliği sonlandırabilme	1	1,6	1	1,8	4	7,0	3	9,1	9	4,3	Projeyi sonuca ulaştırmak önemliydi.
Özgünlük	3	4,7	1	1,8	2	3,5	2	6,1	8	3,8	Farklı projeler daha çok desteklendi.
Teorik sınava	1	1,6	5	9,2	2	3,5	-	-	8	3,8	Teorik bilgilerden sınav olduk.
Cevaplamama	3	4,7	1	1,8	2	3,5	1	3,0	7	3,4	-

Tablo 22'de görüldüğü gibi, Sınıf Öğretmen Adaylarının %1,6'nın, Matematik Öğretmen Adaylarının %3,7'sinin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %1,7'sinin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %6,1'inin Topluma Hizmet Uygulamaları dersinden nasıl değerlendirilmek istediklerine dair görüşleri ile ilgili verdikleri cevaplar “*Rapor ve sunum*” kategorisine yerleştirilirken, aynı öğretim programı sırasıyla “*Uygulamaların yerinde takip edilmesi*” kategorisinde cevap verenlerin oranı %35,9, %16,7, %26,2, %12,2'dir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %1,6'sının, Matematik Öğretmen Adaylarının %14,8'inin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %8,8'inin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %9,1'nin cevapları “*Sınav yapılmaması*” kategorisi altında toplanırken, Sınıf Öğretmen Adaylarının %1,6'sının, Matematik Öğretmen Adaylarının %1,8'inin ve Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %3,5'inin verdiği cevaplar “*Kriterlere öğrencilerin de katkı sağlaması*” kategorisine dahil edilmiştir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %7,8'inin, Matematik Öğretmen Adaylarının %3,7'sinin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %1,7'sinin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %3,0'ünün verdiği cevaplar “*Orijinalliğin önemsenmesi*” kategorisi altında toplanırken, aynı öğretim programı sırasıyla “*Uygulama yerindeki yetkililerin fikirlerinin dikkate alınması*” kategorisinde cevap verenlerin oranı %12,5, %9,2, %1,7, %6,1'dir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %6,2'sinin, Matematik Öğretmen Adaylarının %1,8'inin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %3,5'inin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %3,0'ünün verdiği cevaplar “*Süreç değerlendirmesi*” kategorisine dahil edilirken, aynı öğretim programı sırasıyla “*Sonucun önemsenmesi*” kategorisinde cevap verenlerin oranı %3,1, %1,8, %8,8, %3,0'tür. Sınıf Öğretmen Adaylarının %7,8'inin, Matematik Öğretmen Adaylarının %13,0'ünün, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %7,0'sinin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %12,2'sinin verdiği cevaplar “*Çabanın önemsenmesi*” kategorisi altında toplanırken, aynı öğretim programı sırasıyla “*Faydalılığın önemsenmesi*” kategorisinde cevap verenlerin oranı %7,8, %5,5, %1,7, %9,1'dir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %10,9'unun, Matematik Öğretmen Adaylarının %20,4'ünün, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %24,6'sının ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %3,0'ünün verdiği cevaplar “*Uygulanan değerlendirmeden memnuniyet*” kategorisi altında toplanmıştır. Sınıf Öğretmen Adaylarının %9,4'ünün, Matematik Öğretmen Adaylarının %13,0'ünün, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %12,2'sinin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %36,4'ünün Topluma Hizmet Uygulamaları dersinden nasıl değerlendirilmek istediklerine dair cevap vermemiştir.

Tablo 22. Öğretmen adaylarının nasıl değerlendirilmek istediklerine dair görüşleri

Kategoriler	SÖ		MÖ		FTÖ		SBÖ		TOPLAM		Örnek Cevaplar
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Uygulamaların yerinde takip edilmesi	23	35,9	9	16,7	11	26,2	4	12,2	47	22,6	Biz asıl çabayı uygulama yerinde gösteriyoruz. Hocamız bizi yerinde değerlendirmeli.
Uygulanan değerlendirmeden memnuniyet	7	10,9	11	20,4	14	24,6	1	3,0	33	15,8	Olması gereken yapılıyor. Ben mevcut durumdan memnunum.
Çabanın önemsenmesi	5	7,8	7	13,0	4	7,0	4	12,2	20	9,6	Gösterilen emek, gayret dikkate alınmalı.
Sınav yapılmaması	1	1,6	8	14,8	5	8,8	3	9,1	17	8,2	Uygulama dersinde sınav yapmak anlamsız.
Uygulama yerindeki yetkililerin fikirlerinin dikkate alınması	8	12,5	5	9,2	1	1,7	2	6,1	16	7,7	Çalıştığımız kurumlardaki çalışanlara da bizimle ilgili görüşleri sorulabilirdi.
Faydalılığın önemsenmesi	5	7,8	3	5,5	1	1,7	3	9,1	12	5,7	Proje kime ne sağlamış? İş olsun diye bir sürü proje yapıldı.
Orijinalliğin önemsenmesi	5	7,8	2	3,7	1	1,7	1	3,0	9	4,3	Bana göre çok değil. Kaliteli projeler değerlendirilsin.
Sonucun önemsenmesi	2	3,1	1	1,8	5	8,8	1	3,0	9	4,3	Proje sonlandırılabilmişse başarı olunmuştur.
Sürecin değerlendirilmesi	4	6,2	1	1,8	2	3,5	1	3,0	8	3,8	Bence önemli olan süreç boyunca sorumlulukları yerine getirmektir.
Rapor ve sunum	1	1,6	2	3,7	1	1,7	2	6,1	6	2,8	Verdiğimiz rapor ve sunumlara göre değerlendirmek doğru olanı
Kriterlere öğrencilerin de katkı sağlaması	1	1,6	1	1,8	2	3,5	-	-	4	1,9	Değerlendirmeye bizim fikirlerimiz de dahil edilmeli.
Cevaplamama	10	15,6	9	16,7	14	24,6	12	36,4	45	21,6	-

3.5.2. Öğretim Elemanı Mülakatlarından Elde Edilen Bulgular

Tablo 23'te görüldüğü gibi, 3 öğretim elemanının (ÖE₃, ÖE₈, ÖE₁₀) Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin değerlendirilme kriterlerine yönelik verdikleri cevaplar “*Sınav Yapma*” kategorisinde yer alırken, 1 öğretim elemanı (ÖE₁) “*Değerlendirme formu oluşturma*” kategorisinde cevap vermiştir. 7 öğretim elemanı (ÖE₁-ÖE₄, ÖE₆, ÖE₈, ÖE₁₀) dersin değerlendirilmesi kriteri olarak “*Haftalık rapor isteme*” kategorisini gösterirken, 6 öğretim elemanının (ÖE₁-ÖE₃, ÖE₅, ÖE₈, ÖE₁₀) verdikleri cevaplar “*Bütün çalışmalarını dosyalatma*” kategorisinde yer almaktadır. 2 öğretim elemanı (ÖE₃, ÖE₈) değerlendirme kriteri olarak “*Sunum yaptırma*” kategorisini belirtirken, 1 öğretim elemanı (ÖE₇) “*Hazır formlar kullanma*” ve “*Uygulamaları kayda alıp izleme*” kategorilerinde cevap vermiştir. 2 öğretim elemanının (ÖE₅, ÖE₇) değerlendirme kriteriyle ilgili cevapları “*Çaba ve orijinalliğe göre puanlama*” kategorisine dahil edilirken, 1 öğretim elemanın (ÖE₉) cevabı ise “*Uygulamayı yerinde değerlendirme*” kategorisinde yer almaktadır.

3.5.3. Öğretmen Adayı Mülakatlarından Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarına, “Uygulamalarınız hangi kriterlere göre değerlendirildi?” sorusu sorulduğunda, tablo 24'te görüldüğü gibi, 4 öğretmen adayı (ÖA₁, ÖA₂, ÖA₅, ÖA₇) değerlendirilme kriteri olarak “*Raporlar*” kategorisini gösterirken, 1 öğretmen adayı (ÖA₃) “*Değerlendirme kriterinden haberdar olmama*” kategorisinde cevap vermiştir. 2 öğretmen adayı (ÖA₄, ÖA₆) değerlendirilme kriteri olarak “*Orijinallik*” kategorisinde cevap verirken, 3 öğretmen adayı (ÖA₅, ÖA₆, ÖA₈) ise “*İnandırıcılık*” kategorisinde görüşlerini bildirmişlerdir.

5 öğretmen adayı (ÖA₁, ÖA₂, ÖA₆, ÖA₇, ÖA₈) Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin nasıl değerlendirilmesi gerektiğine dair görüşleri “*Öğretim elemanının uyguladığı sistem*” kategorisinde görüş bildirirken, 3 öğretmen adayı ise (ÖA₃, ÖA₄, ÖA₅) “*Yerinde değerlendirme*” kategorisinde cevap vermiştir.

Öğretmen adaylarının Topluma Hizmet Uygulamaları dersini nasıl değerlendireceklerine dair görüşleri Tablo 25'te gösterilmiştir.

Tablo 23. Öğretim elemanlarının topluma hizmet uygulamaları dersini hangi kriterlere göre nasıl değerlendirdiklerine dair verdikleri cevaplar

Kategoriler	f	ÖE'nin kodları	Örnek cevaplar
Haftalık rapor isteme	7	ÖE ₁ -ÖE ₄ , ÖE ₆ , ÖE ₈ , ÖE ₁₀	Haftalık kişisel raporlar istedik. Bu raporlarla grup elemanları arasındaki uyumu ve sorunlarını takip edebiliyorduk (ÖE ₆).
Bütün çalışmalarını dosyalatma	6	ÖE ₁ - ÖE ₃ , ÖE ₅ , ÖE ₈ , ÖE ₁₀	Haftalık raporlarını ve katıldıkları etkinlikleri bir dosya ile sundular ve dosyayı inceleyerek final notu verdim (ÖE ₂).
Sınav yapma	3	ÖE ₃ , ÖE ₈ , ÖE ₁₀	Teori derslerinden verdiğimiz bilgilerden bir ara sınav yaptık (ÖE ₃).
Sunum yaptırma	2	ÖE ₃ , ÖE ₈	Bütün gruplar yaptıkları projeleri amfide sınıfa sundular(ÖE ₈).
Çaba ve orijinalliğe göre puanlama	2	ÖE ₅ , ÖE ₇	Projenin ne kadar orijinal olduğu ve bu iş için ne kadar çaba harcadıkları benim için önemli (ÖE ₅).
Değerlendirme formu oluşturma	1	ÖE ₁	Belli başlı kriterler belirleyip standart bir form oluşturmaya, raporları ona göre değerlendirmeye çalıştım (ÖE ₁).
Hazır formlar kullanma	1	ÖE ₇	Çeşitli üniversitelerin değerlendirme formları var. Onlardan yararlandık. Bütün çalışmalarını videoya kaydedip sınıfta bize gösterdiler. İnandırıcılık benim için önemli (ÖE ₇).
Uygulamaları kayda alıp izleme	1	ÖE ₇	Bütün çalışmalarını videoya kaydedip sınıfta bize gösterdiler. İnandırıcılık benim için önemli (ÖE ₇).
Uygulamayı yerinde değerlendirme	1	ÖE ₉	Benim fazla öğrencim yoktu. Bu yüzden grupları yerinde görebildim. Bütün grupların projelerine katıldım (ÖE ₉).

Tablo 24. Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinde nasıl değerlendirildiklerine dair görüşleri

Kategoriler	f	ÖA'nın kodları	Örnek cevaplar
Raporlar	4	ÖA ₁ , ÖA ₂ , ÖA ₅ , ÖA ₇	Yaptığımız her şeyi rapor haline getiriyorduk. O raporlara göre değerlendirdiler (ÖA ₅).
İnandırıcılık	3	ÖA ₅ , ÖA ₆ , ÖA ₈	Hocamız her şeyi dosyamıza koymamızı istedi. Biletleri, resimleri, yaptığımız çalışma videoları gibi (ÖA ₆).
Orijinallik	2	ÖA ₄ , ÖA ₆	Orijinal proje bulmanın önemli olduğunu söylemişti. Sanırım buna göre değerlendirdi (ÖA ₄).
Değerlendirilme kriterinden haberdar olmama	1	ÖA ₃	Bizden daha az çalışan arkadaşlarımız fazla not aldılar neye göre oldu ben anlamadım (ÖA ₃).

Tablo 25. Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersini nasıl değerlendireceklerine dair görüşleri

Kategoriler	f	ÖA'nın kodları	Örnek cevaplar
Öğretim elemanının uyguladığı sistem	5	ÖA ₁ ,ÖA ₂ ,ÖA ₆ -ÖA ₈	Uygulama dersi olduğu için herkesi tek tek takip etmek çok zor olur. En doğrusu haftalık raporlarla takip etmek (ÖA ₁).
Yerinde değerlendirme	3	ÖA ₃ -ÖA ₅	Raporlar istensin ama ben bu dersi versem grupları projeyi gerçekleştirdikleri yerde de görmek isterdim (ÖA ₅).

3.6.Araştırmanın Altıncı Alt Amacı İle İlgili Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde “*Topluma Hizmet Uygulaması dersinin mevcut kaynakları ve yeni hazırlanacak kaynağın içermesi gerekenler nelerdir?*” alt problemine yönelik anket ve mülakatlarla elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.6.1. Öğretmen Adayları Anketlerinden Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarına Topluma Hizmet Uygulamaları dersinde kullanılabilir kaynakların içeriğiyle ilgili görüşleri için; “*Topluma Hizmet Uygulamaları dersi için bir kaynak düzenlense neler içermelidir?*” sorusu sorulduğunda, tablo 26'da görüldüğü gibi, Sınıf Öğretmen Adaylarının %32,8'inin, Matematik Öğretmen Adaylarının %33,3'ünün, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %17,5'inin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %9,0'unun verdiği cevaplar “*Örnek Projeler*” kategorisi altında toplanırken, aynı öğretim programı sırasıyla “*Teorik Bilgi*” kategorisinde cevap verenlerin oranı %14,1, %13,0, %10,5, %3,0'tür. Sınıf Öğretmen Adaylarının %6,2'sinin, Matematik Öğretmen Adaylarının %9,2'sinin ve Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %7,0'sinin verdiği cevaplar “*Karşılaşılabilecek sorun ve çözüm yolları*” kategorisine dâhil edilirken, Sınıf Öğretmen Adaylarının %1,6'sinin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %1,7'sinin verdikleri cevaplar “*Değerlendirme kriterleri*” kategorisi altında toplanmıştır. Sınıf Öğretmen Adaylarının %9,4'ünün, Matematik Öğretmen Adaylarının %14,8'inin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %12,2'sinin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %6,1'inin verdikleri cevaplar “*Toplumsal sorunlar listesi*” kategorisi altında toplanırken, aynı öğretim programı sırasıyla “*Proje yürütme süreci*” kategorisinde cevap verenlerin

oranı %29,7, %35,2, %26,3, %21,2'dir. Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %1,7'sinin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %3,0'ünün verdiği cevaplar "Kurumların kısa tanıtımı" kategorisi altında toplanırken, Sınıf Öğretmen Adaylarının %26,6'sının, Matematik Öğretmen Adaylarının %14,8'inin, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %21,0'inin ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %21,2'sinin cevapları "Kaynağa ihtiyacın olmaması" kategorisine dâhil edilmiştir. Sınıf Öğretmen Adaylarının %14,5'i, Matematik Öğretmen Adaylarının %16,7'si, Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının %17,5'i ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının %39,4'ü Topluma Hizmet Uygulamaları dersinde kullanılabilecek kaynağın içeriğiyle ilgili cevap vermemişlerdir.

Tablo 26. Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinde kullanılabilecek kaynağın içeriğiyle ilgili görüşleri

Kategoriler	SÖ		MÖ		FTÖ		SBÖ		TOPLAM		Örnek Cevaplar
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Proje yürütme süreci	19	29,7	19	35,2	15	26,3	7	21,2	60	28,8	Proje yürütmek için gerekenler olmalı
Örnek Projeler	21	32,8	18	33,3	10	17,5	3	9,0	52	25	Biz çok acemilik çektik. Örnek bir çalışma yol gösterici olur.
Kaynağa ihtiyacın olmaması	17	26,6	8	14,8	12	21,0	7	21,2	44	21,2	Bu uygulama dersi hoca rehberliği yeterli
Teorik Bilgi	9	14,1	7	13,0	6	10,5	3	9,0	25	12	Dersin ne olduğunu anlamamızı sağlayacak bilgi içermeli
Toplumsal sorunlar listesi	6	9,4	8	14,8	7	12,2	2	6,1	23	11,1	Toplumsal sorunlar başlıklar halinde verilmeli
Karşılaşılabilecek sorun ve çözüm yolları	4	6,2	5	9,2	4	7,0	-	-	13	6,3	Sorunların çözüm yollarıyla ilgili bilgi içermeli
Değerlendirme kriterleri	1	1,6	-	-	1	1,7	-	-	2	1	Nasıl değerlendirileceğimizi içermeli
Kurumların kısa tanıtımı	-	-	-	-	1	1,7	1	3,0	2	1	Kurumları tanıtan kısa bilgiler olmalı
Cevaplamama	9	14,1	9	16,7	10	17,5	13	39,4	41	19,7	-

3.6.2. Öğretim Elemanı Mülakatlarından Elde Edilen Bulgular

Tablo 27'de görüldüğü gibi, 3 öğretim elemanının (ÖE₃, ÖE₅, ÖE₉) kaynaklarla ilgili görüşleri “*Kaynak kullanmama*” kategorisinde yer alırken, 7 öğretim elemanı (ÖE₁, ÖE₂, ÖE₄, ÖE₆-ÖE₈, ÖE₁₀) ise “*Bazı üniversite notlarından yararlanma*” şeklinde cevap vermiştir. 1 öğretim elemanı (ÖE₄) “*İnternette örnek çalışmaları kullanma*” kategorisinde cevap verirken, 2 öğretim elemanı (ÖE₇, ÖE₁₀) ise “*Proje takibi ile ilgili kendi notlarını kullanma*” şeklinde görüşlerini bildirmiştir.

Tablo 27. Öğretim elemanlarının kullandıkları kaynaklarla ilgili görüşleri

Kategoriler	f	ÖE'nin kodları	Örnek cevaplar
Bazı üniversite notlarından yararlanma	7	ÖE ₁ , ÖE ₂ , ÖE ₄ , ÖE ₆ -ÖE ₈ , ÖE ₁₀	Üniversitelerin pdf halindeki notlarından faydalandım (ÖE ₁₀).
Kaynak kullanmama	3	ÖE ₃ , ÖE ₅ , ÖE ₉	Bu ders ile ilgili bir kitap o da pek işime yaramadı ben daha çok öğrencilerle fikir alışverişinde bulundum (ÖE ₉).
Proje takibi ile ilgili kendi notlarını kullanma	2	ÖE ₇ , ÖE ₁₀	Proje nedir, nasıl yürütülür gibi bilgileri içeren notlarımızı derleyip kullandık (ÖE ₇).
İnternette örnek çalışmaları kullanma	1	ÖE ₄	Değişik üniversitelerin sosyal hizmet uzmanlığına dönük yapılmış çalışma ve makalelerine ulaştık. Hatta bazı üniversiteler daha önceki çalışmalarını internete vermiş onlardan da yararlandık (ÖE ₄).

Tablo 28'de görüldüğü gibi, 7 öğretim elemanının (ÖE₁, ÖE₂-ÖE₄, ÖE₆-ÖE₈) bu dersin kaynağının neler içermesi gerektiğiyle ilgili görüşleri “*Örnek çalışmalar*” cevap kategorisinde yer alırken, 4 öğretim elemanının (ÖE₂, ÖE₄, ÖE₆, ÖE₁₀) görüşleri ise “*Dersin amaç ve kapsamı*” kategorisine dâhil edilmiştir. 5 öğretim elemanı (ÖE₃, ÖE₄, ÖE₇, ÖE₈, ÖE₁₀) “*Proje yürütme teknikleri*” kategorisinde cevap verirken, 2 öğretim elemanı (ÖE₂, ÖE₇) “*Sorun ve çözüm yolları*” kategorisinde görüşlerini belirtmişlerdir. 2 öğretim elemanı (ÖE₃, ÖE₄) “*Öğretmen Kulavuzu*” kategorisinde cevap verirken, 3 öğretim elemanı (ÖE₅, ÖE₆, ÖE₈) ise “*Kurumların yasal prosedürleri*” kategorisinde açıklamalarda bulunmuşlardır. 1 öğretim elemanı (ÖE₄) “*Hizmet alanları*” kategorisinde görüşe yer verirken, 1 öğretim elemanı da (ÖE₉) “*Okulların kulüp çalışma yönetmelikleri*” şeklinde görüşünü belirtmiştir.

3.6.3. Öğretmen Adayları Mülakatlarından Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarına, “Size göre bu ders için hazırlanacak kaynak neler içermelidir?” sorusu sorulduğunda, tablo 29’da görüldüğü gibi, 2 öğretmen (ÖE₄, ÖE₆) “Teorik bilgi” kategorisinde cevap verirken, 4 öğretmen adayı (ÖA₁, ÖA₃, ÖA₅, ÖA₇) ise “Örnek projeler” şeklinde görüşlerini bildirmişlerdir. 4 öğretmen adayı (ÖA₂, ÖA₃, ÖA₆, ÖA₈) “Proje başlıkları” içermesi şeklinde açıklama yaparlarken, 1 öğretmen adayı ise (ÖA₇) “Yasal prosedürler” kategorisinde cevap vermiştir. 2 öğretmen adayının cevabı (ÖA₁, ÖA₈) ise “Değerlendirme kriterleri” kategorisine dâhil edilmiştir.

Tablo 28. Öğretim elemanlarının bu dersin kaynağının neler içermesi gerektiğiyle ilgili görüşleri

Kategoriler	f	ÖE'nin kodları	Örnek cevaplar
Örnek çalışmalar	7	ÖE ₁ , ÖE ₂ -ÖE ₄ , ÖE ₆ -ÖE ₈	Sosyal içerikli bir projenin yürütülmesiyle ilgili örneklerin olduğu ve başarılı olmuş projelerin adım adım yer aldığı bir kaynak (ÖE ₁).
Proje yürütme teknikleri	5	ÖE ₃ , ÖE ₄ , ÖE ₇ , ÖE ₈ , ÖE ₁₀	Bir proje nasıl yürütülür? Neler proje konusu olur? Bu ders aslında bir proje yürütme dersi. Proje ile ilgili tüm teorik bilgiyi içermeli (ÖE ₈).
Dersin amaç ve kapsamı	4	ÖE ₂ , ÖE ₄ , ÖE ₆ , ÖE ₁₀	Öncelikle kavramlardan başlamalı. Bu ders nedir? Derste öğrencinin yapması gerekenleri içermeli (ÖE ₆).
Kurumların yasal prosedürleri	3	ÖE ₅ , ÖE ₆ , ÖE ₈	Kurumlara nasıl gidilir? Nerelerden izin alınır? Bu süreç net anlatılmalı (ÖE ₅).
Sorun ve çözüm yolları	2	ÖE ₂ , ÖE ₇	Öğrencilerin bu ders süresi boyunca karşılaşması muhtemel sorunlar. Örneğin izin alma protokolü. Kurumların hiyerarşisi gibi. Sorumların çözümlerine yer verilmeli (ÖE ₂).
Öğretmen kılavuzu	2	ÖE ₃ , ÖE ₄	Öğretmen kılavuzları hazırlanabilir. Araştırma nedir? Proje nedir, nasıl yapılır, araştırma nasıl rapor haline getirilir. Hazır rapor örnekleri içerebilir (ÖE ₃).
Hizmet alanları	1	ÖE ₄	Topluma hizmetin ne olduğu çok net ortaya koyulmalı. Hizmet alanlarının belirtilmesi lazım (ÖE ₄).
Okulların kulüp çalışma yönetmelikleri	1	ÖE ₉	İlköğretim kurumlarının kulüp çalışmalarını ve yönetmeliğini etkinlik alanlarını bilirsek çocukları o yönde yönlendiririz. Okullardaki sosyal etkinliklerle ilgili yönetmelikler vardır. Bize bu yönetmelikleri yazacak bir kitap olsa biz oradaki bir maddeden yola çıkıp etkinlik geliştirebiliriz diye düşünüyorum (ÖE ₉).

Tablo 29. Öğretmen adaylarının bu dersin kaynağının neler içermesi gerektiğiyle ilgili görüşleri

Kategoriler	f	ÖA'nın kodları	Örnek cevaplar
Örnek projeler	4	ÖA ₁ , ÖA ₃ , ÖA ₅ , ÖA ₇	Daha önce yapılmış ve aşamaları ifade edilen proje örneklerine yer verilmeli. Aynı yapılmaz ancak sürece görmek açısından faydalı olur (ÖA ₁).
Proje başlıkları	4	ÖA ₂ , ÖA ₃ , ÖA ₆ , ÖA ₈	Bir proje havuzu oluşturulsa ve yapılabilecek proje başlıklarını içerse. Orijinal fikri olmayanlar bu projeleri yapabilir (ÖA ₃).
Teorik bilgi	2	ÖA ₄ , ÖA ₆	Dersin içeriğini ve amacını açık ve net ifade eden bir kaynak olmalı (ÖA ₆).
Değerlendirme kriterleri	2	ÖA ₁ , ÖA ₈	Hangi kriterlere göre değerlendirileceğimizi bilmemizde yarar var. Okul deneyimi kılavuzundaki gibi değerlendirme sırasında öğretim elemanımızın neleri dikkate alacağı önceden belirlenmeli (ÖA ₈).
Yasal prosedürler	1	ÖA ₇	En çok izin konusunda sorun yaşadık. Gerekli yazışmaları ya da yapılması gerekenleri içermeli (ÖA ₇).

Araştırmanın bu bölümünde veri toplama araçlarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen bulgular araştırmanın alt amaçlarına göre verilmiş, tablolarda cevapların yüzde ve frekanslarına ayrıca örnek cevaplara yer verilmiştir. Bir sonraki bölümde bu bulgular tartışılacaktır.

4. TARTIŞMA

Bu çalışmanın temel amacı; Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin uygulanması ve yürütülmesiyle ilgili öğretim elemanlarının, öğretmen adaylarının görüşlerinin ve beklentilerinin belirlenmesidir. Bu bölümde araştırmanın alt problemleri göz önünde bulundurularak bulgular yorumlanmıştır.

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemiyle İlgili Tartışma

Bu bölüm, “*Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin teori ve uygulama kısmında neler yapılmaktadır?*” ifadesiyle belirtilen birinci alt problem ile ilgili tartışmayı içermektedir.

Öğretmen adayları ve öğretim elemanlarının Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin teorik kısmında yapılanlarla ilgili görüşleri karşılaştırıldığında; öğretmen adaylarının % 5,7’si, öğretim elemanlarının %70’i sorunların tartışıldığına dair cevap vermiştir (Tablo 1, s.16, Tablo 3, s.19). Bu bulgu öğretmen adaylarının öğretim elemanları ile bir görüş ayrılığında olduğunu düşündürmektedir. Sınıf Öğretmeni Adaylarının ve onların dersine giren öğretim elemanlarının cevaplarının bu kategoride yer almaması, dersin içeriğinin farklı bölümdeki öğretim elemanları tarafından farklı yorumlanmasından kaynaklanabilir. Öğretmen adaylarıyla yapılan mülakatta da verilen cevaplar bu durumu destekler niteliktedir (Tablo 5, s.22). Öğretmen adaylarının %1,9’unun verdiği cevapların “*Devam Takibinin Yapılması*” kategorisinde yer alması, bu dersin teori kısmının aktif bir şekilde amacına uygun olarak işlenmediğini göstermektedir.

Öğretmen adaylarının dersin uygulama kısmında yapılanlarla ilgili görüşlerini içeren anket sonuçları incelendiğinde %21,1’inin verdiği cevaplar “*Eğitim kurumlarına ve eğitime destek projeleri organize etme*” kategorisi altında toplanmıştır (Tablo 2, s.18). Öğretmen adaylarıyla yapılan mülakat sonuçlarıyla da anket sonuçlarına benzer şekilde etüt çalışmalarının öne çıktığı görülmektedir (Tablo 6, s.23).

Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin eğitim fakültesinde yürütülmesinin, dersi alan öğrencilerin hizmet alanlarını belirlerken eğitim öğretime destek ya da yardımcı hizmet alanlarını seçmeleri üzerinde etkili olduğu düşünülebilir. Diğer programlardan farklı olarak Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının %18,1'lik bir oranla sosyal hizmet kurumlarına yönelik projeleri tercih ettikleri görülmüştür (Tablo 2, s.18). Bu durum öğretmen adaylarının proje seçerken daha çok bilgi sahibi oldukları veya sosyal farkındalıklarının yüksek olduğu alanlarda çalışmayı tercih ettiklerini gösterebilir. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliğinin çok farklı disiplinleri barındırması bu durumun bir sebebi olabilir.

Öğretim elemanlarının dersin uygulama kısmında yapılanlarla ilgili görüşleri incelendiğinde verdikleri cevapların başlıca beş kategoride toplandığı ancak yığılmanın, “*Sosyal konularda bilinçlendirme çalışmaları*”, “*çevre ile ilgili çalışmaların yapılması*”, “*sosyal kurum ziyaretlerinin gerçekleştirilmesi*” kategorilerinde olduğu görülmektedir (Tablo 4, s.21). Gerek öğretmen adayları gerekse öğretim elemanlarının verdiği cevaplardan oluşturulan kategorilerin sınırlı ve tekrarlayan uygulamalar olması, bütün programlarda aşağı yukarı aynı hizmet alanlarının seçilip benzer projelerin yürütüldüğünü ortaya koymaktadır. Öğretim elemanlarının alternatif proje önerebilecek deneyimde olmamaları ve farklı hizmet alanları veya proje örnekleri içeren bir kaynağın olmayışı bu durumun ortaya çıkmasına neden olmuş olabilir.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemiyle İlgili Tartışma

Bu bölüm, “*Öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının karşılıklı olarak birbirlerinden beklentileri nelerdir?*” ifadesiyle belirtilen ikinci alt problem ile ilgili tartışmayı içermektedir.

Öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilen ankette bu alt probleme hizmet eden iki soru bulunmaktadır. Dersin ve uygulamaların yürütülmesi esnasında öğretim elemanlarından yeterince rehberlik/yardım alıp almadıklarıyla ilgili öğretmen adayları görüşleri %46,6 oranında “*Yeterli düzeyde*”, %18,7 oranında “*Kısmen yeterli düzeyde*”, %36,1 oranında “*Yetersiz düzeyde*” kategorilerinde yığılma göstermektedir (Tablo 7, s.25). Rehberliğin yetersiz olmasının başlıca nedeni, öğrenci sayısının fazla oluşu ve sürenin yetersizliği olabilir. Bu durum, YÖK tarafından son zamanlarda öğrenci kontenjanlarında yapılan artışla öğretim elemanları kontenjanlarındaki artışın paralellik göstermemesinden de kaynaklanıyor olabilir.

Öğretmen adaylarının dersin daha verimli yürütülmesi için öğretim elemanlarından beklentileri incelendiğinde başlıca 12 ayrı kategori belirlenmiştir (Tablo 8, s.27). Ağırlıklı olarak %24 oranında “ *Yeterli rehberlik yapılması*”, %18,7 oranında “ *Gruplar uygulama esnasında yerinde ziyaret edilmeli*”, %14,4 oranında “ *Örnek çalışmalar gösterilmeli*”, %8,6 oranında “ *Dersin teori kısmına daha çok önem verilmeli*” kategorileri ön plana çıkmaktadır. Öğretmen adaylarıyla yapılan mülakatlardan dört ayrı kategori oluşmuş; “ *Dersin teori kısmının verimli hale getirilmesi*”, “ *Daha fazla zaman ayrılması*”, “ *Öğretmen adayının sorunlarına duyarlı olunması*”, “ *Etkinlik seçimine yardım edilmesi*” şeklinde cevap vermişlerdir. (Tablo 10, s.30) Mülakattan elde edilen cevaplarla anket sonuçları arasında tutarlılık görülmektedir. Uygulamalı bir ders olması öğretmen adaylarının öğretim elemanlarının rehberliğine daha fazla ihtiyaç duymalarına neden olmuş olabilir. Nitekim Elma vd. (2009)’un öğretim elemanlarının rehberliğinin öğretmen adaylarının Topluma Hizmet Uygulamaları dersinde elde ettikleri başarı üzerinde etkisinin olduğu sonucu bu durumu desteklemektedir

Öğretmen adaylarının öğretim elemanlarının kendilerine örnek çalışmalar sunmalarını beklmeleri, somut örneklerin olmamasından planlanamamasından kaynaklanabilir. Öğretmen adaylarının projelerini seçerken veya oluştururken ortaya çıkan problemler karşısında başvuracakları bir kaynaklarının olmaması, dersin teori kısmının daha da arttırılması talebine neden olmuş gözükmektedir. Mülakat ve anketten elde edilen sonuçlar yorumlandığında, öğretmen adaylarının daha fazla rehberliğe ihtiyaç duydukları, süreci anlamakta ve etkinlik seçiminde zorlandıkları söylenebilir.

Öğretim elemanlarının öğretmen adaylarından beklentileri ile ilgili görüşlere bakıldığında cevaplar 5 kategoride toplanmış olup, ağırlıklı olarak “ *Toplumsal sorunlara karşı duyarlı olunması*” ve “ *Derse karşı önyargılı olunmaması*” kategorilerindedir (Tablo 9, s.29). Bu kategorilerden de anlaşıldığı gibi öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının karşılıklı beklentileri karşılaştırıldığında, öğretmen adaylarının daha fazla beklenti içerisinde oldukları görülmüştür. Bu durum; öğretmen adaylarının fazla olmasından dolayı öğretim elemanlarının öğrencilerini yeterince tanımaması, yönlendirememesi ve beklentilerini bilmemelerinden kaynaklanabilmektedir.

4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemiyle İlgili Tartışma

Bu bölüm, “*Topluma Hizmet Uygulamaları dersi ile ilgili öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının beklenti, kazanım ve önerileri nelerdir?*” ifadesiyle belirtilen üçüncü alt problem ile ilgili tartışmayı içermektedir.

Öğretmen adaylarının, Topluma Hizmet Uygulamaları dersinden elde ettikleri kazanımlara ilişkin görüşleri incelendiğinde “*Duyarlılık*”, “*Yardımlaşma Bilinci*” ve “*Sosyalleşme*” kategorileri ön plana çıkmaktadır. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programındaki öğretmen adaylarının, sosyalleşme (%21,1) ve yardımlaşma bilinci (%33,3) elde ettikleri görülmektedir (Tablo 11, s.32). Diğer programlarda bu kategorilerin daha düşük yüzdelere sahip olması, farklı programlardaki öğretmen adaylarının farklı hizmet alanlarında çalışma yürütmüş olmalarından ya da farklı bireysel eksikliklere sahip olmalarından kaynaklanabilir. Benzer şekilde Fen ve Teknoloji Öğretmenliği programındaki öğretmen adaylarının duyarlılık kategorisine (%54,4) en yüksek oranla cevap veren program olduğu ve cevaplarının diğer kategoriler içerisinde en yüksek oranla bu kategoride toplandığı görülmektedir. Bu durum, Fen ve Teknoloji Öğretmenliği programındaki öğretmen adaylarının toplumsal duyarlılıklarını arttıracak projeler seçmiş olabileceğini ya da gerçekleştirdikleri projelerin toplumsal duyarlılıklarının yeterli olmadığını fark etmelerini sağladığını düşündürülebilir.

Öğretmen adaylarının elde ettikleri kazanımlara bakıldığında, “*Sosyalleşme*” ve “*Projeyi yürütmeyi öğrenme*” kategorileri ön plana çıkmaktadır (Tablo 15, s.40). Bu kategoride yer alan öğretmen adaylarının Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programından olması dikkat çekici bulunmuştur. Bu sonucun, bazı programlarda proje yürütmeye yönelik etkinlik ya da derslerin diğerlerine göre kısıtlı olmasıyla ilişkilendirilebilir. Bu programların çok disiplinli olması ve ders çeşitliliklerinin fazla olması bu kısıtlılığın nedenleri arasında olabilir. Başka bir ifadeyle, bu programlardaki öğrencilerin daha fazla ve çeşitli teorik dersle uğraşmalarından dolayı bu türden kazanımlara daha fazla önem vermelerine neden olmuş olabilir.

Öğretim elemanlarının bu dersle ilgili amaçlarına ulaşip ulaşamama konusundaki görüşleri incelendiğinde, öğretim elemanın %80’i amacına ulaştığını ifade ederken %20’si ulaşamadığını belirtmiştir. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinde yapılacak çalışmalar

gönüllülük esasına dayanmaktadır. Öğretmen adaylarının derste başarılı olma ve not kaygısı taşımaları projelerine gösterecekleri motivasyona zarar verebilir ve dersin amacından uzaklaşmalarına neden olabilir.

Öğretmen adaylarının bundan sonra bu dersi alacak öğretmen adayı arkadaşlarına önerileri incelendiğinde “*Alternatif projeler düşünülmesi*”, “*Planlamanın iyi yapılması*”, “*Projeyi yapma arzusu*” ve “*Ders sorumlusuyla iletişim halinde olunması*” kategorileri ön plana çıkmaktadır. Bu dersi almış öğretmen adaylarının sürece hâkim olmayışları, ellerinde proje örneklerinin bulunmayışı ve ders sorumlularının eksik yönlendirmeleri sebebiyle kendi projelerinde sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Bu önerilerin tamamının zaman kaybını ve karşılaşılabilecek sorunları önceden önleyebileceği düşünülmektedir. “*Grup arkadaşlarının seçimi*” kategorisi en çok matematik öğretmen adayları tarafından ortaya konmuştur (Tablo 13, s.37). Bu duruma, matematik öğretmen adaylarının bilgisayar öğretmen adaylarıyla birlikte çalışmasının oluşturduğu problemler sebep olmuş olabilir. Öğretmen adaylarının zaten zaman ve uyum sorunu yaşayabilecekleri bu derste birbirlerini tanımayan, ortak çalışma saat ve alanları kısıtlı öğretmen adaylarının grup oluşturmalarının çalışmaları olumsuz etkileyebileceğini göstermiştir. Sınıf, fen ve teknoloji, sosyal bilgiler programlarındaki öğretmen adaylarının “*Alternatif projeler düşünme*” kategorisine ağırlık vermeleri (Tablo 13, s.37) öğretmen adaylarının uygulama sırasında çıkabilecek her türlü olası soruna karşı alternatif projeler geliştirilmesinin önemini düşündüklerini göstermektedir. Dolayısıyla, herhangi bir aksilik durumunda projeyi sonlandırmak zorunda kalabilecek olan grupların yeni bir proje bulmaları ve onun alt yapı çalışmalarını tamamlayıp uygulamaya koymaları ciddi bir zaman kaybına yol açabileceğinden alternatif proje fikrinin öne çıkması anlam kazanmaktadır. Bu üç öğretim programındaki öğretmen adaylarının bu kategoride birleşmeleri, projelerini yürütme esnasında mevcut projelerini değiştirmek zorunda kalmaları ya da projelerini zorlanarak tamamlamalarının sebep olmuş olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca “*Projeye başlamadan kurumlarla görüşülmesi*” (Tablo 13, s.37) kategorisi, bir projeye başlamadan önce hazırlıkların iyi yapılmasının ve hizmet edilecek kurumların yapılan projelerle ilgili bilgilendirilmesinin olası sorunları önleyebilmesi açısından önem taşımaktadır.

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemiyle İlgili Tartışma

Bu bölüm, “*Dersin işleyişi süresince ne tür güçlüklerle karşılaşılmaktadır?* ” ifadesiyle belirtilen dördüncü alt problemi ile ilgili tartışmayı içermektedir.

Öğretmen adaylarının Topluma Hizmet Uygulamaları dersinde karşılaştıkları güçlüklerle ilgili görüşlerine bakıldığında “*İnsanların önyargılı tavırları*”, “*İzin sıkıntısı*”, “*Maddi sıkıntılar*” kategorilerinde yığılma gözlenmektedir (Tablo 16, s.43). Öğretmen adaylarının mülakat sonuçları incelendiğinde, cevapların “*etkinlik bulmakta sıkıntı yaşanması*”, “*izin sorununun ortaya çıkması*” , “*zaman sıkıntısının yaşanması*” kategorilerinde öne çıktığı görülmüştür (Tablo 20, s.49) Mülakat sonuçları ile anket sonuçları arasında tutarlılık olduğu anlaşılmaktadır. Matematik öğretmen adaylarının yaklaşık dörtte birinin “*zaman yetersizliği*” (Tablo 16, s.43) kategorisine değinmesi bu programdaki öğretmen adaylarının ders programının yoğun olduğu bir dönemde bu dersin okutulmasından dolayı zorlandıklarını veya zamanı etkili kullanamadıklarını göstermektedir. Bu durum Ayvacı ve Akyıldız, (2009) ve Tanrısever ve Yelken, (2011)’in Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin okutulduğu dönemdeki zaman sıkıntısının okutulan diğer derslerde başarısızlığa sebep olabileceği sonucunu desteklemektedir. .

Öğretmen adayları %24,5 (Tablo 16, s.43) oranla, en çok insanların önyargılı tavırlarından rahatsız olduklarını dile getirmişler. İnsanların topluma çeşitli alanlarda hizmet götürmeyi hedefleyen bu dersi henüz tanımamaları, dersin uygulayıcısı olan öğretmen adaylarına önyargılı davranmalarına sebep olmuş olabilir. Benzer şekilde kurumların da ders ile ilgili yeteri kadar bilgi sahibi olmaması ya da gerekli yazışmaların zamanında sağlanamamasıyla ilgili en fazla karşılaşılan sıkıntılardan birinin de izin sıkıntıları olduğu görülmektedir. Gereken izinler alınmış olsalar bile çocuk yuvaları gibi bazı kurumların öğretmen adaylarının hizmet taleplerini geri çevirmelerinin güven sorununun aşamadığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Çocuklara yönelik olumsuz davranışların zaman zaman basında yer almasının bu kurumlardaki yöneticilerin temkinli davranmalarına sebep olmuş olabilir.

Öğretmen adayları %19,2 oranla maddi sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmişlerdir (tablo 16, s.43). Eğitim fakültelerindeki öğrencilerin çoğunlukla orta veya alt gelir düzeyinde

olmaları, ekstra proje masraflarını karşılamada yetersin kalmalarına ve proje seçiminde seçeneklerinin kısıtlanmasına sebep olmuş olabilir. Nitekim Tanrısever ve Yelken, (2011) de Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin öğretmen adaylarına maddi yük getirmesinden dolayı sıkıntılara neden olabileceği sonucuna varmışlardır. Bu durumda Tanrısever ve Yelken (2011)'in sonuçlarıyla mevcut çalışmanın sonuçlarının örtüştüğünü ve birbirini desteklediğini söyleyebiliriz.

Öğretmen adaylarının grup arkadaşlarıyla uyumlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretmen adaylarının yarısından fazlasının grup uyumundan memnun olduğu ve bunu da çoğunlukla görev paylaşımının yapılması ve birlikte hareket ederek sorunların üstesinden gelmeyle yaptıkları görülmektedir (Tablo 18, s.46). Uyumlu çalışamayan öğretmen adayları ise çoğunlukla başka programlarla ortak çalışmalar yürütmeye çalışmışlardır. Bu durum, öğretmen adaylarının hem tanımadığı hem de boş vakitlerinin aynı olmadığı grup elemanlarıyla çalışmalarının zor olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğretim elemanlarının Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin yürütülmesinde karşılaştıkları güçlükler bakıldığında ise, “*grubun kalabalık olması*” ve “*izin sıkıntısı yaşanması*”, “*derse uyum sorununun yaşanması*” ve “*kurumlara yığılmanın olması*” kategorileri ağırlıklı olarak ortaya çıkmıştır (Tablo 19, s.47-48). Öğretim elemanlarının ilgilenmeleri gereken öğretmen adaylarının fazla olması, gruplara ayrılan zamanı azalttığından gruplar çalışacakları projeleri hakkında öğretim elemanlarıyla yeterince tartışmamış ve hep aynı kurumlara ve benzer projelere yönelmişlerdir şeklinde yorumlanabilir. Bu durum, öğretim elemanlarının eksik kalan rehberliklerinin öğretmen adaylarının derse uyum sağlamasını olumsuz etkilediği şeklinde de yorumlanabilir.

Öğretmen adaylarının karşılaştıkları bu güçlüklerin üstesinden nasıl geldikleriyle ilgili görüşleri irdelendiğinde, “*projeye sahip çıkma*”, “*yetkilileri ikna etmeye çalışma*”, “*öğretim elemanlarından yardım alma*” (Tablo 17, s.44) kategorileri öne çıkmaktadır. Öğretmen adaylarının, projelerini değiştirmek yerine karşılaştıkları güçlüklerle mücadele ettikleri görülmektedir. Projeyi değiştirmenin zaman, emek ve maddi kayıp anlamına gelmesi, öğretmen adaylarının projelerinde kararlı olmalarına ve projelerini tamamlamaya çalışmalarına neden olmuş olabilir.

4.5. Araştırmanın Beşinci Alt problemiyle İlgili Tartışma

Bu bölüm, “*Topluma Hizmet Uygulamaları dersi hangi kriterlere göre, nasıl değerlendirilmektedir?*” ifadesiyle belirtilen beşinci alt problemi ile ilgili tartışmayı içermektedir.

Öğretmen adaylarının anketinde, Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin değerlendirme kriterlerinden haberdar olup olmadıklarına bakıldığında, “*rapor ve sunum*”, “*inandırıcılık*” ve “*etkinlik çeşidi*” kategorileri öne çıkmaktadır (Tablo 21, s.51). Benzer sonuçlara öğretmen adaylarına aynı sorunun sorulduğu mülakat sonuçlarında da rastlanmaktadır (Tablo 24, s.56). Bu dersin uygulamaya dayalı bir ders olması ve çalışmaların büyük çoğunluğunda öğretmen adayları fakülte dışında olması öğretmen adaylarının çalışmalarını ifade edebilmeleri için rapor haline getirmelerinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Öğretim elemanlarının zaten sayıca fazla olan grupları değerlendirmelerinin zorluğu, raporların gerekliliğini destekler niteliktedir.

Öğretim elemanlarının değerlendirme kriterleriyle ilgili görüşleri incelendiğinde, “*haftalık rapor isteme*” ve “*bütün çalışmalarını dosyalatma*” kategorilerinde yığılmanın olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 23, s.55). Öğretmen adaylarını değerlendirirken teorik sınav yapmayı tercih eden öğretim elemanlarının sınırlı olması (%30), dersin uygulamaya dayalı olması ve teori kısımlarında daha çok projeler hakkında çalışmalar yapılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğretim elemanlarıyla yapılan yüz yüze görüşmelerden farklı kriterler dile getirselere bile temelde, öğretmen adaylarının proje sürecinde yaptıkları her şeyden haberdar olmak istedikleri görülmüştür (tablo 23, s.55). İnanıcılık, gösterilen çaba, haftalık raporlar, uygulamaların kayıt altına alınması taleplerinin hepsinin süreçte yapılanların tamamına hâkim olarak değerlendirme arzusundan kaynaklanabilir. Diğer bir taraftan öğretmen adaylarının %18,7’si (Tablo 21, s.51) hangi kriterlere göre değerlendirildiğini bilmediğini ifade etseler de öğretim elemanlarının (Tablo 23, s.55) ve öğretmen adaylarının değerlendirme kriterleriyle ilgili verdikleri cevaplar ve bu cevapların yığılma gösterdikleri kategorilerin birbirini desteklediği görülmektedir.

Öğretmen adaylarının bu derste nasıl değerlendirilmek istediklerine dair görüşlerine bakıldığında, cevapların %22,6 oranında “*uygulamaların yerinde takip edilmesi*”, %15,8 oranında “*uygulanan değerlendirmeden memnuniyet*”, %15,5 oranında “*cevaplamama*”

kategorisinde olduğu gör÷lmektedir (Tablo 22, s.53). Öğretmen adaylarının aynı soruya mülakatta verdikleri cevaplarda, 5 öğretmen adayı mevcut değerlendirmeyi beğendiğini söylerken 3 öğretmen adayı değerlendirilmenin uygulama yerinde yapılmasını istemiştir (Tablo 25, s.57). Sınıf öğretmenliği ve sosyal bilgiler öğretmenliği programındaki öğretmen adaylarının uygulamalarının yerinde izlenmelerini istemelerine karşın matematik öğretmenliği ve fen ve teknoloji öğretmenliği programındaki öğretmen adaylarının mevcut değerlendirmeden memnun olmaları öğretim elemanlarının farklı değerlendirme yöntemlerini kullanmalarından kaynaklanabilir. Buna, dersin işlenişi ve değerlendirilmesi konusunda bir ortak görüşün ve planlamanın olmayışı sebep olmuş olabilir. Öğretmen adaylarının; “*kriterlere öğrencilerin de dâhil edilmesi*” kategorisini %1,9 (Tablo 22, s.53) gibi düşük bir oranda olması, öğretmen adaylarının klasik değerlendirmeye alışık olduğunu ve henüz kendilerini sürecin bir parçası olarak göremedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Mevcut değerlendirmenin yanı sıra öğretmen adaylarının da en çok alternatif değerlendirme olarak uygulamaların yerinde değerlendirilmesini destekledikleri gör÷lmüştür. Öğretmen adaylarının uygulamalarının inandırıcılığının artması ve öğretim elemanlarının (Tablo 23, s.55) da bu anlamdaki mevcut kuşkularını ortadan kaldırmak açısından ideal bir seçenek olduğu düşünülebilir. Öğretmen adaylarının uygulamalarını öğretim elemanlarına yerinde gösterebilmesi, çalışmalarının her detayını rapora dökme gerekliliğini azaltabileceğinden bu durumun zaman kaybına ve iş yüküne de engel olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca yerinde ziyaretlerin kurumların güvenini kazanmak, öğretmen adaylarının motivasyonunu arttırmak açısından da önem taşıdığı düşünülebilir. Bunun yanında; faydalılık, çaba, süreç değerlendirilmesi gibi öğretmen adayları tarafından olması arzu edilen kriterler, proje için harcanan tüm emeğin ve zamanın değerlendirme de anlamlı olması beklentisinden kaynaklanabilmektedir.

4.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemiyle İlgili Tartışma

Bu bölüm, “*Topluma Hizmet Uygulaması dersinin mevcut kaynakları ve yeni hazırlanacak kaynağın içermesi gerekenler nelerdir?*” ifadesiyle belirtilen alt problem ile ilgili tartışmayı içermektedir.

Öğretmen adaylarının bu derste kullanılabilir olası bir kaynağın neler içermesi gerektiğiyle ilgili fikirleri irdelendiğinde, cevaplarda %28,8 oranında “*proje yürütme süreci*”, %25 oranında “*örnek projeler*”, %21,2 oranında “*kaynağa ihtiyacın olmaması*” kategorileri ön plana çıkmaktadır (Tablo 26, s.59). Öğretmen adaylarının ders sürecinde neler yapacaklarını, nasıl projeler seçeceklerini bilmemeleri onların bu ders için olması gereken kaynaktan beklentilerini oluşturmaktadır. Bu dersin; gerek öğretmen adaylarının gerekse öğretim elemanlarının yeni karşılaştıkları, dolayısıyla deneyim sahibi olmadıkları bir ders olması kaynağa olan gereksinimi arttırabilmektedir. Öğretmen adaylarının, %21,2 oranla “*kaynağa ihtiyaç olmaması*” (Tablo 26, s.59) kategorisinde cevap vermesi öğretmen adaylarının, kaynak ihtiyaçlarının öğretim elemanlarının rehberliğiyle karşılanabileceğine inandığını gösterebilir. Bu durum, öğretmen adaylarının asıl ihtiyacının ders sürecinde iyi bir rehberlik olduğunu ve öğretim elemanlarının yeterli deneyime sahip olmaması durumunda, bir kaynağın gerekliliğine ihtiyaç duyduklarını gösterebilir.

Bunun yanında mevcut kaynağın toplumun ihtiyaçlarını içermesi gerektiğini savunan öğretmen adaylarının, bu görüşlerinin yapılacak hizmeti formaliteden çıkarması bakımından anlamlı olacağı düşünülebilir. Toplumun gerçekten ihtiyaç duyduğu alanlarda projeler gerçekleştirmek öğretmen adaylarını da duygusal anlamda daha çok tatmin edebileceğinden dersin amacına ulaşılmasına katkı sağlayabilir. Karşılaşılabilecek sorunlar ve olası çözüm yollarının kaynakta yer almasının, dersle ilgili öğretmen adaylarının en çok şikâyetlerinden biri olan zaman kaybını azaltabilmesi bakımından önemli olduğu söylenebilir.

Öğretmen adaylarının mülakatları incelendiğinde ise, “örnek projeler” ve “proje başlıkları” (Tablo 29, s.63) kategorilerinin ön plana çıkması, anket ve mülakat sonuçlarının paralellik gösterdiğine işaret etmektedir. Bu durum, öğretmen adaylarının önceden yapılmış projeler görmeye ya da en azından ne gibi projeler yapabilecekleriyle ilgili proje başlıklarına duydukları ihtiyaçları karşılayamamalarından kaynaklanabilir. Bunun dışında teorik bilgi, değerlendirme kriterleri ve yasal prosedürlerin olmasını da isteyen öğretmen adayları dersin kitabının, süreçte yaşanabilecek her türlü aksaklığı önceden bildirmesi bakımından iyi bir rehber niteliği taşımasını istediklerini dile getirmişlerdir. Bu beklenti, kalabalık gruplara rehberlik etmek zorunda olan öğretim elemanlarının da yükünü hafifletebileceğinden önemlidir. Öğretim elemanlarının bir saatlik teorik derslerde aktif bir rehberlik sunmasının zorluğu, bu beklentilerin haklılığını desteklemektedir.

Öğretim elemanlarının Topluma Hizmet Uygulamaları dersinde kullandıkları kaynaklara ilişkin görüşlerine bakıldığında ise, öğretim elemanlarının % 70'inin, %30'unun aynak kullanmadığı ve %20'sinin ise kendi notlarından yararlandığı görülmüştür (Tablo 27, s.60). Yapılan görüşmelerden kaynak kullanan öğretim elemanlarının, bu kaynaklardan dersin teori kısımlarında yararlandıkları anlaşılmaktadır. Gerek kendi derledikleri notlar gerekse çeşitli üniversitelerin kaynak kitapçıklarının kullanılması, öğretim elemanları için özellikle dersin teori kısmında bir kaynağın gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu ders için ihtiyacı karşılayacak ortak bir kaynağın olmayışı, farklı öğretim elemanları tarafından dersin farklı anlaşılmasına, farklı organize edilmesine sebep olabilir. Bu durum, ortak kazanımlara ulaşılmasını, bölümler arasındaki uyum ve tutarlılığın sağlanmasını engelleyebilir.

Öğretim elemanlarıyla gerçekleştirilen mülakatta dersin kaynağının neler içermesi gerektiğiyle ilgili öğretim elemanlarının görüşlerine bakıldığında (Tablo 28, s.62-63), cevapların temelde öğretmen adayları beklentileriyle örtüştüğü görülsede de öğretim elemanlarının ihtiyaç duydukları kaynağın bir öğretmen kılavuzu niteliğinde olması beklentisi de öne çıkmaktadır. Örnek çalışmalara yer vermesi, dersin amaç ve kapsamını içermesi, proje yürütme teknikleriyle ilgili bilgileri barındırması en çok desteklenen cevaplar olmuştur. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin hem öğretim elemanları hem de öğretmen adayları için yeni bir ders olması, süreci daha sorunsuz geçirmek için bir kaynağın gerekliliğini ortaya koymaktadır. Kaynağın, öğretim elemanlarına kılavuzluk etmesinin teori saatlerini etkinleştireceğini bunun da öğretmen adaylarına ayrılacak zamanı artıracak olduğunu düşündürmektedir. Öğretmen adaylarının beklentilerini karşılayabilecek bir kaynağın, yaşayacakları süreci baştan görmelerini sağlaması onları daha orijinal projeler gerçekleştirmek yönünde cesaretlendirebilir. Uygulama sırasında sorunlar yaşayan, tam olarak ne yapacağını kestiremeyen öğretmen adaylarının riske girmekten kaçınmalarına ve belli başlı hizmet alanlarının dışına çıkmamalarına neden olmuş olabilir.

Araştırmanın bu bölümünde bulgular tartışılmıştır. Bir sonraki bölümde tartışmalardan elde edilen sonuçlara yer verilecektir.

5. SONUÇLAR

Bu çalışmanın temel amacı; Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin uygulanması ve yürütülmesiyle ilgili öğretim elemanlarının, öğretmen adaylarının görüşlerinin ve beklentilerinin belirlenmesidir. Çalışmada kullanılan anket, mülakat ve doküman analizlerinden elde edilen bulgulara dayanarak yorumlar yapılmış sonuçlar maddeler halinde verilmiştir.

5.1. Araştırmanın birinci alt problemi ile ilgili sonuçlar

1. Öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının, Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin teori kısmında sorunların paylaşılmasıyla ilgili görüş ayrılığında oldukları görülmüştür. Sınıf Öğretmen Adaylarının ve onların dersine giren hocaların cevaplarının birbirini desteklemesi ancak diğer programlarda bu uyumun olmaması dersin içeriğinin farklı bölümdeki öğretim elemanları tarafından farklı yorumlandığı sonucunu doğurmaktadır.
2. Öğretmen adaylarının çok az bir kısmının (%1,9) Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin teori kısmının devam takibi için kullanıldığını düşünmesi, derslerin aktif bir şekilde işlendiğini göstermiştir.
3. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin eğitim fakültesinde okutulması öğretmen adaylarının büyük bir kısmının eğitim alanında projeler yürütmeyi tercih etmelerine neden olduğu sonucuna varılabilir.
4. Öğretim elemanlarının deneyimlerindeki yetersizlik, başvurulacak bir kaynağın olmaması ve öğretmen adaylarının daha fazla bilgi sahibi oldukları alanlarda projeler seçmeleri, orijinal projelerin oluşturulmasını engellediği sonucuna varılabilir.

5.2. Araştırmanın ikinci alt problemi ile ilgili sonuçlar

1. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin teorik saatlerinin artması ve öğretim elemanlarının sorumluluğuna daha az öğretmen adayı verilmesinin rehberliği olumlu yönde etkileyeceği sonucuna varılabilir.

2. YÖK'ün öğrenci kontenjanlarına yaptığı artışla öğretim elemanları kontenjanlarına yaptığı artışın paralellik göstermemesi, öğretim elemanlarının öğretmen adaylarına rehberlik edebilecek yeterli zamanın olamaması sonucunu doğurabilir.
3. Öğretmen adaylarının öğretim elemanlarını uygulama yerinde görmek istedikleri, bu şekilde yapılacak değerlendirmeyi tercih ettikleri sonucuna varılmıştır.
4. Öğretmen adaylarının öğretim elemanlarından örnek projeler sunmalarını beklemleri, proje seçmekte zorlandıkları sonucunu ortaya koymaktadır.
5. Öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının karşılıklı beklentileri karşılaştırıldığında öğretmen adaylarının beklentilerinin fazla olması; öğretim elemanlarının öğretmen adaylarını yeterince tanımadığı, yönlendiremediği ve beklentilerini bilmediği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

5.3. Araştırmanın üçüncü alt problemi ile ilgili sonuçlar

1. Öğretmen adaylarının Topluma Hizmet Uygulamaları dersinden elde ettikleri kazanımların farklı olmasının, farklı programlardaki öğretmen adaylarının farklı hizmet alanlarında çalışma yürütmelerinden yada farklı bireysel eksikliklere sahip olmalarından kaynaklanabileceği sonucuna varılmıştır.
2. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinde öğretmen adaylarının not kaygısı taşımalarının gönüllü çalışmaya zarar verdiği sonucuna ulaşılabilir.
3. Farklı programlardan öğretim elemanları birbirlerini tanımadıkları için ortak çalışma saatlerini oluşturmakta zorlanmışlardır. Öğretmen adaylarının çalışmak istedikleri kişileri kendileri seçmelerinin projelerin sonuçlandırılmasını olumlu yönde etkileyeceği sonucuna varılabilir.
4. Projelerin gerçekleştirileceği kurumlarla projeye başlamadan iletişim halinde olmak kurumlar ve yöneticilerden kaynaklanabilecek sorunları engelleyebilecektir.

5.4. Araştırmanın dördüncü alt problemi ile ilgili sonuçlar

1. Bazı öğretmenlik programlarının, Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin okutulduğu dönemdeki ders programlarının ağır olmasının, zaman sorununun yaşanmasına sebep olabileceği sonucuna varılmıştır.
2. Öğretmen adaylarının Topluma Hizmet Uygulamaları dersinde; insanların derse karşı önyargılı tavırları, kurumların izin konusunda çıkardığı problemler, projelerin maddi kaynak gerektirmesi, etkinlik bulmak ve çalışmalarını için yeterli zamanı bulamamak konularında sıkıntı yaşadıkları sonucuna varılmıştır.
3. Kurumlarla izin sıkıntıları yaşandığı, izinler alındıktan sonra bile çocuk yuvaları gibi bazı kurumların projelere ev sahipliği yapma konusunda zorluk çıkardığı sonucuna varılmıştır.
4. Bazı projeleri gerçekleştirebilmenin öğretmen adaylarına maddi bir külfet getirmesinin seçilecek projeleri sınırlandırdığı sonucuna varılabilir.
5. Öğretmen adaylarının gruplarını kendilerinin belirlemesinin çalışmanın verimini arttırabileceği sonucuna varılmıştır.
6. Öğretim elemanlarının kalabalık gruplara rehberlik etmesi, gruplara fazla zaman ayıramamasına sebep olmuş olabilir. Bu da öğretmen adaylarının benzer kurum ve projelere yönelmesi sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

5.5. Araştırmanın beşinci alt problemi ile ilgili sonuçlar

1. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin uygulamaya yönelik bir ders olması ve öğretmen adaylarının sayılarının fazlalığı çalışmalarını raporlarla ifade etmelerinin gerekli olduğu sonucuna ulaştırmaktadır.
2. Dersin uygulamaya dayalı olması ve teorik saatlerde çalışmaların tartışılması öğretim elemanlarının dersi değerlendirirken sınav yapmayı tercih etmedikleri sonucunu ortaya koymaktadır.
3. Farklı programlardaki öğretmen adaylarının mevcut değerlendirmeyle ilgili farklı yorumları, öğretim elemanlarının değerlendirme konusunda standart bir uygulamalarının olmadığı sonucuna varılabilir.
4. Değerlendirmeye öğretmen adaylarının da katılması fikrinin çok az öğretmen adayı tarafından desteklenmesi, öğretmen adaylarının klasik değerlendirmeye

alışık olduklarını ve kendilerini sürecin bir parçası olarak göremedikleri sonucunu doğurmaktadır.

5. Öğretmen adaylarının mevcut değerlendirmenin yanı sıra uygulamaların yerinde izlenmesini istedikleri sonucuna varılmıştır.

5.6.Araştırmanın altıncı alt problemi ile ilgili sonuçlar

1. Öğretim elemanlarının öğretmen adaylarına yeterli düzeyde rehberlik edebilecek deneyimlerinin olmaması, bu dersin tüm aşamalarında yol gösterici olabilecek bir kaynağın gerektiği sonucunu ortaya çıkarmıştır.
2. Öğretmen adaylarının, bu ders için hazırlanacak kaynağın; daha önce yapılmış proje örneklerini, örnek proje başlıklarını, teorik bilgiyi, yasal prosedürleri, ders süresince karşılaşılabilecek sorunları içermesini istedikleri sonucuna varılmıştır.
3. Bu ders için ihtiyacı karşılayacak ortak bir kaynağın olmayışı, farklı öğretim elemanları tarafından dersin farklı anlaşılmasına ve farklı organize edilmesine sebep olmuş olabilir. Bu durum, dersin okutulduğu bütün programlarda ortak kazanımlara ulaşılmasını olumsuz etkileyebilir.
4. Öğretmen adaylarının kaynaktan beklentilerine ilave olarak öğretim elemanlarının kaynağın kendileri için bir kılavuz niteliğinde olmasını bekledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın bu bölümünde, ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Bir sonraki bölümde araştırmanın sonucuna dayalı önerilere ve araştırmacının deneyimleri ve diğer araştırmacılara yapılan önerilere yer verilmiştir.

6. ÖNERİLER

Bu bölümde yapılan öneriler, çalışmanın sonuçlarına dayalı olarak yapılan öneriler ile araştırmacının kendi deneyimleri ve diğer araştırmacılara öneriler başlıkları altında gruplandırılarak verilmiştir.

6.1. Araştırmanın Sonuçlarına Dayalı Olarak Yapılan Öneriler

1. Eğitim fakültelerinde okutulan okul deneyimi dersinde öğretmen adaylarını yönlendiren formlar, örnek çalışmalar, değerlendirme veya gözlem formları mevcuttur. Topluma Hizmet Uygulamaları dersi için de bu özellikleri taşıyan bir kaynağın hazırlanması, proje yürütmek için yetersiz sayılabilecek bir dönemlik süreyi daha etkili hale getirebilir.
2. Öğretmen adayları ve dersi okutan öğretim elemanlarının ders ile ilgili önyargıları giderilmeli, Topluma Hizmet Uygulamaları dersinde gönüllülük esası vurgulanmalıdır.
3. Öğretim elemanlarının öğretmen adaylarını daha etkili rehberlik edebilmeleri böylece daha orijinal projelerin gerçekleştirilebilmesi için grup sayılarının düşürülmesi gerekmektedir.
4. Hizmet edilecek kurumlar ile Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin okutulduğu üniversitelerin iletişim halinde olması, yürütülecek proje ve öğretmen adaylarına karşı olası önyargıları engelleyecektir. Kurumlar dersi yürüten öğretim elemanları ya da üniversitenin göndereceği resmi bir yazı ile ders hakkında bilgilendirilebilir.
5. Projelerin, hizmet alanlarının, değerlendirme kriterlerinin belirlenmesi sürecinde öğretmen adaylarının aktif katılımının sağlanması gönüllülüğü ve başarı yüzdesini arttıracaktır.

6. Üniversitede bir Topluma Hizmet Merkezi kurularak, bu merkezde gönüllü öğretim elemanı ve öğretmen adayları çalışabilir. Böylece karşılaşılan sorunların aşılması, halkın ve öğrencilerin dersi tanınması, yarım kalan projelerin devamlılığının sağlanması mümkün olabilir.
7. Birbirini tamamlayan uzun soluklu projeler planlanabilir. Böylece sonraki dönemlerde aynı projelere farklı öğrenciler devam edebilir. Devamlılığı olan projeler hem projelerin daha etkili olmasını sağlar hem de proje bulma sıkıntısını hafifletebilir.

6.2. Araştırmacının Deneyimleri ve Diğer Araştırmacılara Önerileri

Bu çalışmanın gelecekte ilgili alanda çalışmayı düşünen araştırmacılara örnek teşkil edeceği düşünüldüğünden, araştırmacılara bazı önerilerde bulunulmuştur.

1. Bu çalışma Topluma Hizmet Uygulamaları dersini önceki dönemlerde almış öğretmen adaylarıyla yapılmış olmasından dolayı, dersi henüz almakta olan öğretmen adaylarıyla süreç değerlendirilmesine yönelik çalışmalara yer verilmelidir.
2. Çalışmada mülakat yapılan öğretmen adayı ve öğretim elemanı sayısı artırılabilir. Proje yürütülen kurumlarda gözlem yapılabilir ve bu kurumlarda görevli yetkililer ya da projeye tanıklık eden bireylerle görüşme yapılabilir. Böylece elde edilen veriler daha çeşitli kaynaklardan sağlanmış ve güvenilirlik artırılmış olur.
3. Farklı üniversitelerde bu dersi alan öğrencilerin yürüttükleri proje aşamaları, örnek resim veya kayıtlarıyla paylaşabilecekleri bir otomasyon sistemi hazırlanabilir.

KAYNAKLAR

- Aksoy, B., Çetin, T., Sönmez, O.F. 2009. Topluma Hizmet Uygulamaları Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ash, S. L., ve Clayton, P. H. 2004. The articulated learning: An approach to reflection and assessment. Innovative Higher Education, 29, 137-154.
- Astin, A. W. ve Astin, H. S., 2000. Leadership reconsidered: Engaging higher education in social change. W.K. Kellogg Foundation.
- Ayvacı, H.Ş, Akyıldız, S., 2009. Topluma Hizmet Uygulamaları Dersinin Bireye ve Topluma Kazandırdıkları ve Toplumun Beklentileri. Milli Eğitim Dergisi, 3.(184): 102-118.
- Brown, J. S., Collins, A., ve Duguid, P., 1989. Situated Cognition and the Culture of Learning. Educational Researcher, 18(1), 32-42.
- Colby, S., Bercaw, L., Clark, A.M., Galiardi, S. 2009. From Community Service To Service-Learning Leader Ship: A Program Perspective. New Horizons In Education. 57, 7-31.
- Coşkun, H., 2009. Topluma hizmet uygulamaları. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Çepni, S., 2007. Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş, Üçüncü Baskı, Celepler Matbaacılık, Trabzon.
- Çoban, B., Kaşkaya, A., Ağırbaş, Ö., 2010. “Sınıf Öğretmenliği Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Topluma Hizmet Uygulamaları Dersine İlişkin Tutumlarının Diğer Bölümlerle Karşılaştırılması (Erzincan Üniversitesi Örneği)”, 9.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu, Elazığ.
- Çuhadar, A., Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi Aracılığı ile Yurttaş-Öğretmen Yaratmak, VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu, 2-4 Mayıs 2008, Çanakkale.
- Davies, P., 2000. Contributions from Qualitative Research, Eds: H. T. Davies, M. N. Sandra, ve P. Smith., What works? Evidence-based Policy and Practice in Public Services, Policy Press, 291-316.
- Demirel, Ö., 2005. Eğitimde Program Geliştirme, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dey, I. 1993.Qualitative data analysis: A user friendly guide for social scientists.London: Rotledge.
- Donnisson, S. ve Itter, D. 2010. Community Service Learning: A First Year Transition Tool For Teacher Education. Australian Journal of Teacher Education. 35, 59-74.

- Elma,C., Kesten, A., Kıroğlu, K., Uzun, E.M., Dicle, A.N.,& Palavan, O., 2010. Öğretmen Adaylarının Topluma Hizmet Uygulamaları Dersine İlişkin Algıları. (Educational Administration: Theory and Practice). Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 16(2): 231-252.
- Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Topluma Hizmet Uygulamaları Rehberi, 2008. Kayseri.
- Eyler, J., Giles, D., ve Schmiede, A. 1996. A Practitioner's Guide to Reflection in Service-Learning: Student Voices and Reflections. Nashville, TN: Vandebilt University, 16.
- Furco, A., 1996. Service-Learning: A Balanced Approach to Experiential Education. Expanding Boundaries: Serving and Learning. Washington DC: Corporation for National Service, 2-6.
- Gillham, B., 2000. Case Study Research Methods, Continuum, London and New York.
- Gürol, A., Özercan, M.G., 2010. Topluma Hizmet Uygulamaları Dersinin Uygulamadaki Etkililiğinin Belirlenmesi. 9.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu (20-22 Mayıs), 539-544. Elazığ.
- Gündüz, H.B., 2007. Bir Meslek Olarak Öğretmenlik, (Eğitim Bilimine Giriş, ed:Mehmet Durdu Karslı), 9. Bölüm, Pegema Yayıncılık, 233. Ankara.
- Hays, P. A., 2004. Case Study Research. deMarrais K. & Lapan S.D. (Ed.) Foundations for Research: Methods of Inquiry in Education and The Social Sciences, 218- 234.
- Karasar, N., 2002. Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaye, C.B., 2004. The Complete Guide to Service Learning. Free Spirit Publising Inc. USA, 7.
- Kılıç, E., 2004. Durumlu Öğrenme Kuramının Eğitimdeki Yeri ve Önemi, GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 24, Sayı 3, 307-320, Ankara.
- Kuzucu, K., Kamer, S.T. 2009. Topluma Hizmet Uygulamaları Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Küçüköğlu, A., Kaya, H.İ., 2009. Topluma Hizmetine Dayalı Bir Öğrenem Uygulaması. Fırat Üniversitesi ve Milli Eğitim Bakanlığı 1. Ulusal İyilik Sempozyumu Bildiriler Kitabı. Elazığ, 73-85.
- Oğuz, A., 2004. Bilgi çağında yükseköğretim programları. Milli Eğitim Dergisi.

- Pritchard, F.F.ve Whitehead, III, G.I., 2004. *Serve And Learn Implementing And Evaluating Service-Learning In Middle And High Schools*, Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, Mahwah, New Jersey.
- Schmidt, J.A., Shumow, L., Kaçkar, H., 2006. Adolescents' Participation in Service Activities and Its Impact on Academic, Behavioral, and Civic Outcomes. *Journal of Youth and Adolescence*.
- Tanrıseven, I., Yelken, T.Y., 2011. Topluma Hizmet Uygulamaları Dersinin Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. e- Journal of New World Sciences Academy. *Education Sciences*, 6, (1), 415-428.
- Toole, J., ve Toole, P. 1995. Reflection as a tool for turning service experiences into learning experiences. In C. Kinsley ve K. McPherson (Eds.), Enriching the curriculum through service-learning, 99-114. Alexandria, VA: Association for Curriculum Supervision & Development.
- Wellington, J., 2000. *Educational Research*, Continuum, London and New York.
- Yeşilyaprak, B., 2006. "Eğitim Fakülteleri ve Topluma Hizmet İşlevi Çalıştayı"., Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No:200, Ankara.
- Yıldırım, A., Şimşek, H., 2008. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

EKLER

EK-1

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FATİH EĞİTİM FAKÜLTESİ

TOPLUMA HİZMET

UYGULAMALARI

REHBERİ

TRABZON 2011

1.GİRİŞ

Uluslar arası düzeyde toplum temelli öğrenme [community based learning], hizmet ederek öğrenme [service-learning], toplum hizmeti [community service] gibi terimlerle ifade edilen sosyal uygulamaların bir boyutu olarak, Topluma Hizmet Uygulamaları dersi, YÖK tarafından Eğitim Fakültelerinin programlarında yapılan değişiklikler çerçevesinde haftada 1 saati teorik ve 2 saati uygulama olmak üzere 2 kredilik zorunlu bir ders olarak uygulanmaya başlanmıştır. Böyle bir dersin öğretmen eğitim programlarına konulmasındaki en önemli gerekçe öğretmenlik mesleğinin toplumsal sorumluluk taşıyan mesleklerden biri olmasıdır. Böylece, öğretmen adaylarının toplumla bütünleşme, toplumsal sorunlara duyarlı olma ve topluma liderlik etme yeterliliklerine sahip olması hedeflenmektedir.

Topluma Hizmet Uygulamaları dersi; teorik ve pratik çalışmaların bir arada yürütüldüğü, öğretmen adaylarının aktif ve ön planda olduğu, öğretim elemanlarının aktif olarak rehber rolünü üstlendiği bir derstir. Ders kapsamında yapılacak etkinliklerle okulun toplumdaki soyutlanmasının yerine, öğretmen adaylarının toplumla iç içe olması ve topluma yaptıkları hizmetlerle hem bilgi yönünden hem de sosyal bilinç yönünden gelişmeleri beklenmektedir. Topluma Hizmet Uygulamaları dersi sayesinde öğretmen adayları üniversite içindeki hayatlarından sıyrılarak toplumla kaynaşabilecektir. Seçeceği ve çalışacağı etkinliklerle toplumun çeşitli kesimlerinden insanlarla, onların sorunlarıyla, ihtiyaçlarıyla tanışabilecek ve somut anlamda adımlar atabilecektir. Böylece öğretmen adayları toplumun sorunları ile ilgilenme ve bu sorunlara çözüm arama fırsatı bulabilecekler; üniversitelerin asli görevlerinden biri olan topluma hizmet sunma yükümlülüğüne katkıda bulunacaklardır. Öğretmen adaylarının bu ders kapsamında yapacakları etkinliklerle; toplumsal duyarlılık, işbirliği, dayanışma, etkili iletişim, öz değerlendirme, toplumsal sorumluluk bilinci ve özgüven oluşturmaları hedeflenmektedir.

Dersin İşleniş Esasları

Bu ders öncelikli olarak Eğitim Fakültesi Dekanlığının koordinatörlüğü dahilinde ilgili Anabilim dalı başkanlıkları vasıtasıyla yürütülür. Dersin 1 saatlik teorik kısmı fakültede 2 saatlik uygulama kısmı ise Dekanlıkça izinlerin alındığı değişik kurum ve kuruluşlarda yürütülür. Ancak topluma hizmet uygulamaları kapsamında yapılacak etkinlikler planlanırken ve uygulanırken kurumların çalışmalarının aksatılmamasına özellikle dikkat edilir. Uygulanacak etkinliklerin; özgün projeler olmasına, hedef kitlede ilgi ve merak uyandırmasına, ve mümkün olduğu kadar öğrencinin izleyici, katılımcı, planlayıcı olduğu ayrı ayrı faaliyet türlerine yer verilmesine özen gösterilir. Öğrencilerin hedeflenen yeterliliklere ulaşip ulaşmadıkları ve başarı durumları, planlanan faaliyetlerin teorik ve uygulama ders saati esnasındaki sunumlarına ve yapacakları her faaliyet ile ilgili olarak hazırlayacakları raporların yer alacağı faaliyet dosyalarına göre belirlenir.

Öğretim elemanı tarafından yapılacak işler

1. Dersi okutacağı eğitim-öğretim döneminde haftalık ders program çizelgesini ve içeriğini hazırlar.
2. Eğitim Fakültesi Dekanlığının izin aldığı kurum ve kuruluşların haricinde izin alınması gereken birimler varsa ilgili anabilim dalı başkanlığına bildirir.
3. Ders kapsamında öğrencilerden neler beklendiğini açık ve anlaşılır yönergelerle izah eder.
4. Somut örnekler sunarak öğrencilerin faaliyetlerin niteliği, kapsamı, amacı gibi hususları anlamasını sağlar.
5. Öğrencilerin ders kapsamında hazırlayacakları raporların ve dosyaların içeriği ve niteliği hakkında bilgilendirme yapar.
6. Dönem başında dersle ilgili nasıl bir ölçme ve değerlendirme politikasının takip edileceğini ve kriterleri açık ve şeffaf bir şekilde ilan eder.
7. Bölüm başkanlığının bilgisi dâhilinde öğrencilerin etkinlik yapacakları kurumların yetkilileri ile irtibat geçer ve öğrencileri yönlendirir.
8. Öğretmen adaylarıyla yapılan haftalık görüşmelerle onların öğretim elemanlarından neler beklediklerine yönelik görüşleri tartışır ve dikkate alır

9. Öğretmen adaylarının aynı proje konusunda ve aynı kurumlarla çalışmasını önleyerek, çeşitlilik getirmeye çalışır.
10. Her öğretim döneminin sonucunda dersin aksayan ve iyi yönlerini belirten bir yansıtıcı raporu bölüm başkanlığına verir

Öğretmen adayları tarafından yapılacak işler

1. Öğretim elemanı ile işbirliği yaparak dönem boyunca yapacağı etkinlikleri haftalara göre planlayan bir çalışma takvimi geliştirir .
2. Çalışma takvimine riayet ederek, topluma hizmet uygulamaları dersini titizlikle yürütür.
3. Ziyaret edilen ve etkinliklerin yürütüldüğü kurumun kurallarına uygun davranarak kurumun işleyişini olumsuz yönde etkileyecek her türlü tutum ve davranışlardan kaçınır.
4. Haftalık görüşmeler kapsamında çalışma takvimi doğrultusunda yapılan etkinlikler ve proje ilerleme raporları hakkında öğretim elemanını bilgilendirir.
5. Elde ettiği sonuçları arkadaşlarına sunarak bilgi paylaşımına katkı sağlar.
6. Etkinlikler sonucunda hazırlayacağı raporu ve dosyayı öğretim elemanına sunar.
7. Bir sonraki dönemde bu dersi alacak öğretmen adaylarını Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin avantaj ve aksayanlar yönleri hakkında bilgilendirici ve yansıtıcı bir rapor yazar
8. Devamlılığı gerektiren ve uzun süreli projeler hakkında öğretim elemanını bilgilendirir

2. PROJE BAŞLIKLARI

Topluma Hizmet Uygulamaları kapsamında yapılabilecek örnek proje başlıkları aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

Sosyal Sorumluluk

1. Komşuların evlerinin boyanmasına ve onarılmasına yardım etmek.
2. Hayvan barınaklarında gönüllü çalışmak
3. Uyuşturucu, suça ve şiddete karşı tiyatro oyunu sergilemek.

4. Kimsesiz çocuklar için oyuncak toplamak
5. Rehabilitasyon merkezleriyle birlikte çalışarak engelli çocukların görevlendirildiği bir gece düzenleyerek ailelere bu çocukların da toplumda yer sahibi olduklarını gösterme
6. Köy okullarındaki çocuklarla şehir okullarındaki çocukların mektup arkadaşı olmalarını sağlamak.
7. Hastanelerin onkoloji servislerindeki çocuk hastalara yönelik moral geceleri düzenlemek
8. Kimsesiz hastalara refakatçi olmak
9. Köy okulları boyamak ve çevre düzenlemelerini yapmak
10. Bir topluma hizmet kulübü kurmak
11. Fiziksel engelli çocukları için bir oyun alanının oluşturmak
12. Tarihi geçmemiş kullanılmayan ilaçların toplanarak sağlık kuruluşlarına ulaştırılmak

Teknik

1. Kâr gütmeyen bir kuruluş için web sitesi tasarlamak.
2. Körler için gazete veya kitapların ses kayıtlarını yapmak.
3. Yerel bir kanal ve ya radyoda çocuklara hitap edecek bir program hazırlayıp sunmak.
4. Trabzon'un tarihi, turistik, sosyal, kültürel dokusunu anlatan görsel ve işitsel anlamda desteklenmiş bir video hazırlamak.
5. Çocuk esirgeme kurumundaki çocuklara bilgisayar kursu vermek.

Spor

1. Bir spor takımına koçluk yapmak.
2. Yüzme havuzlarında gönüllü can kurtaranlık yapmak.
3. Çocuk esirgeme kurumunda bir dans grubu oluşturarak çocukları yıl sonu müsamesesine hazırlamak.
4. Bisiklet yollarının yapılmasını sağlamak.

Kültürel

1. Çocuk oyunlarının derlendiği bir kitapçık oluşturmak.
2. İlköğretim öğrencilerinin kendi şiirleriyle katılabilecekleri bir şiir gecesi düzenlemek.
3. İlköğretim öğrencilerinin katılabileceği bir proje yarışması organize etmek.
4. Yazar, şair, oyuncu, tiyatrocü ve ya bilim insanlarının davet edileceği organizasyonlar düzenleyerek bu kişileri halkla buluşturmak
5. Üniversiteye hazırlanan öğrencilere meslekleri tanıtmak.
6. Sokak çocuklarına müzik kursu verilmesi ve kurs bitiminde bir yarışma düzenleyerek çocukları ödüllendirmek
7. Üniversite sınavına hazırlanan öğrencilere gruplar halinde geziler düzenleyerek üniversiteyi ve imkânlarını tanıtmak
8. Topluma hizmet uygulamaları dersinin amacını ve içeriğini anlatan bir broşür hazırlayıp halka bu dersi tanıtmak
9. Organ bağışıyla ilgili bir organizasyon düzenlemek.
10. İlköğretim öğrencilerine satranç kursu vererek kurs sonunda yarışma düzenlemek.
11. Çocuklar arasında kitap değişimi kampanyası oluşturulup takip etmek

Çevre

1. Her yeni doğan bebek için bir ağaç dikimini sağlamak.
2. Tarımla uğraşan yöre halkını organik tarımla ilgili bilgilendirmek
3. Suların nasıl daha az kirleneceği ve suyun tasarruflu kullanımını sağlayan pratik önlemlerin anlatıldığı bir çocuk tiyatrosu hazırlayıp ilköğretim okullarında oynamak.
4. İlköğretim öğrencileriyle birlikte çöp kutularını boyamak
5. Şehirde çeşitli yerlerde kuş besleme alanlarını oluşturmak

Yardım

1. Şehit yakınlarıyla iletişime geçerek ihtiyaçlarının giderilmesi için çalışmak.

2. Eğitim gereçlerinin toplanıp ihtiyaç sahiplerine ulaştırmak
3. Lokantalarındaki artan yiyeceklerin ihtiyaç sahiplerine ulaştırmak.
4. Okulların laboratuvarının iyileştirilip düzenlemek
5. Materyal dersleri için tasarlanan materyalleri okullara ulaştırmak

Geri Dönüşüm

1. Alüminyum tenekelerin toplanıp satılarak karşılığını bağışlamak
2. Site yöneticileriyle irtibata geçerek sitelere geri dönüşüm kutuları koyup bir dönem takipçisi olmak

3. ÖRNEK BİR UYGULAMA ÜZERİNDEN TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI DERSİNİN İŞLENMESİ

BİRİNCİ HAFTA:

- Öğretim elemanı tarafından dersin amacı, kapsamı, proje yürütme yöntemlerinin tanıtılması ve bir dönemlik çalışma takviminde yapılacakların ve beklentilerin açıklaması yapılır. Öğretmen adayları projede beraber işbirliği içerisinde çalışacakları arkadaşlarıyla gruplarını oluştururlar. Ayrıca dersle ilgili duyuruların online olarak ilan edileceği ve ilgili dökümanların yayınlanacağı grup web-sitesinin (facebook, ning gibi) kurulması hakkında gerekli işlemler yapılır.

İKİNCİ VE ÜÇÜNCÜ HAFTA:

- Öğretim elemanı Topluma Hizmet Uygulamaları kapsamında yapılacak ölçme ve değerlendirme yöntemlerine öğretmen adaylarıyla birlikte karar verir ve ilgili rubrikler geliştirilerek öğretmen adaylarına dağıtılır. Aşağıda örnek bir rubrik ve ölçütleri bulunmaktadır.

DÖRDÜNCÜ HAFTA:

- Önceki yıllarda yürütülen projelerden iyi, orta ve kötü olarak belirlenen birkaç proje ele alınarak incelenir. Öğretmen adaylarıyla projelerin iyi, kötü ve/veya eksik yanları tartışılır.

Topluma Hizmet Uygulamaları Dersinin Değerlendirilmesiyle İlgili Örnek bir Rubrik

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ		Çok iyi (4 Puan)	İyi (3 Puan)	Orta (2 Puan)	Zayıf (1 Puan)
ÖĞRENME-ÖĞRETMEN SÜRECİ	Derse karşı istekli olma				
	Derse düzenli katılma				
	Hizmet sahalarını belirleyebilme				
	Daha önce yapılmış çalışmalarını inceleme				
	Proje konusuyla ilgili araştırma yapma				
	Kurumlarla iletişime geçme				
	Ders sorumlusuyla iletişim halinde olma				
	Bir dönemlik çalışma takvimi oluşturma				
	Toplum sorunlarını fark etme				
	Toplumsal sorumluluk bilinci geliştirme				
	TOPLAM				
PROJE SÜRECİ	Proje konusunun özgün olması				
	Projenin görsel öğelerle desteklenmesi				
	Grup arkadaşlarıyla uyumlu çalışabilme				
	Ders süresince karşılaşılan sorunlara alternatif çözümler üretebilme				
	Problem çözümünde diğer grupları destekleme				
	Hizmet götürülen kurumların/kişilerin projeden memnun kalması				
	Diğer grupların çalışmalarına ilgi gösterme				
	Proje dışında etkinliklere katılma				
	Etkinliklerin bilet, fotoğraf, broşur vb. dosyaya ekleme				
	Haftalık raporları vaktinde düzenli teslim etme				
	Çalışmayı vaktinde tamamlama				
	Proje konusuyla ilgili ileride yapılabilecek projeler önerebilme				
	Projenin tanıtıldığı bir sunum hazırlama				
	Bir dönem boyunca yapılan tüm çalışmaların dosyalanması				
	Grup elemanlarının çalışma raporlarının birbiriyle uyumu				
TOPLAM					

PROJE RAPORU

Projenin Başlığı: Trabzon Yardım Elini Uzatıyor
2.El Eşya Toplama Kampanyası

Projenin Özeti: Bu projemizle Trabzon'daki fakir ailelerin giyim ve ev eşyası ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlıyoruz. Bununla birlikte fakir ailelerin bu ihtiyaçlarını karşılayarak onların, maddi kaynaklarını eğitim, gıda ve barınma ihtiyaçlarına ayırmalarını hedefliyoruz.

Giriş: Toplumdaki fakir ailelerin ihtiyaçlarını göz önüne alarak bu projeyi geliştirdik. Projemiz genel olarak fakir aileler için evlerden ikinci el eşya toplama şeklinde yürütüldü. Öyle ki toplumumuzun sosyokültürel düzeyinin artmasına rağmen hala bir kısım insanlar giyim ve bunun gibi ihtiyaçlarını maddi imkansızlıklar nedeniyle karşılayamamaktadır.

Projenin Amacı: Amacımız giriş kısmında da belirtmiş olduğumuz nedenlerden dolayı fakir ailelerin giyim ve eşya ihtiyaçlarını karşılamaktır. Bununla birlikte kullanılabilir durumda olan eşyalardan yararlanılmış olması projenin bir diğer getirisidir.

Materyal ve Metot:

1.Hafta: Grup arkadaşlarımızla fakir ailelere yardım etmek için neler yapabileceğimizi düşündük. Bu nedenle Trabzon Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü'ne gittik. Fakir aileler için neler yapmak istediğimizi anlattık. Onlar da bu doğrultuda bir projeleri olduğunu fakat duyurulamadığını ve toplanan yardımların da yeterli olmadığını söylediler. Biz de bu ihtiyaçları göz önüne alarak projemizi şekillendirdik.

Bulgular: Halkın genelinin yardım yapmak istediğini fakat bir kesimin nasıl yapacağı hakkında bir fikri olmadığını gördük. Ayrıca birlikte çalıştığımız kurum projenin esya toplama bakımından büyük bir hareketlilik meydana getirdiğini belirttiler.

Sonuç ve Öneriler: Fakirlik toplumumuzda göz ardı edilmemesi gereken bir durumdur. Buna rağmen bu konuda yeteri kadar bilinçli değiliz. En azından insanların elindeki imkanlarla ne kadar faydalı işler yapabileceklerini fark etmeleri gerekmektedir.

İhtiyaçlı ailelere yardımın her zaman gerekli olduğunu düşünüyoruz. Bu sebeple projemizin devam etmesini uygun buluyoruz.

Teşekkür: Yardımlarından dolayı;

Sn. Hacı Nail ALTUNAY'a
 Sn. Serdar Erol İSKENDER'e
 Sn. Coşkun KURT'a
 Sn. Barış ÖZKARABAKIR'a
 Sn. Cenkül ÇİMENŞİ'e
 ve Trabzon halkına

Teşekkür ederiz.

BEŞİNCİ HAFTA:

- Örnek proje listesi ve önceki yıllardan devam etmesi planlanan projelerin listesi verilerek proje konularını belirlemeleri istenir (Örneğin: Yeni doğan her çocuğun bir ağacı olsun). Ayrıca, öğrencilerden aşağıdaki gibi bir çalışma takvimi hazırlamaları istenir.

ÇALIŞMA TAKVİMİ

Dersin Adı: Topluma Hizmet Uygulamaları

Grup Adı: Grup Gönüllü

Proje Adı: Trabzon Yardım Elini Uzatıyor 2. El Eşya Toplama Kampanyası

Slogan: Sizin kullanmadıklarınız, başkalarının hayallerini süslüyor olabilir.

Dönem: 2008-2009 Öğretim Yılı Bahar Dönemi

PROJENİN PLANI

Tarih	Yapılan İşler
1. HAFTA (6-13 Mart)	İhtiyaç analizi yapılması.
2. HAFTA (13-20 Mart)	Projenin halka duyurulması ve bunun için çıkartma ve broşür dağıtılması.
3. HAFTA (20-27 Mart)	Halkı bilgilendirmek ve gelen yardımları bir noktada toplamak amacıyla uygun görülen yere stand kurulması.
4. HAFTA (27 Mart-3 Nisan)	Birebir kapı kapı dolaşarak eşya toplamak.
5.HAFTA (3-10Nisan)	Birebir kapı kapı dolaşarak eşya toplamaya devam etmek.
6.HAFTA (17-24 Nisan)	Birebir kapı kapı dolaşarak eşya toplamaya devam etmek.
7. HAFTA (24 Nisan-1 Mayıs)	Birebir kapı kapı dolaşarak eşya toplamaya devam etmek.
8.HAFTA (1-8 Mayıs)	Depoya gidip eşyaları tasnif edip düzenlemek ve dağıtmak.
9.HAFTA (15-22 Mayıs)	Depoya gidip eşyaları tasnif edip düzenlemek ve dağıtmak.

ALTINCI HAFTA:

- Grupların çalışma takvimleri öğretmen adayları ve öğretim elemanları tarafından incelenerek uygulanabilirliği tartışılır. Projenin yürütülmesi planlanan ilgili kurumlar/kuruluşlar ve onların ilgili kurullara hakkında öğretmen adaylarının araştırma yapması istenir. Örneğin, “Yeni doğan her çocuğun bir ağacı olsun” projesi kapsamında, Doğum Hastanesinde uyulması gereken kurallar, Orman İl Müdürlüğü, Belediye Park ve Bahçe Müdürlüğü ve ilgili yetkililer hakkında bilgi toplanır.

YEDİNCİ HAFTA:

- “Yeni doğan her çocuğun bir ağacı olsun” projesi kapsamında, grup elemanlarından ikisi Belediye ve doğum hastanesi yetkilileriyle görüşür, projeyi tanıtır ve yapılacak işlemler ve çalışma süresi hakkında bilgi verilir. Alanda yapılan bu işlemler rapor dönüştürülerek sınıfta sunulur ve dosyalanır.

Örnek Bir Haftalık Gelişim Raporu:

.././... tarihinde, grup arkadaşım ile doğum hastanesine gittik. Bir önceki hafta hastane başhekimisiyle görüşüp projemizi tanıttığımız için bu hafta sadece güvenlik görevlisine izin kâğıtlarımızı göstererek yeni doğan servisine çıktık. Bu serviste çalışan yeni doğan hemşirelerinden biriyle görüşüp projemizi anlattık ve bizi hastalarla buluşturmasını istedik. O da bize refakat etti ve serviste yatan hastalardan görüşmeyi kabul eden altı kişiye projemizi anlattık. Görüştiğimiz hastaların dördü projeye katılmak istediler. Onlara ulaşabileceğimiz telefon numaralarını alarak biz de onlara kendi irtibat numaralarımızı verdik. Bebeklerin cinsiyetlerini ve isimlerini not aldık. Yaklaşık üç saatimizi hastanede geçirdikten sonra topladığımız verilerle oradan ayrıldık. Grup arkadaşım ile okula geldik ve elde ettiğimiz verileri düzenledik.

SEKİZİNCİ VE DOKUZUNCU HAFTA:

- Hastanede rutin kontrole gelen yeni doğum yapmış ve ya doğumuna 3 haftadan az kalmış olan hastalar tespit edilip görüşmelere başlanır ve projenin uygulanması için yeterli sayıya ulaşılmaya çalışılır. Gönüllülerin irtibat telefonları alınarak kayıt

altına alınır. Belediyedeki yetkilileriyle ağaç temini ve ağaçların dikileceği uygun bir yer gösterilmesi hususunda irtibata geçilir. Elde edilen deneyimler ve proje ilerleme raporu yazılır, diğer öğretmen adaylarına sunulur ve paylaşılır. Bu işlemdeki raporda ilgili gelişim dosyasına yerleştirilir.

ONUNCU HAFTA:


- Bebeklerin isimlerinin yazıldığı (pembe ve mavi) kağıtların ve ağaçların hazırlıklarının tamamlanır. Projeye ilgili katılımı artırmak ve toplumu bilgilendirmek adına aşağıdaki gibi bir afiş hazırlanarak, ilgili yerlerde ilan edilir.



**TRABZON
YARDIM ELİNİ UZATIYOR**

Kullanılır durumda olan;
*İkinci el beyaz eşya
*Ev mobilyası
*Giysilerinizi
Trabzon Belediyesi olarak evinizden alıyor,
aynı şekilde Trabzon'da yaşayan yoksul ve
ihtiyaçlı ailelere ulaştırıyoruz.


Telefon : 0462 321 81 25
Adres : İskenderpaşa Mh. Atatürk Alanı
Belediye Ana Hizmet Binası
Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü

**TRABZON
YARDIM ELİNİ UZATIYOR**

Kullanılır durumunda olan;
*İkinci el beyaz eşya
*Ev mobilyası
*Giysilerinizi
Trabzon Belediyesi olarak evinizden alıyor,
aynı şekilde Trabzon'da yaşayan yoksul ve
ihtiyaçlı ailelere ulaştırıyoruz.

Telefon : 0462 321 81 25
Adres : İskenderpaşa Mh. Atatürk Alanı
Belediye Ana Hizmet Binası
Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü



ONBİRİNCİ HAFTA:

- Katılımcılar, proje sahipleri, öğretmen adayları ve öğretim elemanı varsa basının ağaç dikilecek yerde toplanıp dikimi gerçekleştirmeleri ve her ağaca ilgili bebeğin isminin yazılı olduğu kâğıtların asılması sağlanır. proje gelişim raporu için gerekli fotoğraflar ve dokümanlar toplanır ve dosyalanır.

ONİKİNCİ VE ONÜÇÜNCÜ HAFTA:

- Haftalık gelişim raporları dikkate alınarak, proje sonuçları, eksik yanları, sonraki uygulamacılara öneriler uygulayıcılardaki yansımalar aşağıdaki gibi rapor edilir.

Örnek Bir Haftalık Gelişim Raporu:

.././... tarihinde, grup arkadaşım ile doğum hastanesine gittik. Bir önceki hafta hastane başhekimiyile görüşüp projemizi tanıttığımız için bu hafta sadece güvenlik görevlisine izin kağıtlarımızı göstererek yeni doğan servisine çıktık. Bu serviste çalışan yeni doğan hemşirelerinden biriyle görüşüp projemizi anlattık ve bizi hastalarla buluşturmasını istedik. O da bize refakat etti ve serviste yatan hastalardan görüşmeyi kabul eden altı kişiye projemizi anlattık. Görüştüğümüz hastaların dördü projeye katılmak istediler. Onlara ulaşabileceğimiz telefon numaralarını alarak biz de onlara kendi numaralarımızı verdik. Bebeklerin cinsiyetlerini ve isimlerini not aldık. Yaklaşık üç saatimizi hastanede geçirdikten sonra topladığımız verilerle oradan ayrıldık. Grup arkadaşım ile okula geldik ve elde ettiğimiz verileri düzenledik.

PROJE RAPORU

PROJENİN ADI: HAYALİNDEKİ ÖZGÜRLÜK

PROJENİN AMACI: Bu proje ile Lösemili çocukları sosyal yönden motive ederek , hayallerindeki gibi eğlenceli bir gün yaşamalarını sağlamak amaçlanmıştır.

PROJENİN KONUSU: Lösemili çocukları içeren bir eğlence programı düzenlemek.

PROJENİN ÖZETİ: Proje boyunca yaptığımız çalışmaların kısaca özeti şöyledir.

- Trabzon Lösemili Çocukları Koruma Derneği ile görüşüldü. Prof. Dr. Erol ERDURAN (Hematoloji Bölümü Çocuk Doktoru) 'a ulaşıldı.
- Prof. Dr. Erol ERDURAN ile çocukların durumu hakkında görüşmeler yapıldı ve onlar için nasıl bir proje geliştirebileceğimiz hakkında fikir tartışmaları yapıldı.
- Bu görüşmeler sonucu maddi anlamda bir desteğe ihtiyaç olmadığı anlaşılınca onlara manevî anlamda nasıl destek vereceğimiz grup içinde tartışılmaya başlandı.
- Bu çocukların hastalık durumu dikkate alınarak yapılması planlanan eğlencenin boyutu kararlaştırıldı.
- Eğlenceye hangi etkinliklerin yer alacağı tartışıldı ve kararlaştırıldı. Eğlence programımız için şu şekilde bir taslak hazırlandı.

1. Açılış
2. Tiyatro
3. Müzikli eğlence
4. Çocuklar için hediyeler

Eğlencenin içeriğinin gerçekleştirilmesi için çocukların hastalık durumu dikkate alınarak hastahane içerisinde yer alan ve sesi dışarı çıkartmayan AYDIN İNAL ANFİSİ için sorumlularla görüşüldü. Ve eğlencenin düzenleneceği yer olarak Aydın İnal Anfisi ayarlandı. Tiyatro grubunun çalışma programına göre eğlencenin tarihi ayarlandı. Ve 5 Haziran Cuma günü 14:00-17:00 arası eğlencemizi düzenledik.

HEDEF KİTLE: KTÜ Farabi hastahanesi Çocuk Hematoloji bölümünde tedavi edilmekte olan hasta çocukları ve yakınları .

PROJEYE KATKI SAĞLAYABİLECEK KURUM YADA KURULUŞLAR :

- **TRABZON LÖSEMİLİ ÇOCUKLARI KORUMA VE YARDIM DERNEĞİ:** Bu kurum Prof. Dr. Erol ERDURAN ve çocuklara ulaşmamıza yardımcı oldu.
- **ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ:** Ahmet AKYOL aracılığı ile eğlencenin yapılması planlanan ilk kurumdu.

- **SPOT TEKSTİL:**Çocuklara hediye konusunda sponsor oldu.
- **SELİM PASTAHANESİ:**Eğlence sırasında kanepeler vb. pasta türünde sponsor oldu.
- **KARNAVAL KOSTÜMCÜ:**Tufan bey aracılığı ile paylonço kostümünü temin ettik.
- **TOYİKİ:**Hediye açısından sponsor olmalarını istedik ancak talebimiz geri çevrildi.

PROJEDE KULLANILABİLECEK MATERYAL ARAÇ VE GEREÇLER:Müzik grubu için düzenlenen ses sistemi, kostümler, kaplık.

PROJE KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMA VE ETKİNLİKLER:

- **KOLBASTI GRUBU:**AKM’ de eğlencenin yapılamaması ve eğlencenin hastahane de yapılması nedeniyle Ahmet Bey’in çalıştırdığı kolbastı grubu geri çekilmiştir.Bu nedenle eğlence programından çıkarılmıştır.
- **GENÇ KOMEDYEN:**Komedyen arkadaşımızın kişisel problemleri nedeni ile programımızdan son anda çıkmak istemesi sonucu kendisine eğlence programımızda yer verilmemiştir.
- **HEDİYELERİN BELİRLENMESİ:**Hediyelerimizi temin etmek amacıyla Prof. Dr. Erol ERDURAN aracılığıyla ulaştığımız Murat Bey (Murat ONUR) bizi yarı yolda bıraktığından dolayı hediyeleri kendi imkanlarımızla temin ettik.
- **TİYATRO:**Trabzon Forumda ve çeşitli illerde çocuk vb. oyunlar oynayan Tufan Bey ve ekibi gönüllü olarak programımızda yer almıştır.
- **KOSTÜM ARAYIŞI:**Tufan Bey kendi yerleri olan karnaval kostümcü dükkanından paylonço kostümünü bize vererek bu konuyla ilgili sorunumuzu giderdi.
- **PASTA ARAYIŞI:**Selim pastahanenin sponsor olması ile birlikte davetlilere ikram etmeyi planladığımız pasta sorunumuz ortadan kalkmıştır.
- **DAVETİYE BASIMI:**Son Haber Matbaası sahibi Fethi Bey’in sponsorluğu aracılığı ile davetiyeler basıldı.

- **MÜZİK GRUBUNUN AYARLANMASI:**Grup arkadaşlarımızdan birinin yurt arkadaşlarının oluşturduğu bir grup aracılığı ile programımızda bir müzikli eğlence bölümü oluşturduk.
- **EĞLENCE İÇİN YER AYARLANMASI:**Bu konuda oldukça sorunlarla karşılaştık.Öncelikle programımızı AKM 'de düzenlemeye karar verdik.Hatta AKM 'yi bile ayarladık.Ancak doktorların çocukların durumu ile ilgili bazı konularda bizi uyarmasından dolayı seçilecek yerin hastahane içinde olmasını uygun bulduk.
- **DAVETİYE DAĞITIMI VE TOPLANMASI ÇALIŞMASI:**Bu konuda gerek hematoloji bölümü hemşireleri gereksede diğer bölümlerdeki hemşirelerden yardım istedik. Fakat toplanan davetiyeleri geri almaya gittiğimizde bize bu konuda çok yardımcı olamadıklarının farkına vardık.Ve kendimiz işe koyulup bu konuyla yakından ilgilendik.Birebir hasta yakınlarıyla irtibata geçerek eğlence programımızın duyurusunu yaptık.

BULGULAR:Eğlence programımızın gerçekleşmesi süresince hastaların ve hasta yakınlarının maddi boyutun yanında manevi boyutta desteğe ihtiyaçları olduğunu fark ettik.Çeşitli kurumların bu konuda yaptığı çalışmaların yetersiz olduğunu gördük.Çocuklara manevi boyutta yapılan çalışmaların sayısının yetersiz olduğuna süreç boyunca tanık olduk.Hastahane çalışanları konuyla ilgili yapılan çalışmalarda çok hassas ve ilgili davrandıklarını gördük.

TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI DERSİNİN AMACINA

UYGUNLUĞU:Projemiz şimdiye kadar bu konuda yapılan bir çok projeden farklıdır.Çünkü bizler +4 NEFES GRUBU olarak projemizde özellikle lösemili çocuklara yer verirken bir çok proje onların maddi anlamda yararına yapılmaktadır.Bu yüzden projemiz orijinal bir projedir.Hedef kitlemiz ekonomik durumları göz önüne alındığında amaçladığımız gibi birçoğu hayallerindeki günü yaşamıştır.Topluma Hizmet Uygulamaları Dersinin amacı toplumun sorunlarını göz önüne alarak bu sorunları gidermeye yönelik faaliyetlerde bulunacak gönüllü bir kitle oluşturmak olduğundan bizim projemiz topluma hizmet uygulamaları dersinin amacına uygundur.

PROJENİN UYGULANABİLİRLİĞİ:Projemizin hazırlanması ve gerçekleştirilmesi aşamasında çok büyük sorunlarla karşılaşmamıştır.Aksine projemiz çocuklara yönelik olduğundan biz de çok eğlenceli anlar yaşadık.Bu nedenle bizden sonraki arkadaşlarımızında bu ve benzeri çalışmaları gerçekleştirmelidir.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER:Eğlence programı süresince çocukların gözlerindeki yaşama sevincine ve mutluluk çılgınlıklarına tanık olduk.Eğlence programının sonunda bizlere teşekkür eden hasta yakınlarının bu tür programların yapılmasının kendilerine ve çocuklarına büyük moral olduğunu dile getirerek bize teşekkür ettiler.Hastahane çalışanlarının ve yetkililerinin bizim gibi üniversite gençliğinin bu ve benzeri çalışmaların içinde görmekten mutluluk duyduklarını balırttiler.

ONDÖRDÜNCÜ HAFTA:

- Dersin öğretmen adayları ve öğretim elemanları açısından değerlendirmesi yapılır. İlgili proje raporları, videoları ve resimleri ilgili web-sitesine yüklenir.

Faydalı Linkler

URL-1, <http://lancaster.unl.edu/4h/serviceideas.shtml> 366 Community Service Ideas | UNL Extension in Lancaster County, 18 Kasım 2011

URL-2, <http://web.firat.edu.tr/efthu/?menu=projeler> Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi Otomasyonu, 20 Aralık 2011

URL-3, <http://www.bu.edu/csc/opportunities/community-service-center-programs> Community Service Center/Programs, Servis Projects and Events, 10 Kasım 2011

URL-4, http://www4.nau.edu/insidenau/bumps/2010/4_1_10/volunteers.html 1 Nisan 2010

EK-2**Öğretim elemanlarına yöneltilen mülakat soruları:**

1. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin teori ve uygulamalar kısmında neler yaptınız?
2. Dersi yürütürken karşılaştığınız güçlükler nelerdir?
3. Dersi yürütmeye başlamadan önce ne amaçlamıştınız, ne ölçüde amacınıza ulaşabildiniz?
4. Uygulamaları nasıl takip edip değerlendirdiniz, değerlendirme kriterleriniz nelerdir?
5. Öğretmen adaylarından beklentileriniz nelerdir?
6. Hangi kaynakları kullandınız?
7. Bu ders için düzenlenecek kitaplardan/ yazarlardan beklentileriniz nelerdir?

EK-3**Öğretmen adaylarına yöneltilen mülakat soruları:**

1. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin teori ve uygulamalar kısmında neler yaptınız?
2. Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin daha verimli geçmesi için öğretim elemanınızdan ne bekliyorsunuz?
3. Topluma Hizmet Uygulamaları dersi size ne(ler) kazandırdı?
4. Uygulamalarınız hangi kriterlere göre değerlendirildi, size göre nasıl değerlendirilmeliydi?
5. Size göre bu ders için hazırlanacak kaynak neler içermelidir?

EK-4

Bu anket “**Topluma Hizmet Uygulamaları**” dersiyle ilgili öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının bilgi, beceri, deneyimlerini temel alan kılavuz kitapçığı geliştirilmesine yardımcı olmak amacıyla oluşturulmuştur. Araştırmanın sonunda elde edilecek bulguların geçerliliği sizin vereceğiniz yanıtların doğruluğuna bağlı olacaktır. Bu anketle elde edilen veriler yalnız araştırmacı tarafından incelenecektir. Bu nedenle tüm soruları dikkatlice okuyup içtenlikle cevap vermenizi rica ederim.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Nuran HOŞ

Bölüm:

Yaş:

Cinsiyet:

A-) Dersin Uygulaması;

1-) a-) Dersin yürütülmesi esnasında (1saat teori ve 2 saat uygulamada) neler yaptınız? Açıklayınız.

b-) Farklı olarak neler yapılmasını önerirsiniz? Açıklayınız.

2-) a-) Dersin uygulaması esnasında hangi sorunlarla karşılaştınız? Açıklayınız.

b-) Bu sorunların üstesinden nasıl geldiniz?

3-) Projenizi yürütürken, grup arkadaşlarınızla uyumu görev ve sorumluluk dağılımını nasıl gerçekleştirdiniz? Açıklayınız.

4-) Bu dersin size kazandırdığı en önemli özellik(ler) nedir? Açıklayınız.

5-)Bu uygulamaların sonucunda Topluma Hizmet Uygulamaları açısından amaçlanan kazanımların tamamına veya çoğuna ulaştığınızı düşünüyor musunuz? Neden?

B-) Değerlendirme;

6-) a-) Öğretim elemanının sizi nasıl ve neye göre değerlendirdiğinden haberdar mısınız? Açıklayınız.

b-) Size göre bu ders nasıl değerlendirilmeli? Açıklayınız.

C-) Rehberlik;

7-) a-) Dersin ve uygulamaların yürütülmesi esnasında öğretim elemanından yeterince rehberlik/yardım aldığınızı düşünüyor musunuz? Açıklayınız.

b-) Dersin daha verimli yürütülmesi için öğretim elemanlarından beklentileriniz nelerdir? Açıklayınız.

8-)a-) Bu dersin yürütülmesi esnasında bir kaynağa/dokümana ihtiyaç var mıdır? Neden.

b-) Bu ders için düzenlenmiş bir kaynak size göre neler içermelidir? Neden?

9-) Bu dersi alacak olan öğretmen adayı arkadaşlarınıza tavsiyeleriniz nelerdir? Açıklayınız.

EK-5**KENDİ PROJELERİNİZDEN YANSIMALAR****Grup arkadaşlarının isim ve soy isimleri:****Projenizin başlığı:**

- Yürüttüğünüz projenin amacı neydi?
- Projeyi nasıl planladınız?
- Projeyi nasıl yürüttünüz?
- Projeyi tekrar yürütseniz hangi değişiklikleri yaparsınız?
- Projenizin sizden sonraki gruplar tarafından devam ettirilmesini önerir misiniz?
- Sizin projenizden başka hangi proje veya projelerin yapılması daha uygundur?

TEŞEKKÜRLER

ÖZGEÇMİŞ

Hoş Ercin, 08.05.1984 tarihinde Trabzon'un Çarşıbaşı ilçesinde doğdu. Babasının görevi sebebiyle ilk ve ortaöğreniminde çok okul değiştirdi. Lise öğrenimini Trabzon Kanuni Anadolu Lisesinde tamamladı.2004 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Fen ve Teknoloji Öğretmenliği bölümünü kazandı.2007 yılında mezun oldu.2008 yılı ara dönemde KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsüne bağlı İlköğretim Fen Bilgisi Eğitimi Yüksek lisans programına kabul edilip İngilizce hazırlık eğitiminden muaf oldu. Farklı özel eğitim kurumlarında öğretmenlik yaptı. Evli ve bir çocuk annesidir.

Hoş Ercin, orta derecede İngilizce bilmektedir.